

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**6360 SAYILI KANUN SONRASI MAHALLEYE DÖNÜŞEN
BELDELER AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME:**

Akhisar Örneği

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülçe İNAL KARPUZ

Balıkesir, 2019

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**6360 SAYILI KANUN SONRASI MAHALLEYE DÖNÜŞEN
BELDELER AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME:**
Akhisar Örneği

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülçe İNAL KARPUZ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Gökhan ORHAN

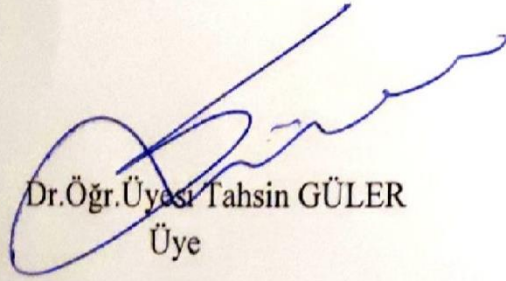
Balıkesir, 2019

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

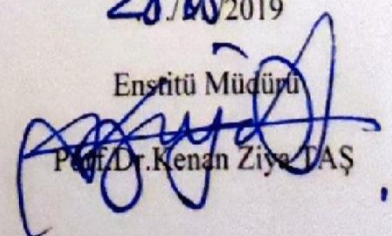
Enstitünüzün Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda 201412529014 numaralı Gülçe İNAL KARPUZ'un hazırladığı "6360 Sayılı Kanun Sonrası Mahallege Dönüşen Beldeler Açısından Bir Değerlendirme Akhisar Örneği" Konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 27.05.2019 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Gökhan ORHAN
Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Tahsin GÜLER
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK
Üye

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

28/05/2019
Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Kenan Ziya DAŞ

ÖNSÖZ

2012’de kabul edilen ve 2014 yılında yürürlüğe giren “6360 sayılı On Dört Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile Türkiye’de kamu yönetimi alanında köklü değişimler yaşanmıştır. İl özel idareleri ve köylerde olduğu gibi Belde Belediyeleri’nde de önemli değişikliklere gidilmiştir. Bu tez çalışması, 6360 Sayılı Kanun sonrası mahalleye dönüşen beldelerde kanunun etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada 6360 Sayılı Kanun’la Büyükşehir Belediyesi olan Manisa’nın Akhisar ilçesi örnek alınmıştır. Kanun sonrası Akhisar’ın belde tüzel kişiliklerini yitirip mahalleye dönüşen dokuz beldesinde anket tekniği kullanılarak saha çalışması yapılmıştır. Bu bağlamda mahalleye dönüşen beldelerde yaşayanların hizmet sunumuna dair memnuniyet düzeyleri kanunun hizmet sunumundaki etkinliği araştırılmıştır.

Tez çalışmama görüş ve önerileriyle katkı sağlayan, her zaman bana zaman ayırıp bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan danışman hocam Prof. Dr. Gökhan ORHAN’a teşekkürü borç bilir, saygılarımı sunarım. Ayrıca emeği geçen değerli jüri üyelerim Dr. Öğr. Üyesi Tahsin GÜLER’e ve Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK’a sonsuz teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Anket çalışmama katılarak çalışmamın tamamlanmasında yardımcı olan Akselendi, Ballica, Beyoba, Dağdere, Kayalıoğlu, Mecidiye, Medar, Süleymanlı ve Zeytinlioiva mahalle muhtarlarına ve halkına teşekkürlerimi sunarım. Öğrenim hayatım boyunca beni yüreklendiren babam Ahmet Doğan İNAL’a, bu süreçte sabır göstererek her zaman beni destekleyen ve benimle mahallelere gelerek anketlerimin uygulama aşamasında yardımcı olan sevgili eşim Fatih KARPUZ’a, desteklerini her zaman hissettiğim tüm aileme ve sevgili arkadaşlarıma ayrı ayrı gönülden teşekkür ederim.

Gülçe İNAL KARPUZ

Balıkesir – Bandırma 2019

ÖZET

6360 SAYILI KANUN SONRASI MAHALLEYE DÖNÜŞEN BELDELER AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME: Akhisar Örneği

İNAL KARPUZ, Gülçe

Yüksek Lisans, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gökhan ORHAN

2019, 132 Sayfa

Belediyeler hem Osmanlı Devleti'nde hem de Türkiye Cumhuriyeti'nde en önemli yerel yönetim birimleridir. 1950'lerden sonra gözlemlenen hızlı kentleşme kır kent oranlarının tersine dönmesine ve belediye sayılarının artmasına neden olmuştur. Zaman içinde nüfusu belli bir eşiği aşan küçük yerleşimlerde belde belediyeleri kurulmuştur. Merkezi yönetimin bu küçük belediyeleri yetersiz görmeleri sonucu 2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı Kanunla bu belediyelerin kapatılması yönünde bir düzenleme yapılmıştır. 2014 yılında bu kanunun yürürlüğe girmesiyle Büyükşehir Belediyesi olan yerlerde belde belediyelerinin tüzel kişiliklerine son verilmiştir. Bu küçük belediyelerin Büyükşehir İlçe Belediyeleri'ne bağlanmasıyla bu beldeler mahalle durumuna gelmiştir.

6360 sonrası Belde Belediyeleri'nin mahalleye dönüşümünün ardında yatan temel neden ölçek ekonomilerinden faydalanarak kaynakların daha etkili ve verimli kullanılmasının sağlanacağı beklentisiydi. Ancak 6360 Sayılı Kanun hakkında yapılan eleştiriler bu kanunun ele alınmasında etkili olmuştur. Bu çalışmada belediyeden mahalleye dönüşümünün ardından küçük yerleşim yerlerinde yürütülen hizmetlerin etkinliğinin vatandaşlar tarafından nasıl algılandığı ve vatandaşın bu yeni modele bakışı analiz edilmeye çalışılmıştır. Kanunun tüzel kişiliğini kaybeden beldeler üzerindeki etkileri incelenirken Manisa'nın Akhisar ilçesi örnek alınmıştır. Akhisar'ın tüzel kişiliğini kaybeden beldelerinde yaşayanların hizmet sunumuna dair memnuniyet düzeylerinin ölçülmesi amacıyla anket yöntemi kullanılarak hizmetlerin etkin bulunup bulunmadığı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak 6360 Sayılı Kanun'un Akhisar'ın mahalleye dönüşen beldelerinde uygulamada amacına ulaşamadığı ve kanunla yapılan değişikliklerle vatandaşın beklentilerinin karşılanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 6360 Sayılı Kanun, Belediye, Akhisar, Etkinlik, Memnuniyet.

ABSTRACT

AN ASSESSMENT OF THE TOWNS CONVERTED TO NEIGHBOURHOODS AFTER LAW NO. 6360:

The Case Of Akhisar

İNAL KARPUZ, Gülçe

M.S. Thesis, Department of Political Science and Public Administration

Advisor: Prof. Dr. Gökhan ORHAN

2019, 132 pages

Municipalities are the most important local government units in both the Ottoman Empire and the Republic of Turkey. The mass migration from rural to urban areas after the 1950s had resulted in rapid urbanisation and an increase in demand for local services. In the meantime, the rise of population has also contributed to proliferation of small municipalities in rural towns. In 2012, the central government's perception on inadequacy of these small municipalities resulted in the enactment of the Law No. 6360 with provisions on the termination of small town municipalities. After Law No. 6360 came into force in 2014, the legal entities of small town municipalities were terminated in the places where the Metropolitan Municipality was established. These small municipalities are connected to the Metropolitan Municipalities and these towns have become neighbourhoods without a legal entity.

The main reason behind this move was expectations concerning effectiveness and efficiency of metropolitan municipalities in providing local services. But criticisms about the Law No. 6360 have been effective in the selection of this topic. This paper aims to examine effects of new regulations on towns whose legal status has changed and now became neighbourhoods. Akhisar district of Manisa was taken as a case and a survey was conducted in those nine neighbourhoods to measure the satisfaction level of residents who used to live in towns of Akhisar in terms of the service provision. In the study, the perception of people concerning the effectiveness of the law was measured and evaluated by using survey method. Results suggest a clear dissatisfaction in the majority of service provision areas.

Key Words: Law No. 6360, Municipality, Akhisar, Effectiveness, Satisfaction.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Merkezden Yönetim	5
2.2. Yerinden Yönetim	6
2.2.1. Siyasi Yerinden Yönetim.....	7
2.2.2. İdari Yerinden Yönetim	7
2.3. Yerel Özerklik	9
2.4. İdari Vesayet.....	12
2.5. Subsidiarite İlkesi ve Yerelleşme Kavramı	14
3. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN GELİŞİMİ.....	18
3.1. Tanzimat Dönemi Öncesi Kent Yönetimi	18
3.2. Tanzimat Döneminden Cumhuriyet Dönemine Yerel Yönetimler	19
3.3. Cumhuriyet ve Sonrası Yerel Yönetimler	22
3.4. 1980 Askeri Darbe Döneminde Belediyeler	27
3.5. 1984 Sonrası Belediyeler.....	28
4. BELEDİYELERDE DÖNÜŞÜM: YERELLEŞME VE YENİDEN MERKEZİLEŞME	32
4.1. Yerel Yönetimlerin Dünyadaki Gelişimi: Değişen Ölçek Anlayışları	32
4.2. Türkiye’de Belediyeleşme Hareketi ve Ölçek Tartışmaları	37
4.3. 6360 Sayılı Kanun Öncesi Bir Pilot Uygulama: İstanbul ve Kocaeli	42
4.4. 6360 Sayılı Kanunu’ndan Beklentiler ve Bu Kanunla Yaşanan Gelişmeler ..	44
4.4.1. Büyükşehir Belediyeleri’nin Görevleri.....	45
4.4.2. Yerel Yönetim Paylarındaki Değişimler.....	47
4.5. Tartışmalar.....	48
4.5.1. 6360 Sayılı Kanunu’nun Olumlu Eleştirileri	48
4.5.2. 6360 Sayılı Kanunu’nun Olumsuz Eleştirileri.....	50

5. 6360 SAYILI KANUN SONRASI MAHALLEYE DÖNÜŞEN BELDELER AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME (Akhisar Örneği).....	55
5.1. Çalışma Alanına İlişkin Temel Bilgiler: Manisa ve Akhisar	55
5.2. Manisa Yerelinde Belediyeleşme Hareketi	57
5.3. 6360 Sayılı Kanun'un Akhisar İlçesine Etkileri.....	64
5.4. Çalışmanın Konusu	67
5.5. Çalışmanın Amacı	68
5.6. Çalışmanın Önemi	68
5.7. Literatür Taraması	68
5.8. Araştırmanın Metodolojisi	73
5.8.1. Yöntem.....	73
5.8.2. Çalışmanın Evreni ve Örneklemi.....	73
5.8.3. Veri Toplama Aracı	74
5.8.4. Veri Analizi.....	74
5.8.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	74
5.9. Bulguların Değerlendirilmesi	74
5.9.1. Güvenilirlik Testi.....	75
5.9.2. Anket Sonuçları	75
5.10. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi	103
6. SONUÇ.....	107
EKLER.....	111
KAYNAKÇA.....	124

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Yıllara Göre Belediye Sayısı.....	40
Tablo 2: Yıllar İtibariyle İl, İlçe ve Köy Sayıları.....	41
Tablo 3: Kocaeli İlçelerinin ve Bucaklarının İl Merkezine Olan Uzaklıkları.....	43
Tablo 4: 2012-2018 Verileri.....	45
Tablo 5: 2018 Verileri.....	45
Tablo 6: Yerel Yönetim Paylarındaki Değişim.....	47
Tablo 7: Manisa Nüfusu.....	58
Tablo 8: 6360 Sayılı Kanunla Tüzel Kişilik Kazanan Manisa Merkez İlçeleri.....	60
Tablo 9: Manisa İlçelerinin Belde, Köy Sayısı ve İl Merkezine Uzaklıkları.....	61
Tablo 10: 6360 Sayılı Kanunla Tüzel Kişiliği Kaldırılan Manisa Belediyeleri ve Kuruluş Yılları.....	62
Tablo 11: 6360 Sayılı Kanunla Tüzel Kişiliği Son Bulan Akhisar Beldelerinin 2014 Yılı Nüfusu.....	65
Tablo 12: Kanunla Tüzel Kişiliğini Yitiren Akhisar Beldelerinin İlçesine ve İline Olan Uzaklıkları.....	66
Tablo 13: Akhisar'ın Mahalle Olan Beldelerinin İtfaiye Aracı Durumu.....	87

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi

akt: Aktaran

ANAP: Anavatan Partisi

AYYÖŞ: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Ed. : Editör

İİBF: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

KAYA Raporu: Kamu Yönetimi Araştırma Projesi

KAYFOR: Kamu Yönetimi Forumu

KİT: Kamu İktisadi Teşebbüsü

km. : Kilometre

no: Numara

SBF: Siyasal Bilgiler Fakültesi

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

ss. : Sayfa Sayısı

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

TESEV: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TODAİE: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜSİAD: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği

vd. : Ve diğerleri

yy. : Yüzyıl

1. GİRİŞ

Demokrasinin okulu olarak görülen belediyelerin demokratik katılım için önemi tartışmasız çok büyüktür. Türkiye’de geçmişten bugüne dek yapılan kanun ve düzenlemelerle belediyeler reforme edilmeye çalışılmıştır. 1950’li yıllardan sonra artan belediyeleşme küçük belediyelerin kurulmasına ve hızla sayılarının artmasına neden olmuştur. Merkezi idare tarafından bu belediyelere yeterli desteğin verilmemesi başta yetersiz hizmet sunumu ve ekonomik sıkıntılar olmak üzere birçok sorunu beraberinde getirmiştir.

1930 yılında yürürlüğe giren 1580 Sayılı Belediye Kanunu 2004 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 2004’te 5272 Sayılı Kanun’un çıkması ve sonrasında Anayasa Mahkemesi tarafından iptaliyle 2005 yılında 5393 Sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. 2012 yılında çıkarılarak 2014’te yürürlüğe giren 6360 Sayılı Kanun, büyükşehir belediye yönetiminde yeni bir modeli Türk yerel yönetim sistemine dâhil etmiştir.

Türkiye’de yıllar itibariyle nüfusun artış gösterdiği görülmektedir. Artan nüfusla birlikte 1950’lerden sonra belediye sayısında artışlar meydana gelmiştir. 1950 yılında 628 olan belediye sayısı yıllara göre artış göstererek 2010 yılında 2950’ye ulaşmıştır. Bu belediyelerin yarısından fazlasını nüfusu 5000’in altında olan az nüfuslu beldeler oluşturmaktadır. Büyükşehir sınırlarında faaliyet gösteren küçük yerleşim yerlerinin belediyeleşme hareketi 6360 Sayılı Kanun ile son bulmuş, belde ve köy sayıları azaltılarak Belde Belediyesi sayısı 397’ye düşmüştür. Daha önce belde olan yerleşim yerlerinin büyük çoğunluğu artık mahalleye dönüşmüştür. Çalışmanın konusunu bu yerleşim yerlerinin belediyeden mahalleye dönüşüm süreci oluşturmaktadır.

Belde Belediyeleri’nin mahalleye dönüşümünün ardında yatan temel neden ölçek ekonomilerinden faydalanarak kaynakların daha etkili ve verimli kullanılmasının sağlanacağı beklentisiydi. Büyükşehir Belediyesi’nin daha çok bilgi ve tecrübeye sahip olması, birim başına hizmet maliyetinin azalması, daha ileri teknolojilerin kullanılması, mevcut kaynakların daha eşit ve adil şekilde dağıtılabileceği beklentileri bu kararın gerekçeleri arasında yer almaktaydı. Bununla birlikte dönüşümü yaşayan yerleşim yerlerinde bazı sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Büyükşehir Belediyeleri ile Büyükşehir İlçe Belediyeleri ve belediye tüzel kişiliğini kaybeden

yerler arasındaki sorunlara örnek olarak; koordinasyon, personel sıkıntısı, mali yetersizlik, Büyükşehir Belediyesi'nin gerçek ihtiyacı doğru tespit edemeyeceği düşüncesi, hizmet alanının genişlemesiyle birlikte yaşanması muhtemel olan hizmet sunumundaki yavaşlama beklentisi verilebilir. Bu çalışmada büyükşehir-mahalle ilişkileri üzerindeki farklı bakış açıları değerlendirilerek; belediyeden mahalleye dönüşümün ardından küçük yerleşim yerlerinde yürütülen hizmetlerin etkinliğinin nasıl algılandığı ve vatandaşın bu yeni modele bakışı analiz edilmeye çalışılmıştır.

6360 Sayılı Kanun'la bugüne kadar yürürlükte olan yerel yönetim anlayışından farklı olarak bu alanda köklü değişikliklere gidilmesi ve kanunun yürürlüğe girdiğinden bu yana beş yıl geçmesine rağmen hala tartışılıyor olması bu konunun ele alınmasında etkili olmuştur. Bu kanunun yeni büyükşehir statüsü kazanan illerdeki etkilerini görmek amacıyla Manisa ili örnek alınarak incelenmiştir. Akhisar ilçesinde sayıca çok fazla beldenin tüzel kişiliğini yitirmesi ve bu beldeler arasında geçmişi 1800'lü yıllara dayanan belediyelerden birinin olması nedeniyle bu ilçe örnek olarak alınmıştır. 6360 Sayılı Kanun'un köklü yerel yönetim geçmişine sahip yerlerdeki etkilerini göstermesi açısından bu seçim önem arz etmektedir.

6360 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi sonrasında yaşanan değişime dair birçok araştırma yapılmış ancak Belde Belediyeleri üzerinde çok durulmamıştır. Kanunun etkilerinin ve sonuçlarının değerlendirildiği çalışmalarda daha çok tüzel kişiliğini yitiren ve mahalleye dönüşen köyler üzerinde durulduğu görülmektedir. Bununla birlikte, geçmişte belediye olan yerlerde yaşayan vatandaşların dönüşüm sonrasında verilen hizmetlere ilişkin algılarının nasıl olduğuna dair çalışmaların sınırlılığı bu çalışmada beldelerin incelenmesi kararında etkili olmuştur. 6360 Sayılı Kanun her ne kadar mahalleye dönüşen köyleri etkilese de daha çok mahalleye dönüşen Belde Belediyeleri'ni etkilemektedir. Köyler tüzel kişiliğini yitirmiş olmakla birlikte, kaybettikleri daha sınırlıyken bu değişim sürecinden daha çok etkilenenler bu zamana kadar yerel hizmet sunumundan fazlasıyla faydalanan beldeler ve buralarda yaşayan vatandaşlar olmuştur.

Her ne kadar geçmişte İller Bankası belediyelere yardım ve kredi sağlasa da bankanın vermiş olduğu desteğin ne kadar yeterli olduğu hep tartışma konusu olmuştur. Küçük belediyelerin ihtiyaçlarını karşılayamamaları, gelirlerinin yetersiz olması gibi nedenler bu belediyelerin zamanla diğer belediyeler ve bütçeleri üzerinde yük olarak görülmeye

başlamasına neden olmuştur. Bu da az nüfuslu belediyelerin kapatılarak Büyükşehir İlçe Belediyeleri'ne bağlanması ardındaki nedeni oluşturmaktadır. Kanunun çıkma gerekçelerinden olan hizmetlerde kaliteye ve etkinliğe odaklanması gerektiği ve bu kaliteli ve etkin hizmeti de güçlü yerel yönetimlerin sağlayabileceği inancı küçük belediyelerin kapanmasına neden olurken merkeziyetçiliğin önünü açmıştır. Türk kamu yönetiminin geçmişten bugüne gelen güçlü bir merkeziyetçi anlayışa sahip olması yapılan politikalarda tam bir yerelleşmenin görülmemesine neden olmakta ve yerel yönetimler çoğu zaman olduğu gibi 6360 Sayılı Kanun ile de yerel merkeziyetçiliğe doğru bir evrilme içine girerek merkezin gölgesi altında kalmaktadır. Çalışmada ortaya çıkan bu yerel merkeziyetçi anlayışın mevcut sorunlara çözüm üretip üretmediği ve yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olup olmadığı sorularına yanıt aranacaktır.

Ayrıca bu çalışma şu sorulara cevap vermeyi amaçlamaktadır:

- ❖ 6360 Sayılı Kanun'un yük olarak görülen küçük belediyelerin tüzel kişiliklerine son vermesi, bu belediyelerin diğer belediyeler üzerinde yarattığı kamburu kaldırdı mı, yoksa bu kanun Büyükşehir Belediyeleri'nin yükünü mü arttırdı?
- ❖ 6360 Sayılı Kanun sonrası sunulan hizmetler Akhisar'ın tüzel kişiliğini yitiren beldelerinde yaşayan vatandaşlar tarafından etkin bulunmakta mıdır?

Bu çalışmada hizmetlerde etkinlik üzerine odaklanılacak olup, 6360 Sayılı Kanun'un Akhisar beldelerinde yaşayan vatandaşlar tarafından hizmetlerin etkin bulunup bulunmadığına dair algının ne olduğu sorusuna cevap aranacaktır.

Bu çalışma altı bölümden oluşmaktadır: İkinci bölümde merkezi yönetim ve yerinden yönetim kavramlarına değinilerek yerel özerklik, idari vesayet ve subsidiarite ilkesine yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde Tanzimat Dönemi öncesi kent yönetiminden, Tanzimat Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi yerel yönetimlerinden ve Cumhuriyet sonrası dönemde yerel yönetimlerin gelişiminden bahsedilmiştir. Bu bölümde belediye kurumu oluşturulmadan önce beledi hizmetlerin nasıl ve kimler tarafından yerine getirildiği ortaya konulmuştur. Belediye kurumu oluşturulduktan sonra da belediyelerin gelişimi

incelenmiştir. Sonrasında 1980 askeri darbe döneminde belediyelerin durumundan ve 1984 sonrası belediyelerden bahsedilmiştir.

Dördüncü bölümde yerleşme ve yeniden merkezileşme bağlamında belediyelerdeki dönüşüm ele alınmıştır. Dünyadaki değişen ölçek anlayışları incelenerek yerel yönetimlerin dünyadaki gelişiminden bahsedilmiştir. Türkiye'deki belediyeleşme hareketine ve ölçek tartışmalarına yer verilmiştir. 6360 Sayılı Kanun'dan beklentiler ve bu kanunla yaşanan gelişmeler ortaya konmuştur. 6360 Sayılı Kanun çıkarılmadan önce bir pilot uygulama olan İstanbul ve Kocaeli uygulamalarına değinilmiştir. Oldukça tartışma yaratan bu kanunun olumlu ve olumsuz eleştirilerine yer verilmiştir.

Beşinci bölümde ise Akhisar'ın mahalleye dönüşen dokuz yerleşim yerinde uygulanan anket çalışması ele alınmış; çalışma alanına ilişkin temel bilgiler verilerek kanunun etkileri değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmanın konusu, amacı ve önemi açıklanmıştır. Konuyla ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra çalışmanın metodolojisi hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini analiz etmek amacıyla Güvenilirlik Testi yapılmıştır. Eski durum ve yeni durumda sunulan bazı temel hizmetlerin karşılaştırılması yapılarak katılımcılar üzerindeki memnuniyet algısı ölçülmeye çalışılmıştır. Yeni duruma ilişkin sorulara verilen cevaplar değerlendirilmiş ve ki-kare analizi ile hipotez değerlendirmesi yapılarak çalışma sonlandırılmıştır.

Bu çalışmada Türkiye'de yerel yönetimlerin gelişimi incelendiğinde yerel yönetimlerin ortaya çıkmasının Tanzimat sonrasına dayandığı ayrıca tarih boyunca hem Osmanlı Devleti'nin hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kamu yönetiminde merkeziyetçi anlayışa sahip olduğu görülmüştür. 90'lı yıllar her ne kadar yerleşmenin hız kazandığı bir dönem olsa da 2000'li yıllarda yerelde merkezileşme politikalarının uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda 2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı Kanun ele alındığında bu kanundan daha çok etkilenen kesimin Belde Belediyeleri olduğu görülmüştür. 6360 Sayılı Kanun'un ortaya çıkardığı etkiyi ölçmek adına Akhisar ilçesinin tüzel kişiliğini kaybeden Belde Belediyeleri'nde anket çalışması uygulanmıştır. Bu çalışmanın sonunda anket verilerine dayanarak vatandaşın kanundan sonra sunulan hizmetlerin etkinliğine dair olumsuz değerlendirmelerde bulunduğu görülmüştür.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Türkiye'nin yönetim yapısını daha iyi anlayabilmek ve 6360 Sayılı Kanun sonrasında yaşanan değişimin daha iyi anlaşılabilmesi için bu bölümde merkezden yönetim ile yerinden yönetim kavramları açıklanmış, yerinden yönetim türlerinden olan siyasi yerinden yönetim ve idari yerinden yönetimden bahsedilmiştir. Yerel özerklik ve idari vesayet kavramlarına değinilerek subsidiarite ilkesi ve yerelleşme kavramına yer verilmiştir.

2.1. Merkezden Yönetim

Türkiye Cumhuriyeti idari teşkilâtı “merkezi yönetim” ve “yerinden yönetim” kuruluşları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Merkezi yönetim ‘başkent teşkilâtı’ ve ‘taşra teşkilâtı’ olarak ayrılmaktadır (Gözler, 2018, 41).

Anayasanın 126. maddesinde merkezi yönetim (merkezi idare) şu şekilde tanımlanmıştır. “*Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır. Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir*” (1982 Anayasası, 126. Madde). Bu maddede geçen diğer kademeli bölümler ifadesi ile taşra teşkilâtının diğer birimi olan ilçeler kastedilmektedir.

Gözübüyük merkezi yönetimi; idari hizmetlerin merkezde toplanarak, bu hizmetlerin merkez ve merkezin hiyerarşisinde olan birimler tarafından yerine getirilmesi olarak tanımlamıştır (Gözübüyük, 2008, aktaran, Berkün, 2017, 641). Planlama, örgütlenme, komuta, eşgüdüm, koordinasyon ve denetim gibi yönetimin fonksiyonlarının merkez tarafından yerine getirildiği merkeziyetçilik olarak da adlandırılan örgütlenme türü olarak da açıklanmaktadır (Eren, 1994, akt., Berkün, 2017, 641).

Devlet yönetimini güçlendirmesi, hizmetlerin daha az masrafla yerine getirilmesi, bölgeler arasında eşit hizmetin götürülmesi, mali denetimi kolaylaştırması merkezi yönetimin olumlu yönleridir (Parlak ve Sobacı, 2012, akt. Anbarlı Bozatay ve Kızılkaya, 2016, 612). Hizmet sunumunda gecikmelerin olması, taşrada çalışanlara kendilerini geliştirmeleri için fazla inisiyatifin tanınmaması, hizmetlerdeki yükün artmasıyla esas görevlerin yürütülememesi, yönetimde halk katılımını azaltması ise

merkezi yönetimin olumsuz yönleridir (Eryılmaz, 2009, akt. Şengül, 2017, 2). Bir yerin sadece merkezi yönetimle yönetilmesi devletin üzerindeki yükü arttıracığından birçok sorunu ortaya çıkaracaktır. Bu yüzden merkezi yönetimin yanında yerinden yönetimlere de ihtiyaç duyulmaktadır.

2.2. Yerinden Yönetim

Yerinden yönetim ilkesi, kamuya ait bazı hizmetlerin devletin müdahalesi olmadan merkezi yönetim dışındaki kamu tüzel kişileri tarafından yerine getirilmesidir. Bu ilke Adem-i merkeziyet (décentralisation) olarak adlandırılmakla birlikte her zaman yerinden yönetim kavramını karşılamamaktadır. Fransızca kökenli olan kelime ‘merkeziyetin yokluğu’ olarak çevrilmektedir (Gözler, 2018, 50-51). Buradan da anlaşıldığı üzere hizmetlerin yerine getirilmesinde devletin etkisini ve müdahalesini ortadan kaldıran bir anlayıştır.

1982 Anayasası’nın 123. maddesinin 2. fıkrasında “*Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir*” (1982 Anayasası, 123/2) denilerek yerinden yönetim ilkesine vurgu yapılmıştır. Yine anayasanın 127. maddesinin 2. fıkrasında “*İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır*” (1982 Anayasası, 127/2) ifadesiyle yerinden yönetim ilkesinin anayasada açıkça yer aldığı görülmektedir.

Yerinden yönetimin olumlu yönleri olduğu gibi olumsuz yönleri de mevcuttur. Bu olumlu ve olumsuz yönler şu şekilde açıklanmıştır (Parlak ve Sobacı’dan aktaran, Anbarlı Bozatay ve Kızılkaya, 2016, 614).

Yerinden yönetimin olumlu yönleri;

- Yerinden yönetim demokratik ilkelere uygundur,
- Kırtasiyeciliğin ve bürokrasinin artmasını engeller,
- İhtiyaçlara uygun olarak hizmetlerin sunulmasını sağlar.

Yerinden yönetimin olumsuz yönleri;

- Ülkenin bütünlüğünü ve birliğini bozabilme olasılığı vardır.
- Bölgeler arasında eşitsizlikler oluşturabilir,
- Partililerin kendi çıkarlarını ön planda tutmalarına neden olabilir,
- Yeterli mali ve teknik olanaklara sahip olmayan yerinden yönetim kuruluşlarının hizmet sunumunda sorunlar yaşamasına neden olabilir,
- Yerinden yönetim kuruluşlarının mali yönden denetimlerini zorlaştırabilir.

Yerinden yönetimlerin demokrasiyi güçlendirdiğini, bürokrasiyi azalttığını ve ihtiyaçları daha doğru tespit edip bu doğrultuda hizmet sunulmasını sağlamaktadır. Ancak bunların yanında yukarıda sıralanan bazı riskler de oluşturabilmektedir.

Gözler'e göre yerinden yönetim kuruluşundan söz edebilmek için o kuruluşun kamu tüzel kişiliğinin olması, merkeze karşı özerk olması ve son olarak merkezi yönetimin vesayet denetiminde olması gerekmektedir (Gözler, 2018, 55). Bu üç maddeden birinin bile eksik olması o kuruluşun yerinden yönetim kuruluşu olarak adlandırılmasına engeldir.

Yerinden yönetim siyasi ve idari olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İdari yerinden yönetim de kendi içinde yer yönünden ve hizmet yönünden yerinden yönetim olmak üzere ayrılmaktadır (Tortop, 1999, 12).

2.2.1. Siyasi Yerinden Yönetim

Siyasi gücün merkezi yönetim ile yerel yönetim birimleri arasındaki paylaşımına 'siyasi yerinden yönetim' denmektedir. Siyasi yerinden yönetim, yerel yönetimlerin yasama ve yürütme alanlarında sınırlı düzeyde bağımsız olmalarına imkân tanımaktadır. Ancak yerel yönetimler devlet karşısında ikincil konumda olup yetkileri federal anayasada belirtilmektedir. Federal devlet sistemi ortaya çıkmış ve üniter devlet sisteminden farklı olarak merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında eyalet yönetimi yer almaktadır (Biricikoğlu'ndan aktaran, Berkün, 2017, 643). Üniter devlet sisteminde ise merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında başka bir yönetim sistemi bulunmamaktadır.

Eryılmaz'a göre, üniter devletlerde bir meclis bulunur ve egemenlik gücünü sadece bu meclis kullanmaktadır (Eryılmaz, 2012, 114). Siyasi yerinden yönetimler kendi içinde özerk olan federal devlete bağlı federe birimlerdir. Üniter devlet sisteminden farklı olarak küçük devletlerin oluşturduğu siyasi yapıları kapsamaktadır (Parlak, 2011, 853). Türkiye'de ise böyle bir siyasi yapı bulunmamaktadır.

2.2.2. İdari Yerinden Yönetim

İdari yerinden yönetimlerde (yönetimsel yerinden yönetim) yereldeki kamu hizmetleri merkezi yönetimin hiyerarşisi olmadan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri tarafından yerine getirilmektedir (Eryılmaz, 2012, aktaran, Belli, 2017, 110). Merkezden yönetimle meydana gelen sorunlar idari yerinden yönetimle çözülmeye çalışılmaktadır (Eryılmaz'dan aktaran, Şengül, 2017, 8). Hizmet sunumunda meydana

gelen gecikmeler gibi sorunlara yerinden yönetimler daha kolay ve hızlı çözüm üretebilmektedir.

İdari yerinden yönetimlerde egemenliği sadece devlet kullanmakta, merkez ile yerel yönetimler arasındaki güç ve sorumluluk kanunlarla paylaşılmaktadır. Yerel yönetimler kanunların belirlediği sınırlar içinde hareket serbestliğine sahiptir. Yine merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki vesayet yetkisi anayasa ve kanunlarla belirtilmiştir (Şengül, 2017, 8). İdari yerinden yönetim birimlerinin sahip olduğu özerkliğin sınırları kanunlarla çizildiğinden belli bir düzeye kadar özerk oldukları söylenebilir. Ayrıca idari yerinden yönetim birimleri merkezi yönetimin denetiminde olduğundan merkezden tam bağımsız oldukları söylenemez.

İdari yerinden yönetim kendi içinde “yer yönünden yerinden yönetim” ve “hizmet yönünden yerinden yönetim” olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Yer yönünden yerinden yönetime; ‘yer yönünden adem-i merkeziyet’, ‘yerel yerinden yönetim’ ya da ‘mahalli adem-i merkeziyet’ de denilmektedir. Türkiye’de il özel idaresi, belediye ve köylere kamu tüzel kişiliği verilerek bu yerinden yönetim birimleri anayasanın 127. maddesinde mahalli idareler olarak adlandırılmıştır. Yerinden yönetimlerin tüzel kişilikleri ve merkezi yönetim karşısında belli bir düzeyde özerklikleri bulunmaktadır. Ayrıca yerinden yönetimler merkezi yönetimin denetimindedirler (Gözler, 2018, 58-59). Bu özellikler hem yer yönünden (coğrafi) yerinden yönetimler hem de hizmet yönünden yerinden yönetimler için geçerlidir.

Hizmet yönünden yerinden yönetimlerde diğer adıyla teknik/fonksiyonel yerinden yönetimlerde belli hizmetler devletin dışında olan kamu tüzel kişileri tarafından yerine getirilmektedir. Hizmetlerin etkin sunulması için hizmet yerinden yönetim kuruluşları oluşturulmuştur. Coğrafi yerinden yönetimden farklı olarak siyasi beklentilerini karşılamayı amaç edinmeyerek etkili hizmet anlayışıyla hareket etmektedirler. Bu yüzden coğrafi yerinden yönetimler daha çok kendi kendini yönetme isteğindedirler (Debbasch’tan aktaran, Şengül, 2017, 10). Kısaca coğrafi yerinden yönetimler siyasi beklentiler taşıırken, hizmet yönünden yerinden yönetimler hizmetlerin etkinliğine odaklanarak ortaya çıkarılma amaçlarına uygun olarak hizmet etmektedirler.

Hizmet yerinden yönetim kuruluşları teknik bilgi, uzmanlık gerektiren ve siyasilerin etkisinde olması istenmeyen hizmetlerin verimli ve etkin sunulması için oluşturulmuştur. TRT, KİT, üniversiteler hizmet yerinden yönetim kuruluşlarındandır (Şengül, 2017, 10). Yükseköğretim hizmetleri, ekonomik hizmetler, radyo-televizyon

yayıncılığı gibi birçok alanda hizmet yerinden yönetim kuruluşları mevcuttur (Eryılmaz, 2007, 80-81). Sunulacak hizmeti merkezi bürokrasiden uzaklaştırarak hizmetin yerine getirilmesinde süreci hızlandırmayı amaç edinmektedirler. Karayolları Genel Müdürlüğü, TRT, kamu bankaları vb. kuruluşlar hizmetleri daha kolay yerine getirmek, daha etkin ve verimli hizmet sunmak amacıyla kurulmuşlardır. Bazı hizmetler ise siyasilerin etkisinden uzak tutulması gerekmektedir. TÜBİTAK, Kamu İhale Kurumu ve üniversitelerin sunduğu hizmetler bunlara örnek verilebilir (Arıkboğa, 2018, 11). Yer yönünden yerinden yönetimlerin hizmet yönünden yerinden yönetimlere göre yetkilerinin daha geniş bir alana yayıldığını söyleyebiliriz. Çünkü hizmet yönünden yerinden yönetimler hangi amaca yönelik kurulduysa sadece o amaca hizmet etmektedirler.

Gözler yer ve hizmet yönünden yerinden yönetimler arasındaki farklara değinmiştir (Gözler, 2018, 60-62).

Yer yönünden yerinden yönetimler;

- İl, belediye ve köylerde yaşayan insanlara tüzel kişilik tanımaktadır.
- İl, belediye ve köylere tüzel kişilik verilmesiyle insanların oluşturduğu kişi topluluğudur. Kişiler olmazsa o mahalli idare varlığını devam ettiremez.
- Organlarını seçimle göreve getirmektedir.
- Genel yetkili olduklarından her konuda hizmet edebilirler.

Hizmet yönünden yerinden yönetimler;

- Hizmete tüzel kişilik tanımaktadır.
- Belli bir hizmeti yerine getirmek için oluşturulan mal topluluğudur. Burada esas olan insan değil, mallardır. İnsanlar olmasa bile o malvarlığı ortadan kalkmaz.
- Organlarını atamayla göreve getirmektedir.
- Uzmanlık ilkesi gereğince sadece amaçları için hizmet etmektedirler.

Yerinden yönetimlerin ortaya çıkma şartlarından olan yerel özerklik ve idari vesayet bu bölümde incelenecektir.

2.3. Yerel Özerklik

Özerklik kavramının eş anlamlıları muhtariyet ve otonomi kelimeleridir. Muhtariyet 'hareketlerinde serbest olan' anlamına gelen muhtar kelimesinden gelmektedir. Kendisine ait iradesi ve idaresi olma anlamını taşımaktadır. Otonomi ise 'birisinin kendi kendine, kendi kanunu koyması' anlamına gelmektedir (Bayramoğlu Alada,

2008, 6-7). Bu tanımlardan yola çıkarak özerkliğin kendi kararlarını kendi alabilen ve aldığı kararları uygulayabilen anlamına geldiğini söyleyebiliriz.

Özerklik ile hizmetlerde kaliteyi arttırmak, hizmetlerin daha hızlı ve ucuz yerine getirilmesini mümkün kılmak ve gereksiz personel ve malzeme kullanılmasını önlemek amaçlanmaktadır. Anayasa ve kanunlarla da özerkliğin sınırları belirtilmiştir. Bu sınırların dışında kalan özerklik hakkı, kötüye kullanılabilir ve iyi sonuçlar ortaya çıkarmayabilir. Bu durumda kamu gücü ve imkânları belirli kişi ve gruplara dağıtılarak halkın menfaatlerinin yerini kişisel çıkarlar alabilir. Sonuç olarak kamu kurumları için olumsuz sonuçlar ortaya çıkar (Tortop, 1996, aktaran Yüksel, 2005, 275-276). Hizmetlerde etkinliğin ve verimliliğin sağlanması için yerel yönetimlerin özerk olması gerekmektedir. Toplum yararının korunması için özerkliğin kanunlarla belirtilen sınırlar içinde kalması önemlidir.

Özerklik, yönetimlerin etkin karar almalarını ve ülkenin çıkarları için en uygun hizmetlerin sunulmasını sağlaması yönünden önemlidir (Türkoğlu, 2012-2013, 42). Hizmet sunumunda toplumun çıkarlarını ön planda tutan özerklik, alınan kararlarda amaçlara ulaşılmasını sağlamaktadır.

İdari ve mali yönden yerel yönetimlerin özgür olmaları özerkliğin şartlarından. Literatürde idari özerklik ve mali özerklik olarak ayrılmaktadır.

Yüksel idari özerkliği, yerel yönetimlerin seçilmiş kişilerce merkezi yönetimin etkisi altında olmadan özgürce karar alıp bu kararları uygulayabilmesi olarak tanımlamıştır. İdari özerklikten bahsedebilmek için yerel yönetim organlarının seçimle görevlendirilmesi ve bu organların kararlarında özgür davranabilmeleri gerekmektedir. Seçimle değil de atama yoluyla göreve gelen organlar merkezi yönetimin etkisi altında olacağından yerel yönetimlerin özerkliğine tehdit oluşturacaktır. Mali özerklik ise yerel yönetimlerin merkezi yönetimlere ihtiyaç duymadan kendi görev ve yetkilerini yerine getirebilecek kadar özgürce harcayabileceği yeterli gelir kaynaklarının olmasıdır (Yüksel, 2005, 281-283). Yeterli kaynağa sahip olmayan yerel yönetimler merkezi yönetimin desteğine ihtiyaç duyarsa o yerel yönetimlerin mali özerkliğinden söz edilemez.

Yerel yönetimlerin özerk olup olmadığını anlamak için bazı kıstaslar ortaya konmuştur (Rowat'tan aktaran Şengül, 2017,16).

- Yerel yönetim çalışanları yerel yönetimler tarafından seçilerek mi yoksa merkezi yönetim tarafından atanarak mı görevlendirilmektedir?
- Yerel seçilmiş yöneticiler yürütülebilir nitelikte kararları kendileri alabiliyorlar mı?
- Yerel yönetimler mali özerkliğe sahip mi, borçlanma yoluna gidebiliyorlar mı, yerel yönetimlerin kendi öz kaynakları var mı?
- Ülkedeki parti sistemi merkezileşmeye dayalı bir anlayışa mı sahiptir?
- Özerklik konusunda belirleyici unsurlardan biri de yerel yöneticilerin yetki alanları ve sınırlarıdır. Yerel yönetimlerin tüzel kişiliğinin, malvarlığının, sözleşme yapma özgürlüğünün, çalışan istihdamına karar verme yetkisinin son olarak da yargı önünde temsil yetkisinin olması gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin bu kıstaslara sahip olup olmadığı değerlendirilerek yerel yönetimlerin özerkliği hakkında bilgi sahibi olunabilir. Kendi çalışanlarını seçebilen, merkezi yönetimin etkisi olmadan kendi kararlarını alabilen, bütçesi konusunda kendisi karar verebilen yerel yönetimlerin özerkliğinden bahsedilebilmektedir.

1990’lardan sonra gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yapılan reformlarla yerel yönetimlerin özerkliğinin ve demokratikliğinin artırılması amaçlanmıştır. Bu reformlardan Türkiye’de etkilenerek yerel yönetimlerde özerklik ve demokrasinin güçlendirilmesi çokça tartışılan konular arasında yer almaktadır. 2004 yılında 5126 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 yılında 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu yerel yönetimlerin daha özerk ve demokratik hale getirilmesini amaçlayan yasal düzenlemelerdendir (Aygen, 2017, 257).

Özbudun’a göre özerk olan kuruluşlar kendi kendini yönetme yetkisine sahiptir. Yerel hizmetlerin gereği gibi yerine getirilmesi için çoğulcu demokrasi anlayışının ve özerk olan kuruluşların olması gerekmektedir (Özbudun 1995, aktaran Yontar ve Özer, 2018, 102). Yerel özerkliğe sahip olunması demokrasinin güçlendirilmesi için gereklidir.

İdari özerklik ile hizmet sunumundaki sorumluluk halka daha yakın olan yönetimlere verileceğinden yerel halkın demokratik haklarını kullanma konusunda daha özgür olmalarını sağlayacaktır. Yerel halkın kendisini ilgilendiren kararlarda söz sahibi olmasını, hizmetleri yerine getirenleri denetleyebilmesini sağlarken aynı zamanda bu durum yerel yöneticilere daha fazla sorumluluk duygusu yükleyecektir (Ulusoy ve

Akdemir, 2009, 264). Subsidiyarite ilkesinin ele alındığı bölümde bu konu daha ayrıntılı açıklanacaktır.

2.4. İdari Vesayet

Anayasanın 127. maddesinin beşinci fıkrasında merkezi yönetimin mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisinden bahsedilmiştir. Anayasada “*Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir*” (1982 Anayasası 127. madde) şeklinde yer almaktadır.

Vesayet yetkisi kanundan kaynaklandığından ve kanunla sınırlandırıldığından vesayet makamının yetkileri ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Çünkü bu yetkiler her ülkenin kanunlarına göre ayrı olarak belirlenmektedir. Vesayet yetkileri kişiler üzerinde ve işlemler üzerinde olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mahalli idare organlarının feshi, üyelerinin geçici olarak görevlerinden uzaklaştırılması, azli (Türkiye’de mahalli idare organlarının geçici olarak görevden uzaklaştırılması dışında vesayet yetkisi yoktur) kişiler üzerinde vesayet yetkilerindedir. İptal, onama, yeniden görüşülmesini isteme, yargıya başvurma, erteleme ve izin gibi yetkiler işlemler üzerinde vesayet yetkilerindedir. İkame yetkisi ve emir ve talimat verme yetkisi vesayet yetkisinin içermediği yetkilerdendir (Gözler, 2018, 224-225). Vesayet yetkisinden söz edebilmek için bu yetkilerin kanunlarla belirlenmesi gerekmektedir. Kanunlarla belirlenmediğinde vesayet yetkisinden söz edilemez.

Önen ve Eken idari vesayet yetkisinin özelliklerini şöyle sıralamaktadır; (Keleş, Gözler ve Günday’dan aktaran, Önen ve Eken, 2016, 219).

-İdari vesayet yetkisi, idari makamların ve idari yargı yerlerinin kullanabildiği bir yetkidir.

-Hiyerarşi yetkisi genel ve olağan bir yetkiyken idari vesayet yetkisi böyle olmadığından kesin bir şekilde kanuna dayanmakta ve sınırları kanunlarla belirlenmektedir.

-Hiyerarşide ast ve üst ilişkisi varken idari vesayet de ast-üst ilişkisi olmadığından emir ve talimat verme yetkisiyle düzeltme yetkisini de içermemektedir.

-İdari vesayet yetkisi özerkliğin istisnası olarak yerel yönetimlere tanınmıştır. Bu yüzden nelerin vesayete tabi olduğu ve bu yetkinin kimlere verildiği kanunda açıkça belirtilmelidir.

Hiyerarşinin genel olması idari vesayet yetkisinin istisnai olması, vesayetin iki tüzel kişilik arasında olması ve emir ve talimat yetkisini içermemesi, ast-üst ilişkisinin olmaması gibi özellikler hiyerarşi ile idari vesayeti birbirinden ayırmaktadır.

Fransa ve Türkiye gibi ülkelerde yerel yönetimler üniter devlet sisteminden ayrı bulunmamaktadır. Yerel yönetimlere belli bir düzeyde özerklik verilmeli ve merkezi yönetimlerin yerel yönetimler üzerinde çok az da olsa denetimi bulunmalıdır. Eğer merkezi yönetimlere vesayet yetkisi verilmezse yerel yönetimler federe devlet (eyalet benzeri kuruluşlar) haline dönüşebilir, bu da ülkelerin üniter devlet yapısını bozabilir. Ayrıca merkezi yönetimler ile yerel yönetimler arasındaki bütünlüğün sağlanması için de vesayet yetkisinin olması gerekmektedir (Gözler, 2018, 212-213). Bu yetkinin olmaması durumunda devlet ile yerel yönetimler arasında idarenin bütünlüğü ilkesi ortadan kalkarak parçalı bir yapı ortaya çıkacağını söyleyebiliriz.

İdari vesayet yetkisi fazla uygulandığında yerel yönetimlerin hareketleri kısıtlanacağından demokrasiye aykırılık teşkil edecektir. İdari vesayetin daha az uygulandığı durumda ise idarenin bütünlüğüne zarar verecek ve keyfi durumların ortaya çıkmasına neden olabilecektir (Eryılmaz, 2013, 225). Bu yönüyle idari vesayetin ne düzeyde uygulanacağı önem arz etmektedir.

6360 Sayılı Kanun sonrası idari vesayet yetkisi değerlendirildiğinde idari vesayet yetkisinin merkezi yönetimle birlikte bu yetkinin yerel yönetim birimi olan Büyükşehir Belediyeleri'ne de verildiği görülmektedir (Günel, Atvur ve Dernek'ten aktaran, Candan ve Kaya, 2016, 438). Gözler'e göre, bu kanun yerel yönetimler üzerindeki vesayet denetimini arttırmakta, yerel demokrasinin güçlenmesini ve yerel özerkliğin sağlanmasını engellemektedir (Gözler'den aktaran Candan ve Kaya, 2016, 438). Özetle 6360 Sayılı Kanunu ile merkezi yönetimin yanında Büyükşehir Belediyeleri'ne de vesayet yetkisinin verilmesi diğer yerel yönetimler üzerindeki denetimi arttırarak hem yerel demokrasinin güçlenmesini engellemekte hem de yerel özerkliği kısıtlamaktadır.

2.5. Subsidiarite İlkesi ve Yerelleşme Kavramı

Subsidiarite İlkesi'nin yerel yönetimler için önemli görülmesi bu bölümde yer verilmesini gerekli kılmıştır. Bu ilke yerel yönetimleri ön plana çıkaran ve hizmetlerde yerelleşmeyi öngören bir anlayışa sahiptir. Literatüre bakıldığında bazı yorumcuların 6360 Sayılı Kanun'un bu ilkeye aykırı olduğundan bahsettiği görülmektedir. Subsidiarite İlkesi'nin kamu yönetiminde ne zaman yer aldığı ve bu ilke ile 6360 Sayılı Kanun arasındaki ilişkiyi analiz etmek adına çalışmanın bu bölümünde yer verilecektir.

Klasik kamu yönetimi yapısı, bürokrasiye bağlı hareket eden ve merkezîyetçiliği ön planda tutan bir anlayışa sahiptir. Ancak yönetimde verimli olamayan bu yapı, vatandaş odaklı bir yönetim anlayışının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu anlayış da şeffaflık, katılımcılık, hesap verebilen ve özgürlükçü bir kamu yönetimi yapısını beraberinde getirmiştir (Demir, 2014, 168). Tüm bu özellikler kamu yönetiminin vazgeçilmez unsurları arasındadır.

1950'li yıllardan beri yerel yönetimlerin geliştirilmesi ve özerkleştirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Konsey'in 1985 yılında kabul ettiği 'Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı' hizmet sunumunda halka yakın olunması ilkesine yer vermiştir. Bu ilke, yerel yönetimlerde sunulan hizmetlerin etkinliğini ve verimliliğini arttıracak düşüncesiyle savunulmaktadır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na göre; yerel yönetimlerin görev alanları kanunlarla belirlenmeli ve görev alanı içindeki işlerde yerel yönetimlere özerk davranabilme hakkı verilmelidir (Uçar, 2004, 101-102).

Subsidiarity İlkesi'nin ortaya çıkışı 1980'li yıllara dayanmaktadır. Bu ilke anlam olarak üst yönetimlere yardımcı ve destek olma amacı taşımaktadır. İlk olarak; 1992 yılına ait Maastricht, diğer adıyla Avrupa Birliği Antlaşması ile karşımıza çıkmakta ve alınacak kararların vatandaşa en yakın birimler tarafından alınması gerektiğine dayanmaktadır. Bununla birlikte Avrupa Birliği'ne üye devletlerin nüfuzlarını koruma amacı taşımaktadır. Bu ilke ile hiçbir topluluğun egemenliği altına girilmeyecektir. Ayrıca yerel yönetimleri yerelde serbest bırakarak, alınan kararlar ve uygulanan hizmetler açısından merkezin müdahalesini engellemektedir. Kararların alınması ve uygulanması aşamasında halkın etkili olması demokratik bir ülke olmanın gereğidir. Vatandaşlar belediyeler aracılığıyla alınan kararlarda katılım gösterebilmektedir. Katılımcılık modern demokrasilerin esas amaçlarından olup, yerelleşme konusunda en uygun ortamı yerel yönetimler oluşturmaktadır. Hizmette Yerelleşme İlkesi'nde birey ön planda tutulmaktadır. Yani kişinin kendisinin yapabileceği işlerde merkezi ve yerel

yönetimin karışmaması gerekmektedir. Bu ilke, bireyin toplumla olan ilişkilerini ve toplumun diğer kurumlarla olan ilişkilerini kapsamaktadır. 1985 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen “Avrupa Mahalli İdareler Özerklik Şartı”, Türkiye tarafından 1991 yılında kabul edilmiştir. Bu ilkeyle beraber kamusal hizmetlerin halka en yakın birimlerce yürütülmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Halkın kamusal işlere katılma hakkı, Avrupa Konseyi’ne üye devletlerce aralarında paylaşılan demokratik bir kavramdır. Yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları arttırılmalı ve vatandaşa etkili bir hizmet sunması için yerel yönetimlere destek olunmalıdır (Demir ve Karakütük, 2003, 72-75). Bu ilke ile yerel yönetimlerin ikincil değil, öncelikli olması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Katılımcılığın sağlanması ve demokratik yönetimler bunu gerektirmektedir. Türkiye de demokratik bir ülke olduğu için yerel yönetimlere öncelik verilmelidir.

Subsidiarite ilkesiyle hizmeti yerine getirecek olan birim, alt ve halka yakın birimlerdir. Üst birimler sadece alt birimlerin yerine getiremediği daha büyük işlerde devreye girmektedirler. Yeter’e göre; işlerin merkez tarafından yürütülmesi engellenerek, hizmetlerin sunumunda etkinlik, verimlilik, ekonomiklik ve hız sağlanmış olacaktır (Yeter, 1992, 18). Merkezi yönetimler daha fazla kaynak ve imkâna sahip olduğundan yerel yönetimlere kıyasla daha verimli olabilir belki ama yerel yönetimler de hizmete daha yakın olduğundan daha hızlı taleplere cevap verebilmektedir. 6360 Sayılı Kanun’la belediyelerin temel hizmetlerinin bile Büyükşehir Belediyeleri’ne devredildiği görülmektedir. Bu ilkede belirtilenlerin aksine 6360 Sayılı Kanun’dan sonra yerleşim yerlerinin en temel beledi hizmetlerini bile Büyükşehir Belediyeleri’nin yerine getirdiği ortadadır.

Karakılçık ve Özcan’a göre; Türkiye’deki yerel yönetimler ekonomik açıdan ve milli değerleri koruma konusunda güçlendirilirse yerelleşme ilkesi başarılı olabilir. Türkiye’de yerel yönetimleri destekleyecek ve kontrol edecek bir merkeze ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Türkiye için merkezden bağımsız yerel yönetimler ve katılımcılığın gerçekleştirilmesi yerel demokrasiyi geliştirmenin tek yolu değildir (Karakılçık ve Özcan, 2005, 24). Yani yerel yönetimler özerk olmanın yanında güçlü ve yeterli de olmalıdır. Oysaki yapılan kanun değişikliğiyle yerelin desteklenmesi yerine, yerel yönetimler için önem arz eden beldelerin varlıklarına son verilmesi tercih edilmiştir.

Gül ve Batman 6360 Sayılı Kanun’un büyükşehirleri tek bir tip haline getirerek merkezileştirdiğinden bahsetmektedir. Bu yüzden kanunun dünyadaki genel

yönelimlere, çoğulcu, özerk ve katılımcı demokrasi anlayışına, Türkiye'nin de kabul ettiği Avrupa Yerel Özerklik Şartı'na aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda hizmette yerellik ilkesinden de uzaklaşıldığı dile getirilmiştir (Gül ve Batman, 2013, 39). Yerel yönetimler adına yapılan kanunun belediyeleri merkezileştirdiği ve vatandaşları yerel yönetimlerden uzaklaştırdığı açıktır.

Yerelleşmenin bazı olumsuz yönleri de vardır. Yerinden yönetimin yerel demokrasiyi güçlendirdiğini söylerken, demokratikleşmede belirleyici olan diğer unsurları göz ardı etmemek gerekir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin kuvvetlendirilmesi; yerelde var olan büyük tüccarlar, toprak sahipleri ve elit gruplar gibi bazı güç odaklarını kuvvetlendirebilir. Bunun önüne geçilebilmesi için; yerinden yönetim kuvvetlendirilirken, bölgeler arasındaki mevcut dengesizlikler ve toplumsal sorunlar azaltılmalıdır. Ayrıca yerel yönetimler kuvvetlendirilirken sosyoekonomik olarak düşük gelirli zümrelerin faydaları da göz önünde bulundurulmalı, zengin ve girişimci grupları kayırmadan aşırı gelir ve servet eşitsizliklerinin oluşumuna izin verilmemelidir (Gül, Kiriş, Negiz ve Gökdayı, 2014, 16-19). Eğer bunlar göz ardı edilirse; bu sistem sürekli güçlü tarafı kazandırır ve tek bir kesimin ihtiyaçlarını öncelikli tutar. Başa gelen kişiler önemli görevlerde kendi adamlarını yerleştirebilir böylece kayırmacılık baş gösterebilir.

Gül; yerinden yönetim gücünün, yerel yöneticilere sorunlara hızlı çözüm üretebilmelerine ve seçimlerinde özgür davranabilmelerine imkân tanınmasının yanında bu durumun hizmet sunumunda yetersizlik, verimsizlik gibi durumlarla da sonuçlanabileceğini söylemektedir (Gül, 2014, 356). Bu yüzden politika üretirken tüm bu olasılıkların analizinin yapılması ve önlemlerinin alınması gerekmektedir.

6360 Sayılı Kanun Türkiye'nin de kabul ettiği Avrupa Yerel Özerklik Şartı'na uymamaktadır. Bu belgenin 5. maddesine göre; "*yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz*" ibaresi yer almaktadır. Ancak bu kanunla kapatılan belediye ve köylerin tüzel kişilikleri ellerinden alınırken, o yerleşim yerinde yaşayan halkın düşüncesine danışılmamıştır. Bu yüzden kanunun bu belgeye aykırı olduğundan söz edebilmekteyiz (Duru, 2013, 33). Değişikliğe gidilmeden önce halka sorulsaydı daha başarılı adımlar atılıp, vatandaşlar tarafından hizmetlerin etkin bulunması sağlanabilirdi.

Sonuç olarak; her iki anlayışın da kazandırdıklarının ve kaybettirdiklerinin olduğunu söyleyebiliriz. Hizmetleri ya daha çok kaynağa ve teknolojiye sahip olan merkezi

yönetimler ya da hizmeti daha hızlı götürebilecek olan yerel yönetimler sunacaktır. Yerelin ihtiyacını en iyi yerel bilir düşüncesinden yola çıkarak vatandaşın görüşü alınsaydı; Avrupa Yerel Özerklik Şartı'na da aykırılık teşkil etmezdi. Bu bağlamda etkinlik ve verimliliği arttırmayı amaçlayan kanun, yine etkinliği ve verimliliği arttıran bu ilkeye aykırılık teşkil etmemeliydi. 6360 Sayılı Kanun'la yerel yönetimlerin daha güçlü hale gelmesi amaçlansa da aksine yerelde merkezileşmeye hizmet ettiği görülmektedir.

3. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERİN GELİŞİMİ

Bu bölümde Tanzimat Dönemi öncesi kent yönetimine, Tanzimat Dönemi ve Cumhuriyet Döneminde yerel yönetimlerin durumlarına, Cumhuriyet Dönemi sonrası yerel yönetimlere yer verilmiştir. 1980 askeri darbe döneminde belediyelerin durumu ve 1984 sonrası belediyelerde yaşanan gelişmeler özetlenmiştir.

3.1. Tanzimat Dönemi Öncesi Kent Yönetimi

Tanzimat öncesi denildiğinde daha batı etkisinin görülmediği bir Osmanlı Devleti düşünülmelidir. Bu dönem yerel yönetim birimlerinin henüz oluşturulmadığı bir dönemdir. Bazı temel hizmetler ya merkez tarafından atanan kadılar ya da vakıf ve lonca gibi ekonomik ve sosyal kuruluşlar tarafından yaptırılmaktaydı.

Tanzimat'tan önce Osmanlı kent yönetiminde kadıların, vakıfların ve loncaların etkili olduğu görülmektedir. Günümüzde yerel yönetimlerin yerine getirdiği hizmetleri bu dönemde kadılar, vakıflar ve loncalar yürütürdü. Tanzimat ile birlikte, büyüyen şehirler yerel yönetimler oluşturulması ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Tanzimat Dönemindeki yerel yönetimler merkezi yönetimin kararıyla ortaya çıktığından dolayı merkezi yönetimin etkisinde kalmışlardır. Devletin ayakta kalması için idari, mali, askeri ve sosyal alanlarda bazı yeniliklere ihtiyaç duyulmuştur. Vergilerin toplanamaması, tespit edilememesi gibi mali sistemde görülen aksaklıklar devletin zayıflamasının nedenlerinden birini oluşturmuştur. Bunun üzerine vergilerin tespitini, dağıtımını ve tahsilini yapmakla görevlendirilen Muhassıllık Meclisi kurulmuştur. Bu meclis yerel yönetim kurumlarının dar anlamda ilk örneği olarak düşünülebilir. (Ünal, 2011, 242-243).

Tanzimat Dönemi öncesi Osmanlı Devleti'nde belediye yönetimi diğer yönetim alanlarında olduğu gibi kadılar tarafından İslami normlarla yürütülmekteydi (Kaya, 2007, 102). Osmanlı'da yerleşim birimi olan kazaların, yönetim ve yargı alanlarından kadılar sorumluydu. Muhtesip adı verilen, kadılara yardımcı olması için görevlendirilen ve belediye hizmetlerinden sorumlu olan memurlar vardı. Bu memurlar esnafı denetleme, vergileri toplama ve iş yeri açma ruhsatı verme gibi görevlere sahipti (Sunay, 2002,129). Osmanlı Devleti'nde adli, mülki ve belediye hizmetleri birbirleriyle iç içeydi. Naip (mahkeme katibi), imam (mahalle yöneticisi), subaşı (güvenlik amiri) ve muhtesip (zabıta, narh ve vergi memuru) kadıya kent

yönetiminde yardımcı olan devlet memurlarıydı. Halktan temin edilen vergi ve cezalarla bu memurların maaşları ödenmekteydi. Kentin yönetimi ve denetimi için İstanbul'da 1826 yılında İhtisap Nazırlığı ve eyaletlerde İhtisap Müdürlükleri kurulmuş ve kadıların görev alanı daraltılarak yargı organı ve vakıf denetçisi haline dönüştürülmüştür. Kadılar, 1836'da Evkaf Nazırlığının kurulmasıyla denetçi kimliğini de yitirerek sadece yargı organı sıfatıyla hizmet etmiştir. Osmanlı'da kütüphane, hastane, aşevi, misafirhane, sosyal yardım hizmetleri vakıflar tarafından yerine getirilmekteydi. Sivil toplum kuruluşlarına benzeyen loncalar, esnaf birliklerinden oluşmaktaydı. Loncalar; üyelerinin mesleki faaliyetlerini denetlemek, üyeler arasındaki sorunlara çare bulmak, merkezle halk arasında aracı olarak iletişimi sağlamak gibi görevlere sahipti (Ünal, 2011, 242-243). Ayrıca loncalar, çarşı ve pazarların kontrolü, temizliği ve aydınlatılması gibi sorumluluk alanlarına sahipti. II. Mahmut'un yapmış olduğu reformlar kadıların görev alanlarını daraltmıştır. Kadılar sahip olduğu otoriteyi kaybedince taşraya ait beledi, askeri, güvenlikle ilgili ve buna benzer birçok görev voyvoda adında yöneticiler tarafından yerine getirilmiştir (Kaya, 2007, 101-104). 19. yy.'da yeniçeri isyanlarının Osmanlı'da güvenlik alanında ciddi sorunlar yaratması yeni reformların çıkarılmasını gerektirmiştir. II. Mahmut'un daha önce kentin güvenliğini sağlayan yeniçeri ocağını kaldırması ve kadıların görev alanlarını daraltması bu dönemde yapılan reform hareketlerindendi. Yapılan reformlar kentin güvenliğini sağlaması için İhtisap Nazırlığı gibi kurumların oluşturulmasına ve kadıların beledi yetkilerini voyvodalara devretmesine neden olmuştur. Böylece kadıların idari görevlerinin sona erdiğini de söylenebilir.

Osmanlı Devleti'nin duraklama döneminde merkezi gücünün azalması, vakıfların ekonomik sorunlar yaşamalarıyla görevlerini yerine getiremez hale gelmesi ve dış baskıların artması gibi sorunların baş göstermesi yeni bir yönetime ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Bunun üzerine Batı Avrupa örnek alınarak devlet teşkilatında yeniliklere gidilmiştir (Demirkaya, 1998, 308). Devlet teşkilatında yapılan bu yenilikler Tanzimat Fermanı ile başlamakta ve Osmanlı Devleti için yeni bir dönemi başlatmaktadır.

3.2. Tanzimat Döneminden Cumhuriyet Dönemine Yerel Yönetimler

19.yy.'da Osmanlı Devleti'nde merkeziyetçi anlayışın sarsılması batı ülkelerinden etkilenmesine neden olmuştur. Osmanlı'da Tanzimat Fermanı ile batılılaşma eğilimleri görülmektedir. Bu eğilimler yerel yönetimlere de yansımıştır.

Osmanlı Devleti'nde görülen sosyoekonomik, demografik değişiklikler ile diğer devletlerle olan ilişkilerin ortaya çıkardığı yeni koşullar Osmanlı kent yönetimini yeniden yapılandırmayı gerektirmiştir. Modern belediye anlayışı da bu koşullar altında ortaya çıkmıştır (Seyitdanlıoğlu, 1996, 75). Modern belediye anlayışının ortaya çıkmasında hem iç nedenler hem de dış nedenler etkili olmuştur.

Yerel yönetim birimleri Tanzimat reformlarıyla ortaya çıkmış, belediye birimi ilk kez 1854'te İstanbul'da oluşturulmuştur. 1854 yılında kurulan ilk belediye (Şehremaneti), şehremini ve şehir meclisi adında karar ve yürütme organlarına sahipti. İlk modern belediye Kırım Savaşı (1853-1856) zamanında ortaya çıkmıştır. İstanbul'da o sırada yüz binden daha çok yabancı yaşamaktadır. Avrupalı devletlerin İstanbul'da yaşayan yabancı uyrukluların modern ve güzel şehirde yaşamalarını istemeleri modern belediye yönetiminin ortaya çıkmasının nedenlerinden biridir. Şehremanetin başında merkez tarafından atanan şehremini, bir de esnaf ve ileri gelen bazı memurlardan oluşan Şehremaneti Meclisi vardı. Şehremaneti ekonomik alanda yaşanan sorunlar ve personel sıkıntısından dolayı modern belediye alanına iyi bir adım olmamıştır. Osmanlı Devleti Galata ve Beyoğlu'nda modern belediye hizmetlerinin yürütülmesini amaçlayarak 1857 yılında Altıncı Daire-i Belediye oluşturmuştur (Ünal, 2011, 243-244). Altıncı Daire-i Belediye'nin bütçesine diğerlerinden ayrı bir önem verilmesi Cumhuriyet Dönemi'ne kadar başarılı olmasını sağlamıştır (Ortaylı, 1979, 297). Bu belediye daha sonra ortaya çıkacak olan belediyelere de örnek olacaktır.

1864 yılında yapılan düzenlemenin sonuçlarını görmek için deneme amaçlı önce Tuna Vilayeti'nde uygulanan bir nizamname yayınlanmıştır. Bu uygulamanın başarılı sonuçlar vermesi diğer bölgelerde de uygulama alanı bulmasını sağlamıştır (Gençoğlu, 2011, 35). Bu Vilayet Nizamnamesi sonraki dönemlerde İl Özel İdareleri olarak adlandırılan yerel yönetim birimlerinin temelini oluşturmaktadır.

1869 yılında Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi ile belediye kurumu İstanbul geneline yayılmıştır (Ünal, 2011, 244). Böylece Galata ve Beyoğlu dışındaki yerlerde ilk kez belediye kurumu oluşturulmuştur.

Devlet 1871'de çıkan Fransız İl İdaresi Kanunu'nu örnek alan kanun tasarısında bazı değişikliklere giderek İdareyi Umumiye-i Vilayat Kanunu Muvakkatını uygulamaya koymuştur. Sözü geçen kanun 5302 Sayılı İl Özel İdareleri Kanunu'nun çıkmasına kadar bazı taraflarının değişmesiyle birlikte yürürlükte kalmıştır (Karaarslan, 2012-

2013, 126). Bu kanunla eyaletlerin ismi vilayet olmuş ve yeni vilayet teşkilatı oluşturulmuştur. Vilayetler livalara, livalar kazalara, kazalar nahiyelere ve nahiyeler de köylere bölünmekte olup, bu birimler arasında bir hiyerarşik sistem mevcuttu (Gençoğlu, 2011, 36). Böylece yerel yönetim birimlerinin şekillendiğini söyleyebiliriz.

Diğer bir yerel yönetim birimi olan köyler, belediyelerden ve il özel idarelerinden farklı olarak Tanzimat'tan önce ortaya çıkmıştır. Osmanlı zamanında köyler Osmanlı taşra teşkilatının özerkliğe sahip olmayan en alt birimiydi. Daha sonra imamların yetersizliğinden dolayı 1829 yılında Muhtarlık Kurumu oluşturulmuştur. İlk kez 1858 düzenlemeleriyle köyler idari birim sıfatıyla nitelendirilmiştir. 1864 Vilayet Nizamnamesi ile yerel yönetim birimi olarak reforme edilmiş, İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ile nahiyeler köylere ayrılmıştır. Ayrıca Muhtar ve İhtiyar Heyetinin görev alanları arttırılmıştır. İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı'nın çıkarılmasıyla mevcut nizamnamelerin geçerliliği son bulmuş ve yasal dayanağı olmadan devlet izniyle hizmet etmişlerdir (Ünal, 2011, 244-245). 1924 yılında Köy Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte köyler hukuki nitelik kazanmıştır.

1876 yılında Kanuni Esasi yürürlüğe girdiğinde illerin yönetiminde merkezden yönetim anlayışına sahip olduğu ancak bununla birlikte yerel yönetimleri de unutmadığı ortadadır. Böylece yerel yönetim birimlerinden ilk kez bir anayasada söz edilmiştir (Tortop, 1991, 91). Kanuni Esasi de İstanbul ve taşrada oluşturulacak belediye meclislerinin görev ve yetkilerinin özel bir kanunla belirleneceği belirtilmiştir (Ortaylı, 1974, 186). Bunun üzerine belediye meclislerinin görev ve yetkilerini belirleyen Vilayet Belediye Kanunu çıkarılmış, 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 Sayılı Belediye Kanunu'na kadar bu kanun geçerliliğini korumuştur.

1877 yılında Dersaadet Belediye Kanunu'nun çıkarılması İstanbul'da modern belediyeciliğin gelişimi için yapılan önemli bir hareket olmuştur (Özkan, 2014, 246). Yine aynı yılda Vilayet Belediye Kanunu'nun çıkarılması modern belediyeciliği İstanbul dışına taşımıştır. İstanbul dışında kalan yerleşim yerlerini de kapsamı yönünden bu kanun Dersaadet Belediye Kanunu'ndan ayrılmaktadır.

Dersaadet Belediye Kanunu ve Vilayet Belediye Kanunu ile belediyeler tüzel kişilik kazanmıştır. Dersaadet Belediye Kanunu ilk kez gizli oy, açık sayım ile tek dereceli

seçimleri mümkün kılmıştır. Ancak bu kanunun Osmanlı-Rus Savaşı'na (1877-1878) denk gelmesi birçok vilayetin elden çıkması sonucu göçler ve bozulan mali durum nedeniyle uygulama alanı bulamadığı görülmektedir. İlk belediye seçimleri İkinci Meşrutiyetin sonrasına dayanmaktadır. 1908 yılına kadar Belediye Başkanı merkez tarafından atanırken, 1908 yılından sonra seçimle belirlenmiştir (Koçak ve Ekşi, 2010, 298-299). Seçilmiş kişi halka karşı sorumluyken atanan kişi merkeze karşı sorumludur. İkinci Meşrutiyet'e kadar Belediye Başkanı'nın seçilmiş değil de atanan biri olması yerel yönetimlerde merkezîyetçiliğin göstergesidir. Ayrıca Kanuni Esasi ile parlamentolu bir döneme geçildikten sonra Dersaadet Belediye Kanunu, Osmanlı Parlamentosu'nun kabul ettiği ilk kanun olduğu için ayrı bir önem taşımaktadır.

Osmanlı Devleti'nde belediyeler özerklik ve yerel yönetim sistemine geçiş anlayışına sahip değildir. Daha çok yerel hizmetleri yerine getiren birimler olarak karşımıza çıkmaktadır (Görmez, 1997, 197). Yerel yönetimlerin özerklik alanında yaşadığı sıkıntılarının aslında çok eskiye dayandığı görülmektedir.

Osmanlı Devleti'nin idari yapısı incelendiğinde 19. Yüzyılın ikinci yarısından sonra bazı reform hareketleriyle devlet merkezîyetçi bir yapıya bürünmüştür. Devlet katı merkezîyetçiliğinin yanında yerel yönetimlere de yer vermiş, ancak bu sert yapısını cumhuriyetin kuruluş yıllarında da korumuştur (Karaarslan, 2012-2013, 123). İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde belediyelerin tüzel kişilik kazanması belediyeleri merkezi yönetimin baskısından kurtaramamıştır. Ortaylı'nın da belirttiği gibi yerel yönetimlerin merkeze olan bağımlılığı imparatorluktan cumhuriyete miras olarak kalmıştır (Ortaylı, 2011, 148). Cumhuriyet dönemi incelenirken yerel yönetim birimleri olarak belediyeler, il özel idareleri ve köyler karşımıza çıkacaktır. Bu dönemde yerel yönetimler ele alınırken, Karaarslan ve Ortaylı'nın da dediği gibi bu birimler üzerindeki merkezin etkisi görülmeye devam edecektir.

3.3. Cumhuriyet ve Sonrası Yerel Yönetimler

Bu bölümde, Cumhuriyet ve sonrası dönem incelenirken yaşanan gelişmeler ve yürürlüğe giren anayasalarda yerel yönetimlerin durumu ele alınacaktır.

Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne 389 belediye geçmiştir (Demir ve Karakütük, 2003, 71). Bu belediyeler Osmanlı'nın merkezîyetçi anlayışını da Cumhuriyet Dönemi'ne taşımışlardır. Yerel yönetimlerin devletin birliğini ve

bölünmezliğini tehlikeye atacağı düşünüldüğünden tarih boyunca yerel yönetimleri güçlendirecek adımlar atılmamıştır.

Anayasalarda yerel yönetimlerle ilgili birçok düzenlemeye yer verilmiştir. 1921 anayasası yerinden yönetim ilkesine yer verse de uygulamada tam olarak özerkliği sağlayamamıştır. Üç yıl sonra yeni bir anayasa oluşturulmuştur. Ancak oluşturulan 1924 anayasasının merkezîyetçi anlayışı koruduğu görülmektedir (Sadioğlu, Özacit ve Ömürgönülşen, 2016, 76-77). 1960 anayasasına kadar yerel yönetimleri güçlendirecek yasal düzenlemelerin olduğu söylenemez.

Cumhuriyet döneminde sahip olunan belediyecilik anlayışı, modern ve çağdaş kentleşmenin yanı sıra mevcut rejimi sürdürme yolunda yapılandırılmıştır. 1924 yılında Ankara Şehremaneti Kanunu çıkarılmış ve belediyeciliğin önderliğini başkent yapmıştır. Bu kanunla başkan devlet aracılığıyla atanmış ve seçimle iş başına gelen meclis tarafından idare edilmiştir. 1930 yılında 1580 Sayılı Kanun çıkarılmış, belediyeler arasındaki ayrılığa son verilerek tek bir kanunla belediyeler arası eşitlik temel alınmıştır (Koçak ve Ekşi, 2010, 299). Ankara'nın başkent olmasından dolayı başkente özel ayrı bir belediye kanununun çıkarıldığı görülmektedir. Ankara'da yapılan düzenlemeler 1580 Sayılı Kanun'un çıkarılmasına kadar diğer belediyelere örnek olacaktır. 1580 Sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra tüm belediyeler tek bir kanunla yönetilmiştir. Ayrıca bu kanun yerel yönetim alanında atılan ciddi bir adım olmuştur.

1930 yılında yürürlüğe giren 1580 Sayılı Belediye Kanunu 2004 yılına kadar yürürlükte kalarak cumhuriyet tarihinin en uzun süreli yürürlükte kalan kanunlarından biri olmuştur (Aydın, 2011, 16). 1580 Sayılı Kanun'un çıkmasıyla, Dersaadet ile Vilayet Belediye Kanunları'nın ve ek düzenlemelerin varlığına son verilmiştir. 1924 Köy Kanunu'nda var olan 2000 nüfus şartı, belediye kurulması için de gerekli görülmüştür. Osmanlı Devleti döneminde yalnızca İstanbul'da mevcut olan encümenin, başkan ve meclisle birlikte bütün belediyelerde olması gerektiği öne sürülmüştür. 1580 Sayılı Kanun'la Belediye Başkanını, Belediye Meclisi gizli oy ile meclis içinden ya da meclis dışından seçmiştir. Yine bu kanunla seçme yaşı 18 ve seçilme yaşı 25 olmuş, ayrıca kadınlara da oy kullanma hakkı verilmiştir. Bununla birlikte seçme ve seçilme hakkını kullanabilmek için öngörülen emlak vergisi ödeme kistası da kaldırılmıştır (Oktay, 2008, 148-149).

1580 Sayılı Kanun'a göre belediyeler eşit sayılmalı, yaptıkları uygulamalarda özgür bırakılmalıdır. Merkezi yönetimin denetimi altında olmakla birlikte belediyelerin görev alanları genişletilmelidir. Ayrıca bu kanun, tek dereceli seçim ve halkın kontrolünü sağlamayı öngörmüştür (Çağdaş, 2011, 397). Bu kanunla yerelleşme adına büyük adımlar atılsa da yerel yönetimlerin merkezi yapıdan tam sıyrılmadığını söyleyebiliriz.

1930 seçimlerine Cumhuriyet Halk Fırkası ile Serbest Cumhuriyet Fırkası katılmış, ancak Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasıyla bu partinin kazandığı belediyelerde Danıştay tarafından Cumhuriyet Halk Fırkası başkan ve belediye meclis üyeleri görevlendirilmiştir. 1580 Sayılı Kanun sonrası gerçekleşen belediye seçimlerinde halk tarafından seçilen başkanların görevlerine son verilmesi katılımcılık ve demokratik sürece ters düşmüştür. 1929 Dünya Ekonomi Krizi'nden etkilenen devlet, yatırımları desteklemek adına 1933'te Belediyeler Bankası'nı kurmuştur. Bu banka 1945'te İller Bankası'na dönüştürülerek hizmet vermeye devam etmiştir. 1923-1946 tek partili dönemde toplumsal ve idari birimler iç içe geçmiş ve dönemin sonuna doğru merkeziyetçi yapı iyice ön plana çıkmıştır. 1946 yılında kurulan Demokrat Parti; belediyelerin güçlendirilmesini, katılımcılığın artırılmasını, yerel yönetimlerin ihtiyaçlarını kendileri karşılaması gerektiğini öne sürmüştür. Ancak Demokrat Parti iktidara geldikten sonra bu düşünceler uygulamaya geçememiştir. (Koçak ve Ekşi, 2010, 300-301). Özetle 1930'larda her ne kadar yerelleşmeye yönelik adımlar atılmış olsa da 1929 Dünya Ekonomi Krizi'nden etkilenen devletin, çoğu alanda olduğu gibi yerel yönetimler alanında da müdahalesini sürdürdüğünü söyleyebiliriz. Ayrıca çok partili dönemin tek partili dönemden farklı sonuçlar yaratmadığı görülmektedir.

Yerel yönetimler denince karar organları seçimle göreve gelen kamu tüzel kişisi aklı gelmektedir. Türkiye'de modern anlamda yerel yönetim çalışmaları cumhuriyetin ilk yıllarına rastlamaktadır. 1950'lere kadar izlenen devletçi politikalar merkeziyetçi bir yapıya bürünülmesine neden olmuştur. Yerel yönetimleri güçsüzleştiren bu durum demokrasi ve ekonomik kalkınmanın önünde engel olarak görülmektedir (Türkoğlu, 2009, 72-73). Devletlerin merkeziyetçi anlayışları demokratik hareketlerin önünde engel teşkil etmiştir. Yerel yönetimler demokratik hareketlere imkân tanırken, merkezi yönetimler buna izin vermemektedir.

1950'lere kadar çok partili yönetim sisteminin olmamasından dolayı birçok yerde valiler, kendi görevlerinin dışında belediye başkanlığı da yapmışlardır (Uyar, 2004, 6). Merkezi temsil eden valilerin belediyelere başkanlık yapmaları demokratik açıdan uygun değildir.

1950'li yıllara kadar gerek Osmanlı'da gerekse Türkiye'de yerel yönetimler gelişim gösterememiştir. Bunun en büyük nedenlerinden birinin savaşlar olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü savaş zamanında devletler devletin birlik ve bütünlüğünü korumak adına merkeziyetçiliğe önem vererek merkeziyetçi uygulamalarda bulunmuşlardır. Devletler böyle bir ortamda yerel yönetimlere ne maddi kaynak sağlayabilmiş ne de zaman ayırabilmiştir. Ancak savaşların sona ermesi ve kentleşmenin yaşanması ile birlikte 1950'lerden sonra özellikle belediyelerin dönüşüm içine girdiği görülmektedir.

1954 yılına kadar tarıma ve dış ticarete dayalı bir sanayileşme söz konusuysen, 1954'ten sonra sanayileşmeyi esas alan korumacı yaklaşımlar ön plana çıkmıştır. Bunların yanında ülkedeki nüfus oranı artmış, göçlerle birlikte plansız kentleşme ortaya çıkmıştır. Türkiye'de 1950-1960 yılları arası nüfusun en çok yükselişe geçtiği dönem olmuştur. Yine bu dönemde belediyelerin alt yapı, itfaiye gibi temel görevleri devam ederken, sosyal ve kültürel alandaki bazı görevleri merkezi yönetime devredilmiştir (Ersöz, 2011, 108-111). Buradaki uygulamalara bakıldığında yerel yönetimlerin merkezden tam koparılamadığını söyleyebiliriz.

1960'lı yıllarda yerel yönetimlere yeni bir yasal düzenleme getirilmiştir. 1961 anayasasının yerel yönetimleri merkezi yönetimlerden ayırarak özellikle belediyeleri güçlendirecek bir düzenleme getirmesi önemli bir adım olmuştur (Sadioğlu, Özacit, Ömürgönülşen, 2016, 77). 1960'lı yıllarda şehirlere olan göç hareketleri gecekondulaşmayı arttırmış ve kentleşme karşısında belediyelerin taleplere yetişememelerine neden olmuştur. O yıllarda iktidar partisi olan Demokrat Parti, sanayileşmenin önünü açarak göç eden nüfusu arttırmıştır. Kentlerde artan nüfus birçok sorunu da beraberinde getirmiştir (Uyar, 2004, 6). Göçler, kentleşmenin sanayileşmenin önüne geçmesi gibi nedenler belediyeleri yönetme sorunuyla karşı karşıya bırakmıştır (Koçak, Ekşi, 2010, 301). 1960'lı yıllarda siyasilerin izlediği politikalar sanayileşme ve kentleşme yolunda büyük adımlar atarken, belediyelerin

işini zorlaştırmıştır. Çünkü belediyelerin mevcut kapasitesi artan nüfus karşısında yetersiz kalmıştır.

1960'lerden sonra Anayasa Mahkemesi tarafından bazı belediye gelirlerinin iptal edilmesi, merkezi idarenin belediye kaynaklarına el koyarak göndermemeleri ve sendikal eylemler neticesinde işçi ve memur haklarının artmasıyla daha yüksek miktarlarda ücret ödenmesi gibi nedenler belediyelerin ekonomik sıkıntı içerisine girmesine neden olmuştur (Uyar, 2004, 5). Ekonomik sıkıntı içerisine giren belediyeler borçlanma yoluna gitmiştir. Belediyelerin kendi gelirlerini yönetememeleri idari ve mali özerkliklere sahip olamadıklarını ortaya koymaktadır.

Türkiye'de hâkim olan merkeziyetçi yapıdan dolayı yerel yönetimler 1970'lere kadar yeteri kadar ilerleme gösterememiştir. Yerel yönetimler merkezi idarenin verdiği kaynaklar ve haklar doğrultusunda sınırlı olarak hareket etmişlerdir. Merkeziyetçi anlayış yerel yönetimler üzerinde baskı kurmuş ve yerelin faaliyet alanını sınırlandırmıştır. 1970'li yıllardan sonra belediyeler, pasif yapısından ayrılarak haklarını aramaya başlamış ve kaynak sağlama çabası içinde olmuşlardır. Bu amaçla belediyeler kendi içlerinde ortaklaşa hareket etmişler, birlik oluşturma yoluna girmişlerdir (Amirov, 2006, 134-136). Bu bağlamda 1970'lere kadar yerel yönetimlerin ikincil konumda olduğunu, 1970'lerden sonra ise ayakta kalabilmeleri için atağa geçtiklerini görmekteyiz.

1970'li yıllarda belediyelerde Demokratik Sol Belediyecilik Hareketi hâkimdir. Bu anlayış emekçilere, ezilen topluma ve gecekonduculara odaklanmıştır. Bu yıllarda demokrasi ve özerklik adına birçok yenilik yapılsa da 1978'de Yerel Yönetim Bakanlığı'nın oluşturulması ancak kısa zamanda kaldırılması uygulamada bu belediye anlayışının başarısız olduğunu göstermektedir (Yörükoğlu, 2009). Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki vesayetini denetleme ve yerel yönetimlerin özerkliğini sağlama açısından bu Bakanlığın kurulması önemli bir uygulama olmuştur. Ancak kısa bir süre sonra Yerel Yönetim Bakanlığı'nın kaldırılması yerel yönetimleri demokratikleştiren ve özerkleştiren politikaların tam uygulanmadığını göstermektedir.

1982 anayasasında büyük yerleşim yerleri için kanunla özel yönetim biçiminin oluşturulacağı yer almaktadır. Bu durum 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun çıkarılmasına zemin hazırlamıştır (Keleş, 2011, 148). Aslında 1970'li yıllarda oluşturulan belediye kanun tasarısında 100.000'den fazla nüfusu olan yerler

'büyük kent belediyesi' diye adlandırılmış ama bu kanun tasarısı yürürlüğe girmemiştir (Keleş, 2011, 305). Ancak 1984 yılında Büyükşehir Belediyeleri'nin ortaya çıkmasıyla 1580 Sayılı Belediye Kanunu'na göre kurulan belediyeler ve 3030 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'na göre kurulan Büyükşehir Belediyeleri olmak üzere Türkiye'de iki tip belediye birimi ortaya çıkmıştır.

3.4. 1980 Askeri Darbe Döneminde Belediyeler

1970'lerde görülen yerelleşme hareketleri 1980 darbesiyle yerini 1983 yılı seçimlerine kadar merkezileşmeye bırakmıştır. 1983 seçimlerinden sonra tekrar demokratik bir sisteme dönülmesiyle yerelleşme politikalarının ortaya çıktığı görülmektedir.

1980'li yıllarda Afyon, Çorum, Sivas, Erzurum harici illerde belediye başkanlarının görevlerine son verilmiş, denetimci belediye anlayışıyla büyük bir kısmı bürokrat olan yeni kişiler merkez tarafından atanarak görevlendirilmiştir (Kazancı, 1983, 50-51). Çünkü o dönem belediye başkanlarının ve çalışanlarının sadece belli bir partiye hizmet ettiği ve demokratik kurallara uymadıkları düşünülmektedir.

Askeri müdahaleden sonra bazı değişiklikler yapılmış, bu değişiklikler radikal olmamasına rağmen gelecek yönetimleri etkilemiştir. 1984 yılında yeni bir büyükşehir modeli ortaya çıkmıştır. İstanbul, Ankara, İzmir büyükşehirlerine ek olarak 1986 yılında Adana; 1987 yılında Bursa, Gaziantep, Konya; 1988 yılında Kayseri; 1993 yılında Mersin, Eskişehir, Diyarbakır, Antalya, Samsun, İzmit ve Erzurum Büyükşehir Belediyesi kapsamına alınmıştır. 2561 Sayılı Kanun'la nüfusu 300.000'i aşan 8 ilde küçük belediyeler ve köyler birleştirilmiş ve belediye sayısında düşüş meydana gelmiştir. 1980 sonrası dönemde sivil toplum kuruluşlarının sayısı artarak, bireyi hükümet karşısında koruyan bir işlev kazanmıştır. Özel sektörde başarılı olan politikalar, kamusal alana adapte edilmeye çalışılmıştır (Yörükoğlu, 2009). 80'li yıllara kadar merkezi idarenin müdahalesi altında kalan yerel yönetimler, 1980 darbesinden sonra askeri müdahalenin etkisi altında kalmıştır.

Keleş'e göre 1980 yılında meydana gelen askeri darbe ve liberal ekonomiye doğru olan eğilimler, 1980 sonrası döneme damgasını vurmuştur. Yapılan darbe yerel yönetimleri de etkisi altına almıştır. Bu dönemde belediye başkanlarının görevleri ellerinden alınarak belediye meclisleri kapatılmıştır. Bunlara ek olarak müdahalede bulunan üst düzey askerler, belediye ve köylerin tüzel kişiliklerine son verme hakkına sahip olmuşlardır. Güvenlik ve daha iyi hizmet sunmak amacıyla komutanlar, 1981

yılında bazı belediye ve köylerin tüzel kişiliğine son vermiştir (Keleş 1986, aktaran Ersöz, 2011, 112). Türkiye 1983'te tekrar seçime giderek demokratik parlamenter bir sisteme sahip olmuştur. 1984'te yönetime gelen Anavatan Partisi neoliberal- yeni sağ anlayışlarını kabul ederek ülke siyasetine yön vermiştir. Bu anlayışla devletin küçültülmesi gerektiği üzerinde durmuşlar ve belediyelerin sunduğu bazı hizmetler özelleştirilmiştir (Ersöz, 2011, 112-113.).

1980 yılının ilk yarısında belediye sayılarının düşürülmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. 1980'de 1727 belediye mevcut iken, 1981 yılında bu sayı 1587'ye gerilemiş, beş yıl süresince de belediye kurulması yasaklanmıştır (Kaya, 2004, akt. Gül, Kiriş, Negiz ve Gökdayı, 2014, 145).

3.5. 1984 Sonrası Belediyeler

1980'den sonra yerel yönetimler alanında yapılan en önemli değişikliklerden biri de Büyükşehir Belediyeleri'nin oluşturulması olmuştur. Türkiye'de daha önce tek tip belediye mevcutken, 1984'ten sonra belediye birimi iki model olarak ortaya çıkmaktadır.

1984 yılında yürürlüğe giren 3030 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 1980 askeri darbesinin, 1983 yılına kadar süren darbe yönetiminin, 1982 Anayasasının kısıtlı anlayışının ve ANAP'ın yerel yönetimlerin güçlendirilmesine yönelik anlayışının etkilerini barındırmaktadır (Özgür ve Savaş Yavuzçehre, 2016, 923). Askeri darbe yönetimi sonrasında ortaya çıktığından merkezi yönetimin vesayet yetkisinin fazla olduğu söylenebilir. Bu kanun 5216 Sayılı Kanun'un çıkarılmasına kadar yürürlükte kalmıştır.

1988 yılında başlanıp 1991 yılında tamamlanan (Coşkun, 2005, 34), TODAİE tarafından kamu yönetiminin mevcut sorunlarına ilişkin, kamu yönetiminde iş birliğinin artırılması ve yerel yönetimlerin mali ve personel açısından güçlendirilmesi gibi birçok konuda çözüm önerileri sunan Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA Raporu) hazırlanmıştır (TODAİE, 1991, 3). 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994) yerel yönetimlere ilişkin benzer öneriler getirmiştir. Yine bu dönemde 1990 yılında devlet tarafından imzalanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ)'nin 1993'de meclis tarafından onaylanması yerel yönetimler açısından önemli bir gelişme olmuştur (Gül, Kiriş vd., 2014, 145). 1990'lı yıllarda belediye gelirleri kısmen artmış ve belediyeler bu yıllarda sosyal hizmet alanlarına daha çok pay ayırmışlardır.

Kimsesizlere, yoksullara, engellilere ve yaşlılara yapılan yardımlar artış göstermiştir. Her ne kadar belediyeler ekonomik sıkıntı içinde olsa da bu konularda önemli faaliyetler göstermişlerdir (Ersöz, 2005, 149). 80'li yıllara nazaran 90'lı yıllarda yerel yönetimlerin daha güçlü olduğunu söyleyebiliriz. Yine bu dönemde askeri darbenin etkisinden sıyrılan yerel yönetimlerin demokratik alanda daha serbest hareket ettiği görülmektedir.

2003 yılında yayınlanan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı'nda yönetim, yerelleşme, şeffaflık, katılımcılık, saydamlık, hesap verebilirlik, subsidiarite gibi ilkelere önem verildiği görülmektedir. Ayrıca merkezi yönetimin görev alanlarının daraltılması, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki vesayet denetiminin sınırlandırılarak yerel yönetimlerin daha özerk hâle getirilmesi gibi yerel yönetimler lehine değişiklikler içermektedir (Tufan Emimi, 2009, 44). Ancak Cumhurbaşkanı tarafından meclise iade edilen bu tasarı, meclis tarafından tekrar gündeme alınmayarak kanunlaşmamıştır (Parlak ve Sobacı, 2008, 371).

2003 yılında yürürlüğe giren 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu yerelleşmeye dair önemli düzenlemeler içermektedir. Bu kanunla kamu kurum ve kuruluşlarına kendi geleceklerini kendilerinin tayin edeceği anlamı taşıyan stratejik plan yapma yetkisinin verilmesi, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı'nın merkezde koordinasyon sağlama yetkisiyle sınırlandırılması gibi düzenlemeler yerelleşme adına köklü değişiklikler olarak görülmektedir (Övgün, 2016, 165). Kamu kurum ve kuruluşları stratejik plan yapma yetkisiyle kendi amaç ve hedeflerini belirleyebilme ve bu doğrultuda hareket edebilme imkânı bulmuşlardır.

1984-2004 yıllarında niceliksel değişimler yaşanırken, 2004 yılından sonra yaşanan değişimler niteliksel özelliktedir. 2004 yılında yürürlüğe giren 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile büyükşehirlerin sınırları genişletilmiştir. Büyükşehir sınırları içinde olan belde belediyeleri büyükşehir sistemine dâhil edilmiştir. Büyükşehir kurulabilmesi için 750.000 nüfus şartı kabul edilmiştir. Bu değişikliklerle il merkezi ile çevresindeki yerleşim yerlerini bütünleştirerek kentsel alanın yönetsel bütünlüğünün sağlanması amaçlanmıştır. Sınırların genişletilmesi Büyükşehir Belediyeleri'nin birçok belediyeye çalışmasında, bu belediyelerle koordinasyonun sağlanmasında ve etkili bir yönetimin gerçekleştirilmesinde sorunlara yol açmıştır. Yine

birçok küçük belediyelerin ortaya çıkması bazı aksaklıklara neden olmuştur (Arıkboğa, 2013, 58-61).

2004 yılında yürürlüğe giren 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun hem 1999-2002 koalisyon hükümetinin hem de 2002 ve sonrası AK Parti hükümetlerinin ilk yıllarında ön plana çıkan Avrupa Birliği'ne uyum, katılım, demokratikleşme, yönetim, desantralizasyon, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi söylemlerinden etkilendiği görülmektedir (Özgür ve Savaş Yavuzçehre, 2016, 923).

2005 yılında yürürlüğe giren 5302 Sayılı İl Özel İdareleri Kanunu'nda birçok yetki ve sorumluk merkezi yönetimden il özel idarelerine aktarılmıştır. Personel yapısı, demokratikliği ve özerkliği konusunda yapılan değişikliklerle il özel idarelerinin güçlendirildiği görülmektedir. Aynı yılda çıkarılan 5393 Sayılı Belediye Kanunu'yla hizmette yerellik ilkesi önemsenererek belediyelerin yetki ve sorumlulukları genişletilmiştir. Yine bu kanunla merkezin vesayet denetimi sınırlı hâle getirilerek belediyeler idari ve mali yönden özerkleştirilmiştir (Tufan Emimi, 2009, 45). Bu kanun düzenlemeleri yerelleşme adına atılan önemli adımlardandır.

5216 Sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerin yarattığı sorunlar 2008'de yürürlüğe giren 5747 Sayılı Kanun'la düzeltilmesi amaçlanmıştır. Bu kanunun diğer bir amacı da ölçek reformudur. Büyük ilçeleri bölerek ya da küçük beldeleri birleştirerek yeni ilçeler kurulmuştur. Çok sayıda İlk Kademe Belediyesi, İlçe Belediyeleri içinde yok olmuştur. Büyükşehir Belediyeleri bu haliyle daha sade bir yapıya dönüştürülmeye çalışılmıştır. Bu değişiklikler 2004 değişikliklerine göre daha radikaldir. İlk Kademe Belediyeleri kaldırılarak ilçe bazında bütünleştirmeler yapılmıştır. Böylece alansal ölçekte yönetimler ortaya çıkmıştır (Arıkboğa, 2013, 61-63). Yapılan ölçek reformu 6360 Sayılı Kanun'la daha geniş alanlara yayılacak ve yerelde merkezileşmeye neden olacaktır.

2012 yılına kadar genel olarak yerelleşme alanında önemli reformların yapıldığı görülmektedir. Bu dönemde merkezi yönetimin yetkileri sınırlandırılırken yerel yönetimlerin yetkileri arttırılmıştır. Yine yerel yönetimleri özerkleştiren uygulamalar görülmektedir. Yapılan kanun düzenlemeleri de yerel yönetimlerin lehine olmuştur.

Sonuç olarak gerek Osmanlı'da gerekse cumhuriyetten sonra Türkiye'de görülen merkeziyetçi yapı yerel yönetimler üzerinde gücünü oldukça hissettirmiştir. Bu süreçte yerel yönetimler merkeziyetçiliğin etkisi altında kalmaya mahkum olmuştur. Gerek

Osmanlı'nın devleti bir arada tutma düşüncesi gerekse Cumhuriyet Dönemi'nde yaşanan savaşlar ve ekonomik krizler yerel yönetimlere gereken önemin verilmemesine neden olmuştur. Merkeziyetçi anlayış anayasalara da yansımıştır. Yerel yönetimler yıllarca büyük bir gelişim gösteremese de 1950'lerden sonra bu alanda önemli gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. 1984-2012 yılları arasında yerelleşme alanında önemli reformların yapıldığı görülmektedir. Bir sonraki bölümde yerelleşme ve yeniden merkezileşme bağlamında belediyelerdeki dönüşüm incelenecektir.

4. BELEDİYELERDE DÖNÜŞÜM: YERELLEŞME VE YENİDEN MERKEZİLEŞME

Bu bölümde değişen ölçek anlayışları açısından yerel yönetimlerin dünyadaki gelişimi, Türkiye’de belediyeleşme hareketi ve ölçek tartışmaları ele alınmıştır. Ayrıca 6360 Sayılı Kanun ele alınıp, kanunla yaşanan gelişmeler incelenmiştir. 6360 Sayılı Kanun öncesi bir pilot uygulama olan İstanbul ve Kocaeli uygulamalarından bahsedilmiştir. Kanunun olumlu ve olumsuz eleştirilerine değinilmiştir.

4.1. Yerel Yönetimlerin Dünyadaki Gelişimi: Değişen Ölçek Anlayışları

Geçmişten beri devletlerin siyasi, ekonomik, askeri alanlarında olduğu gibi yönetim alanında da birbirinden etkilendiği görülmektedir. Bu yüzden diğer ülkelerin politikalarının Türkiye’de uygulanandan çok da farklı olmadığı söylenebilir. Türkiye’deki yönetim sistemini daha iyi anlayabilmek için bu çalışmada dünyadaki yerel yönetimlerin gelişiminin ele alınması yerinde görülmüştür. Osmanlı Devleti’nin yıkılmasından sonra yerel yönetim birimlerinin Türkiye Cumhuriyeti’ne devredilmesi değerlendirmeye Osmanlı’nın yönetim anlayışı ile başlanmasını gerekli kılmıştır.

Osmanlı Devleti’nde Tanzimat Dönemi padişahları merkeziyetçi anlayışa önem vererek, ülke bütünlüğünün korunmasını amaçlamışlardır. Avrupa Devletleri kendi egemenlik alanlarına kimsenin girmesine izin vermeyip oldukça merkeziyetçi anlayışa sahipken, Osmanlı Devleti’nin merkeziyetçi uygulamalarını hem kendi hedeflerine ulaşma yolunda engel olarak görmelerinden dolayı hem de Müslüman olmayan kesimi daha iyi etkileyebileceklerini düşündüklerinden adem-i merkeziyetin olması gerektiği üzerinde duruyorlardı. Türkiye Cumhuriyeti Devleti de devletin bütünlüğünü korumak için merkeziyetçi uygulamalara önem vermiştir. Her yeni anayasa ile de merkeziyetçi yapısını daha da güçlendirmiştir (Bozan, 2017, 22-23). Osmanlı’nın merkeziyetçi anlayışını Türkiye Cumhuriyeti Devleti devam ettirmiştir.

Modern anlamda yerel yönetimlerin Türk Yönetim Sistemi’nde yer almasının nedenlerinden biri de Avrupa Devletleri’nin baskıları olmuştur (Bilgiç, 2007, 107). Avrupa Devletleri Osmanlı’nın merkezi gücünü kırarak kontrolü ele geçirmeyi ve Osmanlı Devleti’ne daha kolay müdahale etmeyi amaçlamışlardır. Nitekim merkeziyetçi yapısı bozulan Osmanlı Devleti’nin de sonunun bu şekilde geldiğini söyleyebiliriz. Ancak artan nüfusla birlikte kentleşmenin ortaya çıkması ve buna bağlı olarak taleplerin artması yerel yönetimlerin güçlendirilmesini zorunlu kılmıştır.

Avrupa ülkeleri hizmetlerde etkinliği sağlamak amacıyla belediyeleri birleştirme yoluna giderek belde sayılarını azaltmışlardır. 1960'larda ve 1970'lerde belediyelerin ölçeklerinin büyütülüp, belde sayılarının azaltıldığı görülmektedir (Sezik, 2015, 42). 1950'lerden sonra başta Avrupa ülkeleri olmak üzere diğer ülkelerde de yerel yönetimlerin optimal (en uygun) büyüklüğü üzerine çalışmalar yapılmıştır. Yerel yönetimleri birleştirme yoluna gidilerek optimal büyüklüğe ulaşmaya çalışılmıştır. Türkiye'de ise bu konuda hiçbir araştırma yapılmayarak, Avrupa ülkelerinin aksine 1980'li yıllarda küçük yerleşim yerleri belde haline getirilmiştir. Avrupa ülkelerinde görülen bu uygulamaların temel nedeni etkinlik arayışlarıdır (Canpolat, 2010, 79-85). Küçük yerleşim yerlerinin belde haline getirilmesi küçük beldeleri ortaya çıkaracaktır. Ortaya çıkan bu beldeler de daha sonra sorun olarak görülecektir.

1960'ların sonlarında Avrupa'da ortaya çıkan Yerel Özerklik Şartı ile birçok yenilik getirilmiştir. 1980 yılında Danimarka, 1988 Lüksemburg, 1992 İsveç, 1994 Yunanistan ve Hollanda, 1995 Finlandiya, 1982 ve 2003 yıllarında Fransa bu Şartın kabulüyle bazı yasal değişikliklere gitmiştir. Merkezden yerele aktarılan yetkilerin yanı sıra belde sayılarının azaltılması, küçük yerel yönetim birimlerinin birleştirilmesi ve bölge yönetimlerinin oluşturulması bu yapılan reformlar arasındadır (Arıkan, 2004, 46). Artan nüfusla birlikte taleplere cevap vermede yetersiz kalan küçük yerel yönetim birimleri için böyle bir düzenleme yerinde görülmüştür.

1970'lerden sonra gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimlerin idari ve mali özerklikleri güçlendirilerek, belli düzeyde yönetim ve yetkiler merkezden yerele aktarılmıştır. Ayrıca hizmette yerellik ilkesi ve yerel yönetişim konularında yapılan politikalar uygulanmaya başlanmıştır. 1990'lı yıllarda ortaya çıkan küreselleşme yerel yönetimlerle birlikte piyasa, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşın da güçlendirilmesini sağlamıştır (Sobacı ve Köseoğlu, 2016, 14). Bu uygulamalarla 70'lerden sonra yerelleşme eğilimleri göze çarparken, yönetim yerine yönetişime önem verildiğini söyleyebiliriz.

Yönetimdeki merkeziyetçiliğin yerini demokratik bir yapıya bırakması yerinden yönetim anlayışını zorunlu kılmıştır. 1990 ve sonraki yıllarda hız kazanan Avrupa Birliği Bütünleşme Süreci'nde özellikle yerel yönetimlere önem verilmiştir. 1992 Maastricht Anlaşması ile yerellik ilkesi kabul edilerek, bu ilke Avrupa Birliği'nin temel ilkelerinden biri olmuştur. 1988'de oluşturulan Avrupa Yerel Yönetimler

Özerklik Şartı Avrupa ülkeleri ve Avrupa Birliği kurumları için temel şartlardan biri olmuştur. Bu şarttan sonra birçok Avrupa ülkesi yerel yönetimleri ilgilendiren yasal düzenlemeler ve reformlar yapmışlardır (Toksöz, Özgür ve diğerleri, 2009, 7-24). 90'lerden sonra yerellik ve yerindenlik ilkeleri ile ciddi anlamda yerel yönetimleri güçlendirme çalışmaları görülmektedir.

Avrupa'nın en fazla belediyeye sahip olan ülkesi olan Fransa'ya baktığımızda; idari sistem ve idari yapı bakımından Türkiye ile benzer özellikler görülmektedir. Gerek Osmanlı Devleti gerekse Türkiye Cumhuriyeti Fransız yönetim sisteminden etkilenmiştir. Merkezîyetçi anlayış her iki devlette de görülmektedir (Gül ve Batman, 2013, 22-23). 1982 yılında yapılan reformlara kadar ülke, merkezîyetçi yapıya sahip Napolyoncu yerel yönetim anlayışına sahipken, bu tarihten sonra ülkenin yerel yönetimleri güçlendirilmiştir. Yönetimin adem-i merkezîleştirilmiş hali belediyeler, iller ve bölgeler olmak üzere üç kademededen oluşmaktadır. Fransa'daki belediyeler Türkiye'den farklı olarak nüfus kriterine bakmadan tüm belediyeleri içine kabul etmektedir (Kayıkçı, 2003, 4-17). Fransız Devriminden sonra ülkedeki küçük yerleşim birimleri belediyeye evrilmiştir. Ülkede belediyeden daha küçük yerleşim yeri olmadığından küçük belediyelerin oldukça fazla olduğu görülmektedir (çoğunun nüfusu 2000'nin altında). 1971 yılında kanun yoluyla belediyelerin birleşmesi yoluna gidilse de bu kanun amacına ulaşamamıştır (Şengül, 2012, 34). Bunun üzerine belediyelerin birleştirilmesi yönünde yeni reformlar tartışılmaktadır. Türkiye'deki köy birimi gibi daha küçük yerel yönetim birimi olmamasından dolayı küçük belediye sayılarındaki fazlalık Fransa için hep sorun yaratmıştır. Belediye sayılarındaki fazlalığın önüne geçmek için bazı beldelerin kapatılması ya da birleştirilmesi Fransa için gerekli olsa da Türkiye için böyle bir gereklilik söz konusu muydu? Bunu tahlil etmek gerekir.

Almanya'nın yerel yönetimlerine bakıldığında ise; ülkenin başlıca iki yerel yönetim birimlerinden biri ilçeler diğeri ise belediyeler olduğu görülmektedir. Bu belediyelerin bazıları ilçelere bağılyken bazıları da ilçelerden bağımsızdır. Mali ve idari açıdan yeterli olan belediyeler, ilçelerden bağımsız olarak varlıklarını sürdürmektedir. İdari ve mali yeterliliğe sahip belediyelerin nüfusu 100.000'den fazlayken, nüfusu 5000'den az olan küçük belediyeler diğeri belediyelerle belediye birlikleri oluşturabilmektedir (Erkul, Kara, Şimşek, 2016, 48). Batı Almanya'da 1960'lerden sonra idari anlamda belediyeleri güçlendirmek için belediyeleri birleştirme yoluna gidilmiştir. Batı

Almanya'dan sonra Doğu Almanya da belediye sayılarını düşürmüştür (Çukurçayır, 2013, 64-65). Bu uygulama yönetsel ve ekonomik anlamda Almanya'yı güçlendirmiştir.

Fransa ve Almanya'nın ele alınmasındaki nedenler; üniter ve federal olmak üzere iki farklı yönetim yapısına sahip ülkelerdeki yerel yönetimleri incelemektir. ABD, Almanya gibi eyalet sistemine sahip ülkelerin Türkiye'den oldukça farklı yerel yönetim anlayışı mevcuttur. Ancak Türkiye'de 6360 Sayılı Kanun'la kapatılan beldelerin akıbetine benzer örneklerin diğer ülkelerde de olduğu görülmektedir. Her ülkenin farklı anlayışı ve yapısı olduğundan böyle uygulamalar her biri için farklı sonuçlar doğurabilmektedir. Örneğin; Almanya'da yönetsel ve ekonomik anlamda ülkeyi güçlendiren uygulama Türkiye için halkın yönetimden uzaklaşması gibi bazı olumsuz durumlara neden olmaktadır. Yani bu durum halkın demokratik sürece katılamaması, kararlarda etkili olamaması ve yöneticilerini denetleyememesi anlamına gelmektedir.

Merkeziyetçi yönetimlerde politikaların daha yavaş gelişmesi, yerelleşmenin hem kendi aralarında rekabeti hem de işbirliği yaparak daha hızlı hareket etmelerini sağlaması Fransa ve ABD gibi ülkelerde yerleşme politikalarının uygulanmasını gerektiren nedenler olmuştur (Gül, Özgür ve Efe, 2017, 6). 6360 Sayılı Kanun'la hizmetlerin tek merkezde toplanıp, bu merkez tarafından yürütülmesiyle etkinlik, koordinasyon, kalite gibi unsurların artacağı ve aynı zamanda daha az kaynak kullanarak daha çok ve daha kaliteli çıktı almak amaçlanmıştır. İktidar partisi olan Adalet ve Kalkınma Partisi 6360 ile genişleyen sınırlarda, büyük ölçeklerde hizmet sunabilen güçlü yapılar oluşturmayı amaç edindiklerini ifade etmiştir. Özaslan ve Akıllı'ya göre küçük yerleşim yerlerinin yeterli ekonomik, teknik ve insani kaynaklara sahip olamaması; büyük kentlerde ise nüfusun fazla olmasından dolayı hizmetlerde ek maliyetlerin ortaya çıkması bu kanunun gerekliliğini destekler niteliktedir. Küçük ölçekli yerler büyük ölçekli yerlere oranla daha demokratik bulunurken, ekonomi açısından değerlendirildiğinde ise büyük ölçekli yerlerin daha verimli ve etkin bulunması tartışmalara yol açmıştır. İngiltere, İsveç, Belçika, Danimarka gibi ülkelerde ölçek ekonomisi yaklaşımı benimsenerek; büyük ölçekli birimlerin hizmetleri daha başarılı sunduğu kabul edilmiş ve bu ülkeler ölçeklerini büyütme yoluna gitmişlerdir. Türkiye'de de belediye kurulması için gerekli olan 2000 nüfus şartının 5000'e çıkarılması, belediye birleşmelerinin özendirilmesi ve anakent

belediyelerine daha fazla yetki ve görev verilmesi ölçek ekonomisi yaklaşımının daha fazla uygulandığını göstermektedir (Kızılboga Özaslan, Akıllı, Özaslan, 2014, 219-222). Türkiye’de de ölçeğin büyütülmesi demokratik katılımı azaltabilecektir.

Övgün’e göre; 2002 yılından 2011 yılına kadar Türkiye’de yapılan değişikliklerde yerleşme hareketleri görülmektedir. 2011’den sonra ise yerel yönetimlere verilen haklar zamanla ellerinden alınarak merkezi yönetimlere geri verilmiştir. 2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı Kanun merkezileşmeye yönelik atılan adımlardan biridir. Kanun’un ortaya çıkma nedenleri daha çok ekonomik olsa da, ekonomik nedenlere siyasi nedenler de eklenerek yerelde merkezileşen yapılar meydana çıkmıştır (Övgün, 2016, 171-174). Merkezi yönetimin bazı yetki ve sorumlulukları yerele bırakırken, yerel yönetimlerin siyasi ve ekonomik açıdan güçlendirilmemesi yerel yönetimlerin merkeze bağlı kalmasına neden olmuştur. Bir başka deyişle; merkezi yönetim bazı hizmetleri yerele bırakırken yerel yönetimlerin gelirleri arttırılmıyorsa, yerel yönetimler kendi kaynaklarını yaratamıyorsa merkeze daha bağlı hale gelirler (Savaşkan, 2017, 3-4). 2011 yılından sonra yapılan yerleşme hareketleri yerel yönetimler yerine merkezi yönetimleri güçlendirmiştir. Yerel yönetimlerin bazı yetkilerinin merkeze verilmesi bu ifadeyi kanıtlar niteliktedir. Yapılan yeni ölçeklendirmeler sonucu yerel yönetimlerin hizmet alanları genişlerken, ekonomik sorunlarının devam etmesi yukarıda da bahsedildiği gibi yerel yönetimleri merkezi yönetimlere bağımlı hale getirmiştir. Bu bağlamda yapılan reformlar her ne kadar yerleşme çalışmaları olarak görünse de, çalışmalar daha çok merkezi yönetimi güçlendirdiği için merkezileşme eğilimlerinin 2011 yılından sonra tekrardan ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Sonuç olarak her ülkenin kendine özel koşulları olduğundan ülkelerin yerel yönetim uygulamaları da birbirinden farklıdır. Devletler ülkelerini bir arada tutmak için 1970’lere kadar merkezîyetçi anlayışta olmuşlardır. Ancak gelişen şartlar yerel yönetimleri güçlendirerek yerleşme yoluna gidilmeyi gerektirmiştir. 1950’lerden sonra Avrupa ülkeleri etkinlik amacıyla belediyeleri birleştirme yoluna giderken, Türkiye’de tam aksi politikalar uygulanarak küçük yerleşim yerleri belde haline getirilmiştir. 1970’lerden sonra yerleşme politikaları izlenmiş, 90’lı yıllarda bu hareket hız kazanmıştır. Dünyada uygulanan ve başarılı sonuçlar veren ölçek ekonomilerinin 2012’de 6360 Sayılı Kanun’la Türkiye’de uygulanması merkezileşmeyi yeniden canlandırmıştır. Uygulanan bu politika yerel yönetimlerin

yetkilerinin ellerinden alınmasına ve ikincil konuma düşürülmesine neden olmuştur. Diğer ülkelerde başarılı sonuçlar yaratan politikaların Türkiye için uygun olup olmadığı analiz edilmeden benzer politikalar yapılmamalıydı. Çünkü başta da söylenildiği gibi her yerin kendine özel koşulları vardır ve politika yapmadan önce bu koşullara en uygun olanı tahlil etmek gerekir.

4.2. Türkiye’de Belediyeleşme Hareketi ve Ölçek Tartışmaları

1930 yılında yürürlüğe giren 1580 Sayılı Kanun’a göre; bir yerin belde olabilmesi için nüfusun en az 2000 olması gerekmektedir (1580 Sayılı Belediye Kanunu). 5272 Sayılı Belediye Kanunu’nda ve şu an yürürlükte olan 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda aranan nüfus şartı 5000 olmuştur. 1580 Sayılı Kanun, 2004 yılında 5272 Sayılı Kanun’un çıkarılmasına kadar varlığını sürdürmüştür.

Bir yerde belediye kurulabilmesi için nüfus kriterinin 2000 olmasını yeterli bulanlarla birlikte, bu kriterin tek başına yeterli olmayacağını savunanlar da vardır. İkinci görüşü savunanlara göre; nüfus kriterinin yanı sıra o yerin gelişmeye açık olup olmadığına bakılmalı, oranın gerek üretim kapasitesi gerekse tarihi ve turistik alanları incelenmelidir. Tarihi ve turistik alanlara sahip olan 2000’in altındaki yerlerdeki belediyelerin kaldırılması o yöreyi sosyoekonomik açıdan negatif yönde etkileyecektir (Özgen, 2013, 79-80). Çünkü tüzel kişiliğini yitiren belediyeler ellerinde bulunan kaynak ve bütçelerini yitirecektir.

Belediyeleşme sürecinde birçok ekonomik sorunlar ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de belediyelerin büyük bir çoğunluğu devletten aktarılan paylarla ayakta kalabilmektedir. Belediye sayısı ile aktarılan paylar arasında ters orantı olduğunu düşünenler, belediyeleşmenin azalmasını istemektedirler. Çünkü belediye sayısı arttığında aktarılan payların azalacağı kanısındadırlar (Pirler, 1988, akt. Sezgin, 2008, 480). Bir diğer düşünce de belediyelerin artması yönündedir. Çünkü açılan her belediye insanlara iş imkânı sunmaktadır. Belediyelerin artmasıyla daha çok insan devletin sunduğu hizmetlerden yararlanacaktır. Bu bağlamda kırsal kesimlerden şehirlere olan göçün önüne geçilebileceği düşünülmektedir (Sezgin, 2008, 480). Bir yerin tüzel kişiliğini yitirmesi o yerleşim yerini, bağlandığı yere bağımlı hale getirir. Yani tüzel kişiliğini kaybeden yer aynı zamanda çekiciliğini de yitirmektedir. Bu bağlamda şehirlere olan göçün önü açılmaktadır.

Belediye kurulabilmesi için bazı özelliklere sahip olunması gerekmektedir. İlk olarak belediye tüzel kişi olduktan sonra sorumluluklarını yerine getirecek düzeyde olmalıdır. Diğer bir husus da orada belediye açılmasının yararlı olup olmamasıdır. Son olarak nüfus oranına bakılmaktadır. 1960 yılından önce 1580 Sayılı Kanun maddesine göre nüfus oranı düşük olan yerlerde nüfusu 2000 ve üzeri olan yerler için belediye kurmak zorunluyken; 1960 yılından sonra nüfus oranı yeterli olsa dahi diğer özellikler de aranmaya başlanmıştır (Güler, 1992, 73). Nüfus oranının yanında aranan bu özellikler aslında eskiye göre belediye kurulmasını zorlaştıran bir uygulamadır.

Ancak belediyelerin görevlerini yerine getirebilecek düzeyde olup olmaması ve belediye kurulmasının yararlı olup olamayacağı ölçülebilir bir durum olmadığından bu iki husus görmezden gelinmiştir. Bu anlamda üzerinde durulan tek husus nüfus olmuştur. Oysa Güler'e göre diğer iki husus nüfustan daha çok önemlidir. Belediyeleşmenin olması için o yörede sermaye birikiminin olması gerekmektedir. Türkiye'de bu politika yürütülürken devlet sermaye birikimine öncü değil, destek olmalıdır. Belediyeleşmek isteyen köyler; köyde yaşayanların ticaret yaptığını ileri sürmenin yanında köydeki okul, sağlık ocağı, kahvehane, marangoz sayısı, ulaşım imkânlarını da saymaktadırlar. Kırsal alanlara yeni belediyeler açılmaktadır. Ancak bu kırsal kesimin gelir kaynağı pek olmadığından büyük oranda bu gelirler devlet tarafından karşılanmaktadır. Devlete kaynak israfı olarak görülen kırsal kesimin belediyeleşmesi farklı bir açıdan bakıldığında, iç pazara katılarak sosyo-ekonomik açıdan faydalı olmaktadır (Güler, 1994, 44-45). İç pazara katılan belediyeler hem sosyal hem de ekonomik açıdan o yöre halkını kalkındırarak gelişimini sağlamaktadır.

Bazı belediyeler 2000 barajını geçmiş ancak zamanla mevcut nüfusu koruyamayarak bu sayının altına düşmüşlerdir. Bazıları ise o köyün belediye olabilmesi için nüfus sayımı günü başka yerlerde ikamet eden tanıdıklarını çağırarak taşıma yöntemiyle 2000 barajını aşmışlardır. Değişen kanunla birlikte nüfus sınırı 5000 olmakta ancak belediyelerin yarısından fazlasının (% 61,3) 5000 sınırının altında olduğu görülmüştür (Arıkboğa, 2007, 6). Yeni çıkan Belediye Kanunu'yla 2000 olan sayı 5000'e yükseltilmenin yanı sıra; içme ve kullanma suyu havzalarında, sit alanlarında, diğer koruma alanlarında ve belediye sınırına 5 km.den yakın olan yerleşim alanlarında belediye kurulması yasaklanarak gereksiz yere belediyeleşme engellenmeye çalışılmıştır. Belediyeler kanunda da belirtildiği gibi gönüllü ya da zorunlu birleştirmeler yoluyla belediye sayısındaki artışın önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Birçok küçük belediye birleştirmeler yoluyla büyük belediyelere bağlanmıştır. Ancak birleşme yanlısı olmayan küçük belediyeler köye dönüştürülmüştür. Ayrıca nüfus sınırının 5000 olması ve 5000 metreye kadar olan yerlerde belediye kurulamayacak olması, köylerin belediyeleşmesini zorlaştırmıştır. Bu yüzden küçük yerleşim yerlerinin birleşme sürecine daha sıcak baktığını söyleyebiliriz. 2000’li yıllara gelindiğinde belediyelerin yarısından fazlasının küçük belediyelerden oluştuğunu görmekteyiz. Bunun temel nedeni köylerin belediyeleşmesidir. 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 Sayılı Belediye Kanunu; belediye olma şartlarını katılaştırarak, belediyeleşme sürecini zorlaştırmıştır (Arıkboğa, 2007, 11-19). Aslında bu uygulamalar küçük beldelere tüzel kişiliklerini kaybettirecek reformların yapılmasına zemin hazırlamıştır.

2004 yılında çıkarılan 5272 Sayılı Belediye Kanunu'nun meclis iç tüzüğüne aykırı olduğu sebebiyle kaldırılarak yerine 5393 Sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe konmuştur. Bu tarihten sonra belediyelerin kurulması, yetkili oldukları alanlar, sorumlulukları, organları 5393 Sayılı Kanun çerçevesinde uygulanmaktadır (Aydın, 2011, 17-19). 2008 yılında çıkarılan 5747 Sayılı Kanun’la nüfusu 2000’in altında kalan yerlerin belediye tüzel kişiliklerine son verilmesi istenmiş ancak bu çaba 6360 Sayılı Kanun’un çıkarılmasına kadar mümkün olmamıştır (Zengin, 2014, 95). 2014 yılında 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle küçük belediyeler kapatılarak belediye sayısında %53 azalma meydana gelmiştir (2013 Yılı MİGFR, 15.11.2015).

Aşağıdaki tabloda belediye sayılarının artmaya başladığı yıldan, 6360 Sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği yıla kadar olan belediye sayıları verilmiştir. 1950’den beri sürekli artış gösteren belediye sayılarının 2010’dan sonra azalmaya başladığı görülmektedir.

Tablo 1: Yıllara Göre Belediye Sayısı

YIL	BELEDİYE SAYISI
1950	628
1960	995
1970	1303
1980	1727
1990	2061
2000	3215
2010	2950
2014	1396

(Kaynak: Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 15.11.2015).

TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma Merkezi Müdürlüğü'ndeki veriler göz önünde tutularak 1950 yılına kadar yılda ortalama 6-8 belediye açılmışken, 1951-1960 yıllarında 36, 1961-1970 yıllarında 29, 1971-1980 yıllarında 40, 1981-1990 yıllarında 34 belediye oluşturulmuştur. Belediyeleşmenin en çok 1991-1996 yıllarında 79 belediyenin açılmasıyla olduğu görülmektedir. 1961-1970 yıllarında belediyeleşme oranında bir düşüş yaşanmıştır. 1970 yılından sonra tekrar belediyeleşme yükselişe geçmiştir. Çok fazla belediyeleşmenin olması nüfusu az olan belediyelerin varlığını arttırmıştır. Taşlaşmış belediye olarak adlandırılan ilerlemeyen, hatta geriye doğru bir eğilim gösteren belediyeler ortaya çıkmıştır (Sezgin, 2008, 483-492).

Aşağıdaki tabloda 1953 yılından başlayarak 2014 yılına kadar il, ilçe ve köy sayıları yer almaktadır.

Tablo 2: Yıllar itibariyle il, ilçe ve köy sayıları

	İL	İLÇE	KÖY
1953	63	460	-
1954	66	460	-
1957	67	570	-
1989	71	696	34996
1990	73	829	35143
1991	74	828	35159
1992	76	839	35129
1995	79	847	35325
1996	80	849	35426
1999	81	850	35145
2012	81	892	36411
2014	81	919	18736

(TÜİK b, 2014, 9 ve İç İşleri Bakanlığı adresinden uyarlanmıştır 07.09.2018).

1953 yılında 63 olan il sayısı, 1999 yılında şu an ki sayısı olan 81'e ulaşmıştır. Yıllar itibariyle tabloyu incelediğimizde genel olarak ilçe ve köy sayısının artmış olduğunu görmekteyiz. Ancak genel olarak artış gösteren köy sayısı 1999 yılında 35145 iken, 2013 yılına gelindiğinde 34332'ye düşmüştür. İl sayısı değişmemekle birlikte 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 Sayılı Kanun'la 30 ilin Büyükşehir Belediyesi olmasıyla belde ve köy sayılarında değişimler meydana gelmiştir. 2012 yılında 36.411 olan belde ve köy sayısı, 2014 yılında büyükşehir olan yerlerde küçük belediyelerin kapatılıp Büyükşehir İlçe Belediyeleri'ne bağlanmasıyla ve köylerin mahalle statüsünü almasıyla bu sayı 18.736'ya düşmüştür.

Devlete göre nüfusu 2000'in altına düşen belediyeler, hizmet sunmada sıkıntılar yaşamakta ve yine bu belediyeler ekonomik açıdan merkezi idareye yük olmaktadır. Belediyelerin en önemli gelir kaynağı Genel Bütçe Vergi Gelirleridir. 2007'de merkez

tarafından kişi başına 130 TL. belediyelere ödenmiş ancak nüfusu 2000'in altında olan belediyelerde bu miktar başkanın ve personelin maaşını ödemeye bile yeterli olmamıştır. Bu bağlamda belediyelerin hizmet sunmada sıkıntılar yaşaması kaçınılmaz hale gelmiştir (Özgen, 2013, 77). Tüm bu yaşananlardan sonra belediyelerin gelirlerini arttırmak yerine tüzel kişiliklerine son verilmiştir. Peki tüm bu yaşanan sıkıntılar 6360 Sayılı Kanun'la sona erdi mi? sorusuna ilerleyen bölümlerde cevap aranacaktır.

4.3. 6360 Sayılı Kanun Öncesi Bir Pilot Uygulama: İstanbul ve Kocaeli

6360 Sayılı Kanun'un öncüllerinden biri de daha önce İstanbul ve Kocaeli'nde uygulanan yerel yönetim uygulamasıdır. Bu pilot uygulamanın başarılı sonuçlar vermesi diğer 14 ilde de uygulanması gerektiği düşüncesini doğurmuş, yerel yönetimler alanında köklü değişikliklere gidilmiştir.

Yerel yönetim alanında yapılan değişiklikler ilk olarak İstanbul ve Kocaeli illerinde karşımıza çıkmaktadır. 2004 yılında yapılan değişiklikle Büyükşehir Belediyesi hizmet alanları genişletilmiştir. Türkiye'nin sanayi alanında önde gelen illerinden olan Kocaeli'nde, ilin tamamını kapsayan hizmet anlayışı yoktu. Dağınık halde bulunan belediyeler, kente problem teşkil etmekteydi. Problem yaratan, dağınık halde bulunan bu belediyelere çözüm bulmak adına İstanbul ve Kocaeli'nde başlatılmak üzere yerel yönetimlerde değişikliklere gidilmiştir. 2004 yılında çıkarılan 5216 Sayılı Kanun'la Kocaeli'nin hizmet kapasitesi artmıştır. Yani hem hizmet alanı genişlemiş hem de daha çok kişiye hizmet sunulmaya başlanmıştır. İstanbul ile birlikte Kocaeli de bu reforma dâhil olmuştur. Kent bu reformla sanayisinin yanında; çevresi, altyapısı, ulaşımı ve kültürüyle adını duyurmaya devam etmiştir. Kocaeli için olumlu sonuçlar doğuran bu reform, diğer büyükşehirlerde de bu yöntemin kullanılmasına yol açmıştır (Bingöl, Yazıcı, Büyükkın, 2013, 12-13). İstanbul ve Kocaeli illerinde yapılan değişikliklerin olumlu sonuçlar vermesi 6360 sayılı Kanunun çıkmasına vesile olarak, tüm Büyükşehir Belediyeleri'ni kapsamıştır.

2008 yılında yürürlüğe giren 5747 Sayılı Kanun bu illerdeki Belde Belediyeleri'nin ve bazı İlk Kademe Belediyeleri'nin varlığına son vermiştir. Oysa 5216 Sayılı Kanunu'na bakıldığında İlk Kademe Belediyeleri'nin ve İl Özel İdareleri'nin kaldırılmadığı görülmektedir. 6360 Sayılı Kanununun 12. ve 13. maddeleriyle 'ilk kademe' ibaresinin yerini 'ilçe' ibaresi olarak 'Büyükşehir İlk Kademe Belediyesi' tanımı yerine

'Büyükşehir İlçe Belediyeleri' tanımı kullanılmaktadır. Böylece 6360 Sayılı Kanun ile İlk Kademe Belediyeleri tanımı resmen mevzuattan çıkarılarak, İstanbul ve Kocaeli dışındaki büyükşehirlerde de Belde Belediyeleri'nin tüzel kişiliklerine son verilmiştir.

İstanbul ve Kocaeli gibi köy-şehir farkının fazla olmadığı illerde bu düzenleme kolaylıkla hayata geçse de köyler ile şehir arasındaki farkın daha fazla olduğu yerlerde bu sistemin uygulanması kolay değildir (Özer, 2013, 119). Özer'in bu ifadesini daha iyi anlayabilmek için Kocaeli ilini örnek olarak ele alalım. Aşağıda Kara Yolları Genel Müdürlüğü'nden alınan verilere göre Kocaeli'nin ilçeleri ve beldeleri arasındaki uzaklıkları verilmiştir.

Tablo 3: Kocaeli İlçelerinin ve Bucaklarının İl Merkezine Olan Uzaklıkları

KOCAELİ İLÇELERİNİN VE BUCAKLARININ İL MERKEZİNE OLAN KARAYOLU UZUNLUKLARI			
ADI	İLİNE UZAKLIĞI(km)	ADI	İLİNE UZAKLIĞI(km)
İZMİT	0	GEBZE	51
BAŞİSKELE	7	GÖLCÜK	16
ÇAYIROVA	59	KANDIRA	41
DARICA	58	KARAMÜRSEL	35
DERİNCE	13	KARTEPE	7
DİLOVASI	41	KÖRFEZ	20

(Karayolları Genel Müdürlüğü, 22.11.2018)

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi ilin, ilçeleriyle olan uzaklığı çok fazla değildir. En uzak ilçesi Çayırova olmakla birlikte, merkeze olan uzaklığı 59 km.'dir. İstanbul'a bakıldığında da Kocaeli gibi ilçeleriyle arasında çok büyük mesafe farkının olmadığı görülmektedir. Yani illerin ilçeleriyle bir bütünlük arz ettiği söylenebilir. İlçeleriyle ve köyleriyle bir bütün halde olan illerin aralarında doğal olarak ulaşım, katılım gibi problemler olmayacaktır ya da daha az olacaktır. Bu yüzden ki İstanbul ve Kocaeli'nde bu uygulamalar başarılı olmuştur. Özetle 6360 Sayılı Kanun çıkarılırken aralarında ciddi anlamda mesafe bulunan iller göz önünde bulundurularak, bu anlamda uygulamada problemlerle karşılaşılabilen hesaba katılmalıydı. Etkinlik ve

verimlilik amaçlayan bu kanun çıkarılmadan önce, politikacılar tüm bu olasılıkları da göz önünde bulundurmalıydı.

4.4. 6360 Sayılı Kanunu'ndan Beklentiler ve Bu Kanunla Yaşanan Gelişmeler

Büyükşehir Belediyeleri'nin daha gelişmiş teknolojileri kullanarak hizmet sunması; hizmet sunmada daha nitelikli elemanlar istihdam ederek verimliliğin artırılması; ilde bulunan ve yerele gönderilecek kaynaklardan etkin şekilde faydalanmanın sağlanması; olanaklar açısından daha hakkaniyetli bir yapının ortaya çıkması; imar, planlama, ulaşım, itfaiye gibi uyum gerektiren hizmetlerde etkinliğin ve uyumlu imar planlarının sağlanması bu kanun ile gerçekleşebilecek beklentiler arasındadır (Çelikyay, 2014, 12). Ayrıca tüm bu beklentiler 6360 Sayılı Kanun'un çıkarılmasındaki gerekçeleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada uygulamada bu beklentilerin karşılanıp karşılanmadığı incelenmiştir.

Yönetimde daha verimli ve etkili olma, vatandaşın artan taleplerine cevap verme, yönetimde daha fazla katılımcılık ve kaynak israfının önüne geçmek adına bu kanunun çıkarılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Kanunla birlikte büyükşehir olan belediyeler artmış, büyükşehir olan belediyelerde İl Özel İdareleri kaldırılmış, İl Özel İdareleri'nin yerini Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları almış, sınırlar genişletilmiş ve bunlar gibi daha birçok değişikliğe gidilmiştir. Nüfusu 750.000'in üzerinde olan 14 il, Büyükşehir Belediyesi'ne dönüştürülmüştür. Büyükşehir İlçe Belediyesi olmak için aranan 50.000 nüfus şartı, 20.000 olarak değiştirilmiştir. Buna göre 25 yeni ilçe kurulmuş ve 143 olan Büyükşehir İlçe Belediyesi sayısı 519'a yükselmiştir (Zengin, 2014, 102-103). Böylece bu kanun değişikliğiyle birlikte daha çok merkez ilçeye sahip olunmuştur. 6360 Sayılı Kanun küçük yerleşim yerleri için belde olmayı zorlaştırırken nüfus şartını sağlayan ilçelerin Büyükşehir İlçe Belediyesi olmasını kolaylaştırmıştır.

6360 Sayılı Kanun'la ortalama 1578 Belde Belediyesi tüzel kişiliğini kaybetmiştir. Kanun çıkmadan önce 1977 Belde Belediyesi varken; kanundan sonra bu sayı 397'ye inmiştir. Belediye sayılarındaki azalmanın en çok Belde Belediyeleri'nde olduğu görülmektedir (Karaarslan, 2015, 140). Bu çerçevede değerlendirildiğinde yine bu kanundan en çok Belde Belediyeleri'nin etkilendiği görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda yerel yönetimlerin 2012 ve 2018 yılına ait verileri yer almaktadır.

Tablo 4: 2012-2018 yılı verileri

Yılı:	2012	2018
İl Sayısı:	81	81
İlçe Sayısı:	892	921
Mahalle Sayısı:	-	32033
Köy Sayısı:	36411	18336

Tablo 5: 2018 Verileri

Büyükşehir Belediyesi Sayısı:	30
İl Belediyesi Sayısı:	51
Büyükşehir İlçe Belediyesi Sayısı:	519
İlçe Belediyesi Sayısı:	402
Belde Belediyesi Sayısı:	396
Toplam Belediye Sayısı:	1398

(TÜİK b, 2014 ve İç İşleri Bakanlığı adreslerinden uyarlanmıştır 07.09.2018).

6360 Sayılı Kanun'dan sonra ilçe sayıları artış göstermiş, köy ve belde sayıları azalmıştır. Son Haliyle; 30'u Büyükşehir Belediyesi olmak üzere toplamda 81 il vardır. 921 ilçe sayısının 519'u Büyükşehir İlçe Belediyesi'dir. 396 Belde Belediyesi olmakla birlikte son verilere göre toplamda 1398 belediye mevcuttur.

4.4.1. Büyükşehir Belediyeleri'nin Görevleri

6360 Sayılı Kanun'la 30 ilin sınırlarının il mülki sınırları olması Büyükşehir Belediyeleri'nin görev alanlarını arttırırken, İlçe Belediyeleri'nin görevlerini sınırlandırmıştır.

- Su ve Kanalizasyon,
- Toplu Taşıma,
- Mezarlık ve Defin Hizmetleri,
- Toptancı Halleri,
- İtfaiye,
- Toplama hariç katı atıkların depolama ve bertaraf edilmesi gibi hizmetler Büyükşehir belediyeleri tarafından yerine getirilmektedir (Türkiye Belediyeler Birliği, 2014).

6360 Sayılı Kanun ile Büyükşehir Belediyeleri'nin Yetkilerine;

- Karla mücadele hizmetleri,
- Köye ait meydan ve anayollar ile köyü ilçeye bağlayan yolların yapım ve bakımı,
- Anayolları ile köyün ilçeye bağlandığı yoldaki reklam ve ilan işleri,
- Evlendirme işleri,
- Büyükşehir Belediyesi'nin görevinin dışında kalan imar hizmetleri ve yollar,
- O yerin mimari yapısına uygun mimari projeler yapma ve yaptırma

ilave edilmiştir (Çelikyay, 2014, 17).

Yine Büyükşehir Belediyelerinin yetkileri olan;

- ✓ Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettiirmek veya ruhsat vermek,
- ✓ Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettiirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- ✓ Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettiirmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek,
- ✓ Temizlik (Büyükşehir Belediyelerinin yetkisinde olan yerlerde)
- ✓ Adres ve numaralandırmaya ilişkin hizmetler

etkinlik ve verimlilik açısından Büyükşehir Belediyesi meclis kararı ile İlçe Belediyeleri görevlendirilebilir ya da Büyükşehir Belediyesi ile Büyükşehir İlçe Belediyesi bu görevleri birlikte yapabilmektedirler (Türkiye Belediyeler Birliği, 2014, 14). Ancak ilerleyen bölümlerde uygulamada Büyükşehir Belediyeleri ile Büyükşehir İlçe Belediyeleri arasında koordinasyon sıkıntısı yaşanacağı görülecektir. Kanunun yeni uygulanmaya başladığı zamanlarda bir hizmeti kimin götüreceği konusunda da sıkıntılar yaşanmıştır.

Büyükşehir Belediyeleri sınırlarının il sınırı olmasıyla, Büyükşehir'e bağlanan yerlerin görevlerinden Büyükşehir Belediyeleri sorumlu tutulmuştur. Gözler'e göre bu durum koordinasyon sorununa yol açacak, yetkilerin çatışmasına sebep olacaktır (Gözler, 2013, 35). Nitekim bir hizmet yerelde daha hızlı yerine getirilebilecekken, Büyükşehir Belediyesi'nin görev alanında olmasından dolayı hizmetin büyükşehirden gelmesi beklenmektedir. Bu durum İlçe Belediyeleri'yle Büyükşehir Belediyeleri arasında

sorunlara yol açmaktadır. Özetle mevcut ihtiyacı İlçe Belediyesi karşılayabilecekken hizmetin Büyükşehir Belediyesinin sorumluluğunda olması İlçe Belediyeleri'nin hizmet sunumunda kendilerine gelecek sırayı beklmelerine neden olmaktadır. Hizmetlerde etkinliği amaçlayan kanun, uygulamada beklentileri karşılayamamıştır.

4.4.2. Yerel Yönetim Paylarındaki Değişimler

5779 Sayılı il özel idarelerine ve belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkındaki Kanun'un ilgili maddesinde yapılan değişikliğe bakıldığında; genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından Büyükşehir Belediyeleri'ne ayrılan payın, daha önce %5 iken bu değişiklikle %6'ya çıkarıldığını görmekteyiz. %60'ı doğrudan ilgili Büyükşehir Belediyesi'ne; kalan %40'luk dilimin %70'i nüfus kriterine, %30'u da o yerin yüzölçümüne göre aktarılacaktır. Daha önce ki uygulamada doğrudan Büyükşehir Belediyesi'ne aktarılan pay %70 idi. Çalcalı'ya göre; her ne kadar bu oran düşürülse de sınırları içerisinde daha az genel bütçe vergi gelirleri tahsilatına sahip olan ancak nüfusunun çok olduğu Büyükşehir Belediyeleri için bu durum bir kazanç olacaktır (Çalcalı, 2014, 57). Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatı toplamının %1,50'si Büyükşehir Dışındaki Belediyeler'e, %4,50'si Büyükşehir İlçe Belediyeleri'ne ve %0,5'i İl Özel İdareleri'ne aktarılmaktadır (Çelikyay, 2014, 17-18).

Aşağıdaki tabloda kanunla yerel yönetim paylarında yapılan değişim yer almaktadır.

Tablo 6: Yerel Yönetim Paylarındaki Değişim

	5779 Sayılı Kanun (2008)	6360 Sayılı Kanun (2012)
Büyükşehir Dışındaki Belediyeler	%2,85	%1,50
Büyükşehir İlçe Belediyeleri	%2,50	%4,50
İl Özel İdareleri	%1,15	%0,5

Büyükşehir Belediyesi olmayan 51 ilin daha önce %2.85 olan payının %1.50'ye düşürülmesi, büyükşehir olmayan belediyeleri ikinci sınıf belediye konumuna getirmiştir. Bu durum, zaten hizmet sunmada güçlükler yaşayan bu belediyeleri daha da güç duruma düşürecektir. Neticede büyükşehir olan illere doğru nüfus göçünün yaşanması beklentiler arasındadır. Büyükşehir dışında olan illerdeki belediyelerin

kapasiteleri daha da azalacak ve yerel demokrasi, katılım ve özerklik bakımından olumsuz sonuçlar doğuracaktır (Gül, Kiriş, Negiz ve Gökdayı, 2014, 158). İkincil konuma düşürülen büyükşehir dışındaki belediyelerin azalan payları bu belediyelerin daha büyük sıkıntılarla karşılaşmalarını sağlayacaktır.

Yüksel'e göre; Büyükşehir Belediyeleri'nin aldıkları pay artarken hizmet sunacakları kişi sayısının da artmasından dolayı genel bütçe vergi gelirlerinden alacakları pay büyük oranda artış göstermeyecektir. Genel bütçe vergi gelirlerindeki payların artması yerel yönetimleri merkeze daha bağımlı hale getirmektedir (Yüksel, 2016, 753-754). Nüfusun büyükşehirlere doğru kaymasıyla daha da kalabalıklaşan büyükşehirlerin sorumluluk alanlarının da doğru orantılı olarak artacağı söylenebilir. Çünkü artan nüfus, hizmet talebini de beraberinde getirecektir. Yani, yerel yönetimlerin paylarındaki artışlar olumlu bir adım gibi görünse de merkeze olan bağımlılığı arttıracığından yerel yönetimler için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

4.5. Tartışmalar

2012 yılından beri 6360 Sayılı Kanun hakkında birçok eleştiri yapılmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde kanun hakkında yapılan olumlu ve olumsuz eleştirilere yer verilmiştir.

4.5.1. 6360 Sayılı Kanunu'nun Olumlu Eleştirileri

Yapılan her politikanın olumlu ve olumsuz değerlendirmeleri olduğu gibi 6360 Sayılı Kanun'un da eleştirileri mevcuttur. Yapılan olumlu değerlendirmelere bakıldığında eleştirilerin daha çok kanunun çıkarılma gerekçelerini oluşturduğu görülmektedir.

Planlama ve koordinasyondaki sıkıntılar; ölçek ekonomisinden yeteri kadar faydalanılamaması; sanayileşme, ulaşım ve çevre gibi faktörlerin yarattığı sıkıntıları küçük mahalli yönetimlerin kolayca çözmemesi; kaynakları etkin ve yerinde kullanarak israfın önüne geçilmesi; kamu hizmeti sunarken; kaliteliliğe, etkinliğe, verimliliğe odaklanması; kamu hizmetlerinin yürütülmesinde ortaya çıkan koordinasyon sıkıntısı; daha güçlü yerel yönetim birimlerine gerek duyulması; küçük belediyelerin ve köylerin problemlerini çözmede verimli olamamaları; yeterli düzeyde ekonomik kaynaklara sahip olunamaması (Çelikyay, 2014, 11) gibi sıkıntılara 6360 Sayılı Kanun ile çözüm getirmek amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda Türk Yerel

Yönetim Sistemi'nde yapılan değişikliklerin yaşanan sıkıntılara son vereceğine inanılmıştır.

Belde belediyelerinin fazla olması katılımcılık ve yerel demokrasi açısından yararlı görülse de hizmet üretme ve sunma açısından verimli birimler olarak görülmemektedir (Karaarslan, 2015, 142). 1960'lı ve 1970'li yıllarda birçok Avrupa ülkeleri küçük belediyeleri birleştirme yoluna giderken, Türkiye'de yerel yönetimler alanında köy adı altında bir birim olmasına rağmen çok sayıda nüfusu 5000'in altında olan belediye bulunmaktadır. Arıkboğa, belediyelerin ölçeği ile hizmetlerin etkinliği arasında bir bağlantı olduğunu vurgulamıştır. Küçük belediyelerin bazı hizmetleri yerine getirme de yetersiz kaldığını söylemektedir (Arıkboğa, 2007, 2-3). Arıkboğa'ya göre küçük belediyelerin yetersiz olması hizmetlerde etkinliği sağlayamadığı anlamına gelmektedir. Avrupa ülkelerindeki uygulamaları da örnek göstererek bu düşüncesini desteklemektedir. Ancak bunu yaparken her ülkenin şartlarının aynı olmadığını ve farklı sonuçlar doğurabileceği gözden kaçırılmamalıdır.

Küçük belediyelerin tüzel kişiliklerine son verilmesindeki en büyük nedenlerden biri de yaşadıkları ekonomik sorunlardı. İlhan'a göre, belediyelerin gelirleri harcamalarını karşılayamadığından belediyeler borçlanma yoluna gitmektedir. Hatta belediyeler öyle bir duruma gelmiştir ki mevcut borçlarını borç alarak ödemektedirler (İlhan, 2011, 82-87). Aslında bu problemlerin sadece küçük belediyelerde yaşanmadığı görülmektedir. Büyükşehir Belediyeleri'nin gelir ve gider tablosu incelendiğinde aynı sonuçlar karşımıza çıkacaktır. Hatta birçok hizmetin borçlanma yoluyla yerine getirildiği, gelirlerin giderleri karşılamadığı görülmektedir. Bu yaşanan sıkıntılar bir yerin tüzel kişiliğine son vermek için yeterli bir nedense bugün tüm belediyelerin kapatılması gerekirdi. Beldelerin varlıklarına son vermek yerine deyim yerindeyse ayakta kalabilmeleri için onlara destek olunsaydı, kaynakları arttırılsaydı bugün etkinlik konusunda daha başarılı sonuçlar doğduğu yönünde yorumlar yapılabilirdi.

Kanunun çıkarılmasını gerektiren diğer bir neden de birim maliyetlerinin düşürülmesidir. Temel ve Karagöz, küçük yerel yönetimlerin kamusal mal üretirken birim maliyetlerinin daha yüksek olacağına vurgu yaparlar. Bu yüzden kanunla yapılan değişikliklerin; giderleri azaltarak, hizmet üretiminde gelişmiş teknolojileri kullanarak, daha vasıflı personel çalıştırıp verimliliği arttırarak (Temel ve Karagöz, 2018, 123) olumlu katkılarının olacağını belirtmektedir. Bütün bunların etkinlik,

koordinasyon ve hizmet kalitesini arttıracığı savunulmaktadır. Oysaki yerelde yapılan anket çalışmaları uygulamada bunun böyle olmadığını gözler önüne sermektedir. İlerleyen süreçte görüleceği üzere merkeze bağlanan bu belediyelerin hizmet sunumunu kolaylaştırmadığı gibi merkezin hizmet alanını arttırdığından iş yükünü de ağırlaştıracaktır.

4.5.2. 6360 Sayılı Kanunu'nun Olumsuz Eleştirileri

Kanunla her ne kadar etkinliği, verimliliği artırması amaçlansa da bazı yorumcular tarafından bu kanunun olumsuz sonuçlar yaratacağı üzerinde durulmuştur. Buna göre, kanunun anayasaya ve yerel özerkliğe uygunluğu eleştirilmiş, belediyelerin kapatılmasıyla karar organlarını da kaybeden halkın temsil sıkıntısı yaşayacağı düşünülmektedir. Büyükşehir Belediyesi tarafından götürülecek olan hizmetler merkeziyetçi anlayışı kuvvetlendirdiği gibi hizmette yerellik anlayışına da ters düşmektedir. Bu bağlamda hizmetlerin zamanında ulaştırılamaması muhtemel olup, etkinlik açısından olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Büyükşehir Belediyeleri'nin sınırlarının genişletilmesiyle kırsal alanlarla kentsel alanlar arasındaki fark ortadan kalkmıştır. Büyükşehir Belediyeleri'nin kaynaklarının artırılmış olmasına rağmen kırsal alanlara sunulacak hizmet kalitesinin yüksek olacağı beklenmemektedir. Tüzel kişiliğini kaybeden köylerde tarımsal üretimin gerileyeceği beklentiler arasındadır. Büyükşehir Belediyesi'ne bağlanan yerleşim yerlerinin ödeyeceği vergi miktarı da artacaktır. 6360 Sayılı Kanun sonrası Büyükşehir Belediyesi'ne dâhil olan köylerde yaşayan halk; artık emlak vergisi, çevre temizlik vergisi gibi vergileri ödemek durumundadır. Su ve kanalizasyon hizmetinin Büyükşehir Belediyesi'nin sorumluluğu altında olmasından dolayı, bu hizmetlerin bedelini de Büyükşehir Belediyesi'ne ödemek zorundadırlar. Böylece köy halkı daha önce ödedikleri verginin iki katı bir bedel ödemekle karşı karşıya bırakılmıştır (Zengin, 2014, 111-114). Bu çalışmada her ne kadar beldeler ele alınsa da bu kanunun köyler üzerinde de olumsuz sonuçları olacaktır. Hem ödenecek vergilerin artmasından hem de küçük yerleşim yerlerinin geçim kaynağı olan tarımın olumsuz yönde etkilenmesinden dolayı vatandaş zor bir döneme girecektir. Çünkü kent yaşamına ayak uydurmaya çalışan vatandaşın tarımsal faaliyeti azalacaktır.

İzci ve Turan'a göre; yapılan değişikliklerle bölge yönetimleri kurularak bu kanun başkanlık sistemine giden yolu açmaktadır. Çünkü kanunun demokratik katılımı azaltacağı ve yerelde merkezileşmeyi güçlendireceği görüşündedirler (İzci ve Turan,

2013, 136). Bugün değerlendirildiğinde, değişen yönetim sistemi bu gibi siyasi değerlendirmelerin doğruluğunu kanıtlar niteliktedir.

Temel ve Karagöz, Kamu Tercih Teorisi ile 6360 Sayılı Kanun'un karakteristik özelliklerini karşılaştırmış ve hizmet götürülecek alanların genişlemesinin yerel demokrasi adına olumsuz sonuçlar doğuracağı (Temel ve Karagöz, 2018, 122) gibi bazı nedenlerden dolayı Kamu Tercih Teorisi ile 6360 Sayılı Kanun'un birbiriyle örtüşmediğinden bahsetmektedir. Kamu Tercih Teorisi adem-i merkeziyetçi bir anlayışta olduğundan küçük yerel yönetimlerin tek merkezde birleştirilmesine karşı olmaktadır. Çünkü birleştirme yoluyla bazı demokratik denetim kanallarının ortadan kalkacağı ve bu durum tekelci hizmet anlayışını ortaya çıkarabileceği gibi rekabeti de yok edecektir (Çınar, Çiner, Zengin, 2009, 12). Kamu Tercih Teorisi'ne göre 6360 Sayılı Kanun demokrasiyi olumsuz yönde etkilemekte aynı zamanda bu teori merkeziyetçi bir anlayışa sahip olmadığından 6360 Sayılı Kanunu'ndan ayrılmaktadır.

Yerleşim yerinde yaşayan insanların Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri ile yönetilmesi, yerinden yönetilememesi durumuna sebebiyet vermektedir. Mahalle ve köye dönüşen yerleşim yerlerinin İlçe ve Büyükşehir Belediyesi'ne bağlanması, yönetim açısından karışıklığa sebep olacaktır. Su tüketimi, emlak-çevre vergileri, yapı denetimi ve çevre planlaması gibi kanuni işlemlerin yürütülmesi, gelir takiplerinin ve hizmetlerin ekonomik olarak değerlendirilmesi vs. giderler küçük yerlerde yaşayan halk için önemli ölçüde mali külfet olacaktır. Ayrıca mahalleye ve köye dönüşen yerlerin belediye birimlerine olan uzaklıkları özellikle yol şartları uygun olmayan yerler için hizmetlerin gitmesinde sıkıntılara yol açacaktır. Kırsal nüfusun azalması tüm bunlara bağlı olarak daha da artacak, bu da beraberinde yeni sorunlara yol açacaktır. Mahalle ve köye dönüşen yerleşim yerleri Büyükşehir Belediyeleri'ni idari açıdan daha da güçlendirecektir. Bu yerleşim yerleri daha iyi hizmet imkânlarından yararlanabilecekleri gibi, kenarda köşede unutulmuş daha kötü bir duruma düşme riskiyle de karşı karşıya kalabileceklerdir (Özgen, 2013, 91-95). Yapılan araştırmalara bakıldığında beldelerin daha çok ikinci durumla karşı karşıya geldiğini, daha kötü bir duruma doğru gittiğini söyleyebiliriz.

Kanunun yarattığı diğer bir sorun belediye başkanlarıyla vatandaş arasında görülmektedir. Genişleyen sınırlar belediye başkanlarının vatandaşla ulaşmasını zorlaştıracaktır. Her bir beldeye, köye gidilip ziyarette bulunulması görev süresi

boyunca mümkün olmayacaktır (Ökmen, Arslan, 2014, 95). Görev alanı içindeki her yerde vatandaşa ulaşım sorunlarının dinlenmesine yetişemeyen belediye başkanları için de bazı yönetsel sorunlara yol açacaktır. Böylece başkanıyla yabancılaşan vatandaş modeli ortaya çıkacaktır.

Çukurçayır'a göre; mahallenin tüzel kişiliği olmaması sıkıntıların yetkililere ulaştırılmasında ve çözümlenmesinde hem zaman kaybettirecek hem de bir hayli bürokratik yollardan geçilmesini mümkün kılacaktır (Çukurçayır, 2014, 219). Daha önce vatandaşın belediyeye gidip sıkıntılarını dile getirme imkânı varken, vatandaşlar artık muhtar aracılığıyla bunu yapabilmektedir. Muhtar da sorunları ve ihtiyaçları bir üst yetkiliye iletebilmekte bu da birçok bürokratik kademelerle karşılaşılmasına neden olmaktadır.

Köylerin kaldırılmasıyla çayır ve meralar da büyükşehir sınırları içine dâhil edilmiştir. Gelecekte buraların kentsel gelişme alanları olarak görülmesi veya rant elde etme amacıyla kullanılması ihtimaller arasındadır. Köylülerin toprakları daha önce arazi yani tarımsal toprak olarak nitelenirken, değişen kanunla arsa olarak kentsel alan statüsüne bürünmektedir. Yani, gelecekte bu alanların tarımda kullanılması yerine, bina yapımına açılmasını mümkün hale getirecektir. Böyle bir atmosferde hem tarım ve hayvancılık hem de köylü olumsuz yönde etkilenecektir. Köylü de topraklarının kentsel alana dönüşmesinden duyduğu rahatsızlıkla tarım ve hayvancılık yerine başka alanlar arayışına yönelecektir (Duru, 2013, 35-37). Bu çalışmada her ne kadar daha çok beldeler ele alınsa da kanundan etkilenen diğer bir kesim olan köyler de bu çalışma için önem arz etmektedir. Bu yüzden köylerde yaşanan sıkıntılar es geçilmemelidir. Türkiye'de tarım ve hayvancılık önemli geçim kaynaklarıdır. Bu alanda yaşanan olumsuzluklar tüm ülkeyi ilgilendirmektedir.

Kanunun etkilerinden biri yaşanan göçler üzerine olmuştur. Mevcut olumsuz koşullar küçük yerleşim yerlerinde günlük gereksinimleri karşılayacak mevcut iş yerlerinin sayısını oldukça azaltmaktadır. İnsanlar eğitim, sağlık, ticaret gibi gereksinimlerini yeterince karşılayamadıklarından bu yerleşim yerlerinden koparak çevresinde bulunan gelişmiş yerlere doğru bir eğilim göstermektedir (Özçağlar, 1997, 13). Bu da yöre halkının taleplerine artık cevap veremeyen memleketinden kopmasına, belki de bireyin ailesinden uzak bir yerde yaşamasına neden olmaktadır.

Kanundan doğan bir başka sorun da büyükşehir olmayan illerdir. Çünkü büyükşehir olan 30 ilin kaynakları artarken, büyükşehir statüsünde olmayan 51 ilin kaynak sıkıntısı çekmesinden dolayı bu iller bu kanunun kaybedenleridir. Büyükşehir Belediyeleri, İlçe Belediyeleri'ni yönlendirme hakkına sahipken, aynı zamanda İlçe Belediyeleri üzerinde vesayet uygulamaktadırlar. Büyükşehir ilçe sayılarının artması, Büyükşehir Belediye Meclisi'ni karar alma aşamasında zorlamaktadır. Bu yeni sistem, 30 ilin birbirinden ayrı özellikte olmalarını ve farklı oranda kentleşmiş yapılarını göz ardı etmektedir. İstanbul, Kocaeli, İzmir, Bursa, Eskişehir, Adana, Sakarya, Aydın gibi daha gelişmiş ve kentleşmiş illerde bu sistem olumlu netice verebilecekken; daha çok kırsal özelliklere ve dağınık yerleşime sahip büyük alanlar açısından hizmetlerin götürülebilmesinde olduğu gibi maliyeti arttıracığından dolayı da bazı güçlükler yol açacaktır. Aynı zamanda halk katılımı ve denetimi konuları da farklı sorunlara yol açacaktır. Bu bağlamda hizmetleri ulaştıracak yeni yapılanmalara ihtiyaç duyulacaktır. Yeni Büyükşehir Belediyesi Sistemi küresel alanda yatırımcı, girişimci, turist vs. çekme konusunda başarılı olabilir ancak; gelen kişilere ve vatandaşlara kaliteli hizmette bulunmak, onların ihtiyaçlarına cevap verebilmek de önem arz etmektedir. Çünkü oluşturulan modellerin ve uygulamaların uzun dönemde iyi sonuçlar verebilmesi için, bu model ve uygulamaların kentsel yaşam kalitesini artırması beklenmektedir (Gül, Kiriş, Negiz ve Gökdayı, 2014, 198-201). Bu yüzden bu modelin başarılı olup olmadığını değerlendirirken; orada yaşayan insanların yaşam kaliteleri ve ihtiyaçlarının anında karşılanıp karşılanmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Etkinlik açısından da bu gereklidir.

Sonuç olarak 6360 Sayılı Kanun; yönetsel, idari, ekonomik ve siyasi alanlarda bazı eleştirilere maruz kalmış ve bu kanunun yürürlüğe girmesinin üzerinden beş yıl geçmiş olmasına rağmen hala daha başarılı olup olmadığı konusu tartışılmaktadır. Kanundan beklentiler bugün değerlendirildiğinde daha sağlıklı sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Beş yıl önce henüz oturmamış bir sistem varken, bugün bu kanunun üzerinden yeterince zaman geçmiştir. Kanunun çıkarılma gerekçeleri bugünün beklentilerini karşılayabiliyorsa ortada başarılı bir kamu politikası vardır. Ancak yerelde insanlar daha büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalıyorsa ortada yapılan yanlış bir uygulama vardır ve düzeltilmesi gerekiyordur. İlerleyen bölümde yapılan alan çalışması kanunun nasıl bir sonuç yarattığını daha iyi anlayabilmeyi sağlayacaktır.

Bu bölümde dünyadaki değişen ölçek anlayışları incelenerek yerel yönetim gelişimlerine yer verilmiştir. Çünkü tarih boyunca milletler birbirlerinden etkilenmişlerdir. Bu etkileşim yaptıkları politikalara da yansımıştır. 6360 Sayılı Kanun'un çıkarılmasında etkili olan nedenler üzerinde durulmuştur. İstanbul ve Kocaeli pilot uygulamasının başarılı sonuçlar vermesi bu uygulamaların diğer illerde de uygulanmasını gerektirmiş ancak bu uygulamaların diğer illerde ne gibi sonuçlar yaratacağının analizinin yapılmaması farklı sonuçlar elde edilmesine neden olmuştur. Bu bölümde yapılan çalışmalar 6360 Sayılı Kanun'la yapılan değişiklikler ile aslında bir merkezleşmeye doğru gidildiğini göstermiştir. Kanunun çıkarılma nedenleri, ne amaçladığı ve kanundan ne beklendiği ortaya konmuştur. Olumlu ve olumsuz yapılan değerlendirmelere yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise çalışma alanına ilişkin temel bulgulara değinilerek 6360 Sayılı Kanun'un yerelde yarattığı etkiler üzerinde durulacaktır. Yapılan anket çalışmasının sonuçları değerlendirilecektir.

5. 6360 SAYILI KANUN SONRASI MAHALLEYE

DÖNÜŞEN BELDELER AÇISINDAN BİR

DEĞERLENDİRME (Akhisar Örneği)

Bu bölümde 6360 Sayılı Kanunu'nun, tüzel kişiliği sona eren Akhisar'ın dokuz beldesi üzerindeki etki ve sonuçlarını görmek için düzenlenen anket çalışmasına yer verilmiştir. Öncelikle çalışma alanına ilişkin temel bilgiler verilerek kanunun çalışma alanı üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Çalışmanın konusundan, amacından, öneminden ve metodolojisinden bahsedilmiş, sonuçları değerlendirilmiştir. Anketin güvenilirlik testi yapılarak, mahalle olmadan önce ve mahalle olduktan sonra sunulan bazı temel hizmetlerin karşılaştırılması yapılmıştır. Ankette yer alan yeni duruma ilişkin sorulara verilen cevaplar değerlendirilerek, ki-kare testi ile hipotezler analiz edilmiştir.

5.1. Çalışma Alanına İlişkin Temel Bilgiler: Manisa ve Akhisar

Bugünkü adıyla Manisa 1922 yılında yurdun düşmanlardan temizlenmesinin ardından, 1923'de Saruhan ismiyle vilayet haline gelmiştir. Dört yıl sonra 1927'de vilayetin ismi Manisa olarak karşımıza çıkmaktadır (MİKTM, 01.10.2018). Manisa'nın doğusunda Uşak ve Kütahya, batısında İzmir, kuzeyinde Balıkesir, güneyinde Aydın, güneydoğusunda Denizli illeri bulunmaktadır. Yüzölçümü 13.810 km² olan ilin yükseltisi 50-850 metre arasında değişim göstermektedir (MBŞB a, 01.10.2018).

Tantalıs (Manisa) ve Thyateira (Akhisar), Hermessos ve Kaikos (Gediz ve Bakırçay) çevresinde kurulan ilk yerleşmelerdendir. Ayrıca bu iki yer bilinen ilk yerleşim yerleridir (MİKTM, 01.10.2018). Geçmişten bugüne kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan bölge, kültürel mirasıyla da dikkat çekmektedir.

Antik Çağ'da 'Magnesia' olarak bilinen Manisa; Hitit, Frigya, Yunan, Lidya, İran, Roma, Bizans, Saruhanoğulları ve Osmanlı gibi birçok medeniyeti içinde barındırmıştır. Ayrıca Osmanlı zamanında birçok şehzadenin eğitildiği yer olan Manisa bu yüzden 'Şehzadeler Şehri' olarak bilinmektedir. İzmir'e yakın olması, önemli organize sanayi bölgesinin olması ve üzüm, zeytin gibi birçok tarımsal ürünlerin yetiştirilmesi; bölgede ticaret, sanayi ve tarımın gelişmiş olduğunu göstermektedir (Altın Gülova, 2016, 10-13). Manisa hızla gelişen bir ildir. Bunun nedenlerinden biri

de İzmir'e yakınlığıdır. Önemli bir jeopolitik konuma sahip olan il, birçok alanda istihdam yarattığından sürekli göç almaktadır. Manisa ili daha çok sanayi alanında istihdam yaratırken, kırsal kesimin daha çok tarımsal faaliyetlerde bulunduğunu söyleyebiliriz.

Bölgede hem Akdeniz hem de karasal iklim özellikleri görülmektedir. Yüksek dağlık alanlarda karasal iklim etkiliyken, daha alçak kesimler olan ovalarda Akdeniz ikliminin etkileri hissedilmektedir. Bu yüzden hem orman hem de maki bitki örtüsüne sahiptir. Bölge toprağının %39.1'i işlenen araziden, %6.6'sı çayır ve otlaklardan oluşurken; toprağın %8'i elverişsizdir. İl sınırları içinde yaklaşık 20 milyon zeytin ağacı ve 73.192 hektar bağ alanı olduğu görülmektedir (Manisa Valiliği a, 01.10.2018). Bu bilgiler ışığında Manisa'nın elverişli topraklara sahip olduğunu söyleyebiliriz. Manisa halkı da toprağını boş bırakmayarak toprağının büyük bir bölümünü ekip biçmektedir. Bu işlenen arazilerin çoğunluğunu da zeytin ağaçları ve bağ alanları oluşturmaktadır. Yine Manisa Valiliği'nden alınan bilgilere göre Spil Dağı Milli Parkında 600'e yakın bitki çeşidi olduğu görülmektedir. Envai çeşit bitkinin burada bulunması bitki örtüsünün ne kadar zengin olduğunu gözler önüne sermektedir. İşte bu yüzden ki Manisa Ovası denilince akıllara tarım gelmektedir.

Manisa tarıma elverişli topraklara sahip olmasından dolayı bitkisel üretimde önemli sıralarda yer almaktadır. Ülke geneline göre besi hayvancılığında yedinci sırada bulunan il, bölgede hayvancılığın gelişmiş olduğunu göstermektedir. Tüm bunların yanında Manisa organik üretimde ve örtü altı tarım denilen seracılıkta da Türkiye'nin önde gelen bölgelerindedir. Bölge halkı toprağının büyük bir bölümünü nadasa bırakmak yerine, toprağını kullanmaktadır. 2014 yılı TÜİK Bölgesel İstatistiklerine göre; bağ alanı oranı %14.4 ve zeytin alanı oranı %25.5 iken; Manisa'da bağ oranı %40.0, zeytin alanı %47.4 olduğunu görmekteyiz (ZKA, 2017, 45-51). Bu oranlara bakıldığında bağ ve zeytine ayrılan alanların ilin büyük bir bölümünü kapladığını söyleyebiliriz. Bu yüzden özellikle üzüm ve zeytin yetiştiriciliği bölge halkının önemli geçim kaynaklarındandır.

6360 Sayılı Kanun'dan sonra çok sayıda Belde Belediyesi'nin kapatılması ve bu beldeler arasında çok eski bir yerel yönetim geçmişi olan beldesinin olması çalışmanın amacına uygun görülerek Manisa'nın Akhisar ilçesinin ele alınmasını sağlamıştır.

Kanunun Akhisar'a etkileri incelenmeden önce ilçenin demografik yapısı hakkında genel bilgi verilmesi uygun görülmüştür.

Manisa'nın en büyük ilçesi olan Akhisar, Manisa ilinin kuzeyinde yer almaktadır. Doğusunda Gördes, batısında Saruhanlı, güneyinde Gölarmara, kuzeyinde ise Kırkağaç, Soma ve Balıkesir'in Sındırgı ilçesi yer almaktadır. Antik Çağ'daki adı Pelopia olan şehrin adı daha sonra Thyateira olmuştur. Lidya Krallığı'nın yıkılmasıyla birçok medeniyet tarafından yönetilmiştir. Akhisar şimdiki adını 1307 yılında Saruhanoğulları zamanında almış, Osmanlı zamanında da önemli kaza merkezi olarak varlığını sürdürmüştür. Tütünde bölgenin, sofralık yeşil zeytinde Türkiye'nin önemli imalat merkezlerindedir. Bunlara ek olarak; çekirdeksiz üzüm, buğday, arpa, mısır ve baklagil üretiminde de önemli bir yere sahiptir (Manisa Valiliği b, 01.10.2018). Buradan da anlaşıldığı gibi verimli topraklara sahip olması birçok medeniyete ev sahipliği yapmasına neden olmuştur.

1750 kilometrekare yüzölçümüne sahip olan Akhisar, İstanbul-İzmir Karayolu üzerinde yer almaktadır. Aynı zamanda Bandırma-İzmir ve Ankara-İzmir Demiryolları üzerinde bulunmaktadır (Akhisar Belediyesi, 2019). Bu da ilçenin önemli karayolları ve demiryolları üzerinde yer aldığını göstermektedir. Önemli yollar üzerinde olması ilçenin, ticaret açısından da gelişim göstermesinde rol oynamaktadır.

2017 yılında Akhisar nüfusu 167.883 (Akhisar Nüfusu, 2019) sayısına ulaşmıştır. Tarıma elverişli topraklara sahip olması, önemli kara ve demiryolları üzerinde bulunması gibi nedenler Akhisar'ın gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu da nüfusun göç olarak her yıl artmasına sebep olmaktadır. Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde Akhisar'ın Türkiye'nin gelişmiş ilçeleri arasında olduğunu söyleyebiliriz.

5.2. Manisa Yerelinde Belediyeleşme Hareketi

Cumhuriyet dönemindeki nüfus sayımına göre Manisa nüfusu 28.635 iken, 1950'li yıllardan sonra tarıma bağlı sanayinin ve ticaretin gelişmesiyle nüfus oranında önemli artışlar meydana gelmiştir. 2000 yılında yapılan sayıma göre; bu kentte 1.260.169 kişi yaşamını sürdürmektedir. Manisa 2000'li yılların başında İzmir ve Denizli'den sonra Ege Bölgesi'nin üçüncü büyük kenti haline gelmiştir. Manisa'nın ilçeleri merkez ilçeden ayrı olarak; Ahmetli, Akhisar, Alaşehir, Demirci, Gölarmara, Gördes,

Kırkağaç, Köprübaşı, Kula, Salihli, Sarıgöl, Saruhanlı, Selendi, Soma, Turgutlu olmak üzere 15 tanedir (Emecen, 2003, 582).

Ahmetli ilçesinde bir ara belediye yapılanması 1951 yılına kadar kaldırılmıştır. 1951 yılından sonra Turgutlu ilçesine bağlı bir nahiye olan Ahmetli, 1988 yılında Turgutlu ilçesinden ayrılarak Manisa'nın ilçesi haline gelmiştir (Ahmetli Belediyesi, 25.11.2015). 1954 yılında Saruhanlı ve Selendi, 1968 yılında da Köprübaşı Manisa'ya bağlı ilçe tüzel kişiliği kazanmıştır (Sayılarla Manisa, 2013, 57-58). 1950'lerden sonra artan nüfus birçok yerde olduğu gibi Manisa'da da belediye sayılarında artışı beraberinde getirmiştir. Aşağıdaki tabloda Manisa nüfusunun yıllara göre değişimini görmekteyiz.

Tablo 7: Manisa Nüfusu

Yıl	Toplam	Şehir	Köy
2014	1.367.905	1.367.905	0
2013	1.359.463	1.359.463	0
2012	1.346.162	904.513	441.649
2011	1.340.074	891.084	448.990
2010	1.379.484	924.267	455.217
2009	1.331.957	868.809	463.148
2008	1.316.750	843.999	472.751
2007	1.319.920	841.059	478.861
2000	1.260.169	714.760	545.409
1990	1.154.418	590.374	564.044
1985	1.050.130	481.897	568.233
1980	941.941	396.297	545.644
1975	872.375	341.489	530.886
1970	805.650	299.202	506.448
1965	748.545	265.857	482.688

(Kaynak: Yerel Yönetimler Portalı).

Tablodaki verilere göre; 1965 yılında 748.545 nüfuslu Manisa ili, 2014 yılında 1.367.905 sayısına ulaşmıştır. 2017 yılı verilerine göre Manisa nüfusunun 1.413.041 olduğu görülmektedir. Bu sayının 710.378'i erkek, 702.663'ü kadın nüfusedir

(Manisa Nüfusu, 20.09.2018). 1990 yılına kadar kırsal nüfus kentsel nüfusa göre daha fazlayken, 1990 yılından sonra şehirdeki nüfus oranı artmış ve kırsal kesimdeki nüfusun önüne geçmiştir.

Manisa, İzmir'den sonra Ege Bölgesi'nin ikinci büyük kentidir. Ege bölgesinin nüfus artış hızı en yüksek olan illerindedir. Turgutlu, Salihli, Akhisar gibi nüfus oranının yüksek olduğu ilçeler, bazı il merkezlerinin nüfusuna göre daha fazladır (MNVM, 25.11.2015). Örneğin; Bayburt ilini ele alacak olursak, 2017 nüfus verilerine göre; il nüfusu 80.417 ve bir önceki yıla göre nüfus oranında 9737 azalma olduğunu görmekteyiz (Bayburt Nüfusu, 19.11.2018). Bu bağlamda Manisa'nın bahsedilen ilçelerinin Bayburt gibi küçük il merkezlerinin nüfusuna oranla daha kalabalık olduğunu ve bu küçük illerin nüfus sayıları azalırken, bu ilçelerin yıllara göre nüfusunun artış gösterdiğini söyleyebilmekteyiz.

Son yıllarda il merkezi, bölgenin nüfus oranının en fazla artış gösterdiği il konumundadır. Buna bağlı olarak altyapı sorunları ve konut gereksinimi de artış göstermektedir. 1962'den beri bir bütün olarak alınmayan şehrin imar planı, Manisa mahallelerinin gelişigüzel genişlemesine neden olmuştur. Yaş gruplarına göre ilin yapısı incelendiğinde; nüfusun yüzde 21'i 15 yaşın altında, yüzde 69'u 15-64 yaş aralığında ve yüzde 10'u 65 yaş ve üzerindedir. Manisa'nın yüzde 70'inin genç olması eğitim, sosyal, ekonomik ve istihdamda kısa ve orta vadeli gereksinimlere yönelmek gerektiğini göstermektedir (Manisa Büyükşehir Belediyesi, 2014, 18-19). Bir başka açıdan değerlendirmek gerekirse Manisa'da özellikle sanayi gibi istihdam alanlarının olması genç nüfusun fazla olmasına neden olmaktadır.

Manisa nüfusunun artış göstermesinde Organize Sanayi Bölgesi olmasının payı büyüktür. 1971 yılında hizmete açılan sanayi tesisi kentin sanayi kenti haline gelmesinde büyük rol oynamıştır. Dağlık ve ziraata elverişli olmayan yerlerde nüfus yoğunluğu azalmış, iklim koşullarının elverişli olduğu Turgutlu, Salihli gibi ilçelerde nüfus artış göstermiştir. Manisa nüfusu daha çok sulak ve verimli ovaların olduğu yerlerde fazladır. Bu bölgelerdeki köyler ve Manisa, Akhisar, Salihli, Turgutlu gibi kentler birbirlerine uzak olmayacak şekilde yerleşmişlerdir. 1950'li yıllardan sonra insanlar çeşitli sebepler nedeniyle daha iyi koşullarda yaşayabilecekleri yerlere göç etmeye başlamışlardır. 1965 sayımına göre; Manisa'dan hem çok sayıda göç eden insan olmuş hem de göç verdiği sayıdan %5 daha çok göç almıştır. En önemli geçim

kaynağı ziraat olan Manisa'nın önemli kara ve demir yolları üzerinde yer almasından dolayı ulaşım olanakları elverişlidir. Bu da yörede ticaret ve sanayinin gelişmesine neden olmuştur (Taşlıgil, 1992, 231-235). Burada yaşayan insanlara tarım, sanayi ve ticaret gibi istihdam alanları yaratmaktadır. Yarattığı bu alanlar özellikle çalışan nüfus için Manisa'yı çekici hale getirmektedir.

1970'lere kadar geçim kaynağı tarım olan Manisa ilinde, 1970'lerden sonra sanayi artış göstermeye başlamıştır. Cumhuriyet döneminde tarımsal sanayiye sahip olan ilde, 1980'lerden sonra elektrik, elektronik, makine, oto yan sanayi gelişme göstererek üretimde çeşitlilik yaşanmıştır. Çalışan nüfusun %75'ini tarım ve ormancılık, %10'unu sanayi alanında çalışanlar oluşturmaktadır (MBŞB, 2014, 20). Ancak kırsala bakıldığında tarım yine ön plana çıkmaktadır.

Manisa belediyeleşme sürecinde önemli değişimlerinden birini 2014 yılında 6360 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle yaşamıştır.

6360 Sayılı Kanun'la Manisa ilinde 68 beldenin, 132'si köy ve 648'i orman köyü olmak üzere toplamda 780 köyün tüzel kişiliği kaldırılmıştır. 15 ilçeye sahip olan Manisa ilinde, kanunla birlikte iki tane daha merkez ilçe kurulmuştur. Manisa Belediyesi'nin Büyükşehir Belediyesi olmasından sonra, mevcut olan il özel idaresi kaldırılmıştır (Yıldız, 2013, 9-20).

Bir yerin ilçe belediyesi tüzel kişiliğini kazanabilmesi için o yerin nüfusu en az 20.000 olmalıdır (6360 Sayılı Kanun, 2012). Manisa ilinde Yunusemre ve Şehzadeler adıyla merkez ilçeler ve aynı adla iki belediye kurulmuştur (6360 sayılı kanun madde 2). 2015 yılında Yunusemre ilçe nüfusu 204.436, Şehzadeler ilçe nüfusu 166.443 iken 2017 yılı verilerine göre Manisa il nüfusunun artmasına bağlı olarak merkez ilçelerinin de nüfuslarında artış olduğu görülmektedir.

Tablo 8: 6360 sayılı kanunla tüzel kişilik kazanan Manisa merkez ilçeleri

MERKEZ İLÇE	NÜFUS
YUNUSEMRE	229.733
ŞEHZADELER	170.953

(Kaynak: Manisa İlçeleri Nüfusu (2017 Verileri), 19.11.2018).

Aşağıdaki tabloda Manisa'nın ilçelerinin belediye ve köy sayıları mevcuttur. Ayrıca bu ilçelerin merkeze olan uzaklıkları verilmiştir. İlçelerin merkeze uzaklıklarının

verilmesinin nedeni; hizmet sunmada bu uzaklıkların önemli olduğunun düşünülmesidir.

Tablo 9: Manisa İlçelerinin Belde, Köy Sayısı ve İl Merkezine Uzaklıkları

İLÇELER	BELEDİYE SAYISI	KÖY SAYISI	MERKEZE UZAKLIKLARI (km)
Merkez	13	85	-----
Ahmetli	2	14	52
Akhisar	10	86	48
Alaşehir	7	65	109
Demirci	5	93	158
Gölmarmara	1	15	66
Gördes	4	51	107
Kırkağaç	5	28	74
Köprübaşı	1	27	123
Kula	3	52	118
Salihli	9	72	71
Sarıgöl	1	29	128
Saruhanlı	14	29	17
Selendi	1	45	155
Soma	5	53	87
Turgutlu	3	37	31
TOPLAM	84	781	

(Kaynak: Manisa Valiliği, 2009 adresinden uyarlanmıştır).

6360 Sayılı Kanun'la Büyükşehir Belediyesi'nin üstlendiği görevler, merkezin bazı ilçe ve köylere olan uzaklığından dolayı hizmetlerin aksaması ve zamanında yerine getirilip getirilemeyeceği endişesine neden olmuştur. Ancak Büyükşehir Belediyeleri'nin daha çok bütçeye sahip olması ve hizmetlerin nitelik kazanmış belediyeler tarafından sunulacak olması hizmetlerin etkinliği bakımından daha iyi olacağı da bir başka bakış açısidir (Ak Parti, 2012, 17-18). Bu kanunun gerekçelerinden biri de hizmetlerde etkinliktir. Kanunun amacına ulaşip ulaşmadığını ilerleyen bölümlerde tekrar inceleyeceğiz.

50 kilometre yarıçapa sahip olan il belediyelerinde bile hizmet sunmada zorluklar yaşanırken, bu kanunla birlikte Büyükşehir Belediyesi ile arasında 250-300 kilometre olan yerlere Büyükşehir Belediyesi'nin ne şekilde hizmet götürebileceği bilinmemektedir. Her ne kadar imar ve planlamada bütünlük ve teklik önemliyse de uygulama ve denetim açısından mesafenin negatif sonuçlar doğuracağı unutulmamalıdır. Merkezden uzaklaştıkça hizmetlerin verimliliği ve etkinliği azalacaktır (Keleş, 2012, 6). Manisa'nın ilçelerine bakıldığında; Demirci, Selendi, Köprübaşı, Sarıgöl gibi ilçelerin büyükşehir ile arasında önemli sayılabilecek uzaklığın olduğu görülmektedir. Hizmetleri bu ilçelere ve bu ilçelere bağlı köy ve mahallelere zaman sorunu yaşamadan nasıl götürebileceği soru işaretidir.

Aşağıdaki tabloda Manisa'nın 6360 Sayılı Kanun'la mahalleye dönüşen beldelerinin kuruluş yılları yer almaktadır. Bu ilde genel olarak 1950'lilerden sonra yaşanan bir belediyeleşme hareketi görülse de aynı zamanda bu il, kuruluşu 1854 yılına dayanan çok eski beldeye de sahipti. Bu bağlamda Manisa çok eski bir belediye geçmişi olan il özelliği de taşımaktadır.

Tablo 10: 6360 Sayılı Kanun'la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Manisa Belediyeleri ve Kuruluş Yılları

İLÇE ADI	BELDE ADI	KURULUŞ YILI
Ahmetli	Gökkaya	1991
Akhisar	Akselendi	1960
	Beyoba	1967
	Dağdere	1991
	Kayalıoğlu	1969
	Mecidiye	1967
	Medar	1973
	Süleymanlı	1957
	Zeytinliova	1854
	Balıca	1991
Alaşehir	Kavaklıdere	1968
	Kemaliye	1968
	Killik	1963
	Piyadeler	1992
	Uluderbent	1974
	Yeşilyurt	1964
Demirci	Durhasan	1998
	Mahmutlar	1999
	Borlu	1983

	İcikler	1987
Gölmarmara	-----	-----
Gördes	Çiçekli Güneşli Kayacık	1998 1968 1972
Kırkağaç	Bakır İlyaslar Karakurt Gelenbe	1954 1991 1988 1991
Köprübaşı	-----	-----
Kula	Sandal Gökçeören	1992 1954
Merkez	Aşağıçobanisa Hacıhaliller Hamzabeyli Karaağaçlı Selimşahlar Yeniköy Karaoğlanlı Ancaklıbozköy Ancaklığdecik Yağcılar Muradiye Üçpınar	1962 1987 1991 1991 1989 1998 1952 1987 1991 1998 1952 1998
Salihli	Sart Taytan Yılmaz Adala Durasıllı Gökeyüp Mersinli Poyrazdamları	1972 1991 1987 1967 1980 1991 1998 1991
Sarıgöl	-----	-----
Saruhanlı	Dilek Gökçeköy Gümülceli Hacırahmanlı İshakçelebi Koldere Kumkuyucak Mütevelli Nuriye Paşaköy	1989 1971 1989 1961 1967 1960 1991 1968 1968 1969

	Halitpaşa Alibeyli Büyükbelen	1954 1971 1967
Selendi	-----	-----
Soma	Avdan Cenkleri Turgutalp Yağcılı	1994 1995 1987 1972
Turgutlu	Derbent Urganlı	1987 1960

(Kaynak: Manisa Valiliği, 2013: 57-58).

Manisa ilinde 6360 Sayılı Kanun’la kapatılan beldelere baktığımızda; Manisa’ya bağlı 68 belde belediyesi kapatılmıştır. Akhisar’a bağlı Zeytinliova Beldesi 1854 yılında kurulmuş olup bu beldenin Manisa’nın en eski beldelerinden olduğu görülmektedir. Bununla birlikte diğer beldeler 1950’li yıllardan sonra kurulmuştur. Tablo incelendiğinde 1950’li yıllardan sonra Manisa ilinde ciddi bir belediyeleşme hareketi görülmektedir. Ancak bu hareket 6360 Sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesiyle son bulmuş, beldeler kapatılarak mahalleye dönüştürülmüştür.

5.3. 6360 Sayılı Kanun’un Akhisar İlçesine Etkileri

Manisa’nın merkez ilçelerinden sonra, en büyük ilçesi olan Akhisar’da 6360 Sayılı Kanun’la tüzel kişiliklerine son verilen belediyeleri incelenecektir. Daha önce 86 köyü, 9 beldesi ve 14 mahallesi olan ilçe, 6360 Sayılı Kanun’la köy ve beldelerinin mahalleye dönüşmesi sonucu toplamda mahalle sayısı 109 olmuştur.

Yerleşim yerlerinden söz ederken ‘kırsal kesim’ ya da ‘kentsel alan’ gibi kelimeleri kullanmaktayız. Özçağlar’a göre; kent kelimesine karşılık gelen hem kasabalar hem de şehirlerdir. Yazar köyleri kırsal alan olarak nitelerken, belediye birimlerine sahip olan yerleşim yerlerini (beldeler vs.) kentsel alan olarak görmektedir (Özçağlar, 2005, 9). Özçağlar’ın tanımlamasından yola çıkarak aşağıdaki tabloda yer alan Akhisar’ın 9 beldesi, 6360 Sayılı Kanun’dan önce kentsel alan içinde yer almakta olup kırsal kesimden ayrılmaktaydı. Bir başka deyişle; Akhisar ilçesinin Akselendi, Ballica, Beyoba, Dağdere, Kayalıoğlu, Mecidiye, Medar, Süleymanlı ve Zeytinliova beldeleri kanundan önce köy ve mahalle birimlerinden farklı olarak kentsel alan sayılmaktaydı.

Aşağıda mahalleye dönüşen Akhisar beldelerinin son nüfus verileri yer almaktadır. 5000 nüfus şartının altında kalan bu beldeler, tüzel kişiliklerini yitirmişlerdir.

Tablo 11: 6360 Sayılı Kanun’la tüzel kişiliği son bulan Akhisar beldelerinin 2014 yılı nüfusu

KAPANAN BELDE ADI	NÜFUS
AKSELENDİ	2.307
BALLICA	1.626
BEYOBA	1.938
DAĞDERE	2.389
KAYALIOĞLU	1.989
MECİDİYE	1.300
MEDAR	1.885
SÜLEYMANLI	2.005
ZEYTİNLİOVA	3.387

(Kaynak: TÜİK a, 2014 28.11.2015).

Tabloya göre; 6360 Sayılı Kanun’la mahalleye dönüşen yerlerin nüfus sayıları 5000’den az olduğu görülmektedir. Bu yerlerin Büyükşehir Belediyesi’ne bağlanması, küçük belediyelerin varlığını sona erdirmiştir. Bu uygulama aynı zamanda kanunun gerekçelerinden de biriydi.

Kanunla birlikte Büyükşehir Belediyesi olan yerlerde beldelerin kapatılması anayasaya aykırı bir durumdur. Gözler’e göre; eğer bu beldeler merkeze uzak yerler olmasaydı ve zamanla kentleşmiş bir görünüm arz etseydi ancak o zaman tüzel kişilikleri kaldırılıp, mahalleye dönüşmeleri anayasaya aykırı bir durum teşkil etmezdi. Merkeze en az 50 kilometre mesafede olan yerler, kendi tüzel kişiliklerine sahip olup belde olarak adlandırılmalıdır. Ayrıca yerel yönetimler alanında bir değişikliğe gidilmeden önce anayasa değişikliğine gidilmelidir. Anayasa değiştirilmeden gerçekleştirilen reform, anayasaya aykırılık içermektedir (Gözler, 2013, 7-18). Ancak Anayasa Mahkemesinin 12.09.2013 tarih ve 2013/19 esas sayılı kararıyla, yapılan değişiklikler anayasaya uygun bulunmuştur (Anayasa Mahkemesi Kararı, 02.05.2019). Manisa yerelini incelediğimizde Saruhanlı ve Turgutlu ilçeleri dışında kalan 13 ilçenin şehir merkezine 50 kilometreden daha fazla mesafede olduğu görülmekte ve bu ilçelere bağlı beldelerin uzaklıklarının daha da fazla olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 12: Kanunla Tüzel Kişiliğini Yitiren Akhisar Beldelerinin İlçesine ve İline Olan Uzaklıkları

BELDE ADI	İLÇEYE UZAKLIĞI (km)	İLİNE UZAKLIĞI (km)
AKSELENDİ	18	78
BALLICA	15	55
BEYOBA	18	45
DAĞDERE	42	93
KAYALIOĞLU	7	42
MECİDİYE	20	50
MEDAR	7	57
SÜLEYMANLI	10	40
ZEYTİNLİOVA	18	70

(Kaynak: Yerel Yönetimler Portalı b, 09.02.2019).

Yukarıdaki tabloda 6360 Sayılı Kanun'la Akhisar'ın tüzel kişiliğini kaybeden beldelerinin iline ve ilçesine olan mesafeleri yer almaktadır. İline olan mesafesiyle Dağdere Mahallesi'nin Manisa'ya en uzak mahalle olduğu, Akselendi Mahallesi'nin de bunu takip ettiği görülmektedir. Aralarındaki kilometre farkına bakıldığında Manisa ili ve mahalleleri arasında ciddi anlamda mesafe olduğunu söyleyebiliriz. Böyle bir durumda hizmetlerde etkinlik sağlanabilir mi sorusuna cevap aramak gerekir.

Gözler'e göre Büyükşehir'e yakın mesafede olmayan beldelerin kapatılması anayasaya aykırı olduğu gibi yerindelik açısından bakıldığında da yerinde görülmemektedir. Kararların beldeye yakın olmayan meclisler tarafından alınması hem demokrasiye hem de özerkliğe aykırıdır. Beldenin ihtiyaç duyduğu hizmetlerin belde dışında kararlaştırılması ve yürütülmesi demokratik değildir. Aynı zamanda personel ve araçlar belde dışından geleceği için ekonomik açıdan da daha pahalıya mal olmaktadır (Gözler, 2013, 30). Yerel hakkındaki kararları Büyükşehir Belediyesi'nin vermesi, personellerinin ve araçlarının ellerinden alınıp Büyükşehir Belediyesi'nden hizmet beklenmesi gibi uygulamalar hizmetlerin vatandaşlar tarafından etkin bulunmasını engellemektedir.

Sonuç olarak; Manisa nüfusunun ciddi anlamda artış gösterdiğini görmekteyiz. Hatta Akhisar gibi bazı ilçelerinin Türkiye'nin bazı küçük illerine göre hem nüfus oranı hem

de istihdam olarak bakıldığında daha gelişmişlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Manisa'nın genç nüfusa sahip bir il olması özellikle eğitim, sosyal ve ekonomik alanlarda talep artışlarına neden olmaktadır. Özellikle gençlerin iş talepleri önemli bir istihdam ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Yapılan göçlerin kaynağı da yine bu nedenlerdendir. Genç nüfus daha çok il merkezine doğru kayarken, kırsal kesimde genç kitlenin azalış gösterdiği gözler önündedir. 6360 Sayılı Kanun'la birlikte kırsal açılarından durumun ne olacağı merak konusuydu. Yeni bir kanun ve henüz oturmamış bir düzen vardı. Olabilecek iki durum vardı; ya büyükşehirin imkânlarıyla daha iyiye gidecek bir düzen ya da kenarlarda köşelerde unutulacak bir kırsal...Tüm bunları anlayabilmek ve sağlıklı bir kaniya varmak için yeni düzenin oturması şarttı. Bu kanunun üzerinden beş yıl gibi bir sürenin geçmesi 6360 Sayılı Kanun hakkında yapılan değerlendirmelerde bugün bizleri daha doğru sonuçlara ulaştıracaktır. Yapılan anket çalışmasında etkinlik üzerinde yoğunlaşılacak bu kanun uygulamada amacına ulaştı mı ve etkili oldu mu sorularına cevap aranacaktır.

5.4. Çalışmanın Konusu

1950'li yıllardan itibaren belediyeleşme hareketi görülmekte ve birçok yerleşim yeri belediye tüzel kişiliği kazanmaktadır. Ancak 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Büyükşehir Belediyesi'ne dönüşen yerlerde küçük belediyelerin varlıklarına son verilerek beldeler mahalleye dönüştürülmüştür.

Mahalleye dönüşen yerlerde bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu sıkıntılara örnek olarak; Büyükşehir Belediyeleri ile Büyükşehir İlçe Belediyeleri ve Belediye tüzel kişiliğini kaybeden yerleşim yerleri arasında koordinasyon sorunu, personel sıkıntısı, mali yetersizliğin devam etmesi, Büyükşehir Belediyesi'nin gerçek ihtiyacı doğru tespit edemeyeceği düşüncesi, hizmet alanının genişlemesiyle birlikte yaşanması muhtemel olan hizmet sunumundaki yavaşlama sayılabilir. Bununla birlikte Büyükşehir Belediyesi'nin daha çok bilgi ve tecrübeye sahip olması, birim başına hizmet maliyetinin azalması, daha ileri teknolojilerin kullanılması, mevcut kaynakların daha eşit ve adil şekilde dağıtılabileceği gibi hususlar farklı bakış açısıyla değerlendirildiğinde muhtemel olumlu sonuçlar doğurabileceği beklentiler arasındadır. Kısacası farklı bakış açıları değerlendirildiğinde; Belediye mevcut iken ve mahalle olduktan sonra yürütülen hizmetlerin küçük yerleşim yerlerinde nasıl bir etki yarattığı araştırılmıştır.

5.5. Çalışmanın Amacı

Akhisar’da mahalleye dönüştürülen beldelede yaşayanların hizmet sunumuna dair memnuniyet düzeyleri ve niçin memnun olduklarına ya da olmadıklarına ilişkin sorulara cevap bulmak ve sonuçları değerlendirmek çalışmanın amacı kapsamındadır. Yapılan değerlendirmelerin ve ortaya konan çıktılarının gelecekte yapılacak olan kanun ve düzenlemeler için yardımcı nitelikte olması amaçlanmıştır. Ayrıca kanunun etkinliği üzerine yoğunlaşarak, uygulamada hizmetlerin etkin bulunup bulunmadığını görmek amaçlanmıştır.

5.6. Çalışmanın Önemi

Çalışmanın önemi; kanunla birlikte gidilen değişikliği Akhisar yerinde olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirip, mevcut durum hakkında bilinçlenmektir. Bu kanunla birlikte Akhisar’da çok sayıda beldenin tüzel kişiliğini yitirmesi Akhisar ilçesinin ele alınmasının ardındaki temel nedendir. Ayrıca beldeler ile il arasındaki mesafelerin fazla olması Manisa ilinin araştırılması açısından önemlidir. Daha önce Büyükşehir olmayan ama bu kanunla birlikte Büyükşehir statüsü kazanan Manisa ili üzerindeki etkilerini göstermesi açısından bu çalışma önem arz etmektedir. Kanunun uygulamada ne kadar etkili olduğunu göstermesinin yanında ayrıca, yerel halk üzerindeki memnuniyeti ortaya koyması açısından önemlidir. Çalışma kanunun başarılı ve başarısız olduğu alanları ortaya koyarak olumsuz durumlardan yetkililerin haberlerinin olmasını sağlayacaktır. Halkın memnuniyet düzeylerinin düşük olduğu alanları, memnun olunacak seviyeye getirilmesine imkân tanınması açısından da bu çalışma önem arz etmektedir.

5.7. Literatür Taraması

2014 yılından bu yana 6360 Sayılı Kanun hakkında birçok eser yazılmıştır. Ortaya konan eserlerde bu kanunun yarattığı değişiklikler, belde ve köyler üzerindeki yansımalarının nasıl olacağı ve buna bağlı olarak kanunla ilgili çok sayıda eleştiriler mevcuttur. Büyükşehir Belediyesi Sistemi, 6360 Sayılı Kanun'un kırsal kesim üzerindeki etkileri (Belde ve Köylerin durumu), merkezileşme-yerelleşme tartışmaları gibi çalışmalar mevcuttur.

Bingöl, Yazıcı ve Büyükkakın’ın “İl Sınırlarında Büyükşehir Belediye Modeli: Kocaeli Deneyimi” (Bingöl, Yazıcı ve Büyükkakın, 2013) adlı kitabında yönetim anlayışındaki

değişimlerin üzerinde durulmuş, yerel yönetimlerin durumundan bahsedilmiştir. Büyükşehir Sistemi'nde yapılan değişiklikler idari, hukuki ve mali açıdan değerlendirilmiştir. Kocaeli örneğini ele alarak eski durumla yeni durum karşılaştırılmış ve yapılan hizmet ve projelerden bahsedilmiştir.

Aydın'ın "6360 Sayılı Kanun Kapsamında Mahalleye Dönüşen Köyler: Yapısal ve İşlevsel Açından Bir İnceleme (Manisa Örneği)" (Aydın, 2018), başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında daha çok köylü(lük) ve kentli(lik) kavramları üzerinde durulmuştur. Konudan farklı olarak Kanun'un Köprübaşı ve Selendi İlçeleri'nin köyleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Ancak 6360 Sayılı Kanun'un yönetsel, hukuki, hizmetsel ve ekonomik etkileri üzerinde durulmuştur.

Tekin ve Söylemez'in "Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği" (Tekin ve Söylemez, 2016, 1435-1449) adlı KAYFOR 13 Bildiri Kitabında yayınlanan makalesinde Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi'nden bahsederek 6360 Sayılı Kanunu'nun getirdikleri ve eleştirileri ele alınmıştır. Anayasaya aykırılığını ve Subsidiyarite İlkesine uymadığını belirterek hizmet götürmede aradaki mesafeler problem yaratacağından yerinden yönetimin ve Subsidiyarite İlkesi'nin korunması gerektiği üzerinde durulmuştur. Yerel demokrasi ve yerel katılım açısından da olumsuzluk yaratacağı eleştiriler arasındadır. Konya örneğinden yola çıkarak bu kanunun etkileri ortaya konulmuştur. Bu kanunun başarısını değerlendirmek için en az 5 yılın geçmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Tekin'in "6360 Sayılı Yasanın Büyükşehirlere Bağlı İlçeler Bağlamında Getirdiği Değişim: Bozkır İlçesi Örneği" (Tekin, 2016, 1245-1262), çalışmasında Bozkır İlçesi örneğinden yola çıkarak belli bir süre hizmet ve görevlerin yerine getirilmesinde sorunlarla karşılaşılacağı dile getirilmiştir.

İzci ve Turan'ın "Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği" (İzci ve Turan, 2013, 118-152), çalışmasında Büyükşehir Belediye Sistemi'nin getirdiği değişiklikler tek tek incelenmiştir. Büyükşehir Sistemi'nin idari, mali ve siyasi yönden etkileri Van İli özelinde ele alınmıştır. 2013 yılında, henüz bu kanunun yürürlüğe girmeden önce yaptıkları değerlendirmenin sonunda; Van'ın Büyükşehir olması yöre halkının psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmelerini sağlayacak ancak bununla

birlikte hizmet sunumunda sıkıntılarla karşılaşılmasının muhtemel olacağı sonucuna varılmıştır.

Ökmen ve Arslan'ın "Türkiye'de 6360 Sayılı Yasa ile Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği" (Ökmen ve Arslan, 2014, 88-101), makalesinde Manisa'daki Belediyeleşme Hareketi'ne değinilerek 6360 Sayılı Kanunu'nun öncesi ve sonrası incelenmiştir. Manisa'daki tüzel kişiliği sona eren Belde Belediyeleri'nden ve köylerinden bahsedilmiştir. İlçelerin merkezle arasındaki mesafelerine değinilmiştir. Beldelerinde ve ilçelerinde seçimi kazanan partilerin durumu ortaya konmuştur. Hizmetlerin etkin ve verimli olması için bazı önerilerde bulunarak üniversite, oda ve sivil toplum kuruluşlarının desteklerine ve katkılarına başvurulmasının önemi üzerinde durulmuştur.

Koç'un "6360 Sayılı Kanunun Mahalleye Dönüşen Köylerde Muhtarlığa Etkisi: Muğla Deneyimi" (Koç, 2018), çalışmasında Muğla örneğinden yola çıkarak Muğla'nın ilçelerindeki köyden mahalleye dönüşen yerlerin incelenmesi konuyla farklı nitelikte olsa da kanun çıkarılmadan önce mahalleye dönüşen belde ve köylerin kanun hakkında bilgilendirilmediği ve bu yerlerin vatandaşın görüşü alınmadan tüzel kişiliklerini yitirmeleri yönünden Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na aykırı olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca hizmette yerellik kavramından da uzaklaşıldığı dile getirilmektedir.

Gezgüç, Aldemir ve Uzun'un "6360 Sayılı Kanun ve Muğla Örneği" (Gezgüç, Aldemir ve Uzun, 2015, 461-477), makalesinde 6360 Sayılı Kanun'un Muğla ili üzerindeki etkileri incelenirken iktidar partisinden olan yöneticilerin de bu kanun değişikliğinden memnun olmadıkları dile getirilmiştir. Ayrıca kanun çıkarılmadan önce yerel halka danışılmaması da yapılan eleştiriler arasındadır. 2015 yılında 261 kişiyi örneklem alan anket uygulaması yapılmış, kanunla ilgili memnuniyet düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Katılımcıların %95'lik kısmı yapılan kanunun beklentileri karşılayamadığı yönünde yanıt vererek, yine %93'ü kanun değişikliğine gidilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Özaslan, Akıllı vd'nin "6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Gümüşlük Belde Belediyesi'nin Kapatılmasına İlişkin Yöre Halkının Algısı" (Özaslan, Akıllı vd.,2014, 215-235). çalışmasında Büyükşehir Belediyeleri'nin yasal düzenlemeleri incelenmiş, belediyelerdeki sayısal değişimler tablo halinde sunulmuştur. Ölçek yaklaşımından

bahsederken sadece etkililik ve maliyete değil; coğrafi yapı, yerleşim yerinin niteliği ve siyasal etkenlerin de göz önünde bulundurulması gerektiği üzerinde durulmuştur. 2013 Kasım ve aralık aylarında yöre halkına uygulanan anket sonuçlarına göre; Gümüşlük Beldesi'nin Bodrum İl'ine bağlı mahalleye dönüştürülmesine dair yapılacak olan düzenleme, katılımcıların %58.1'lik kısmınca doğru bir uygulama olarak görülmemektedir. Ankete katılanların %67.1'i Belde Belediyesi'nin hizmetlerini verimli bulmuştur. Bununla birlikte %75.3'ü belediye tüzel kişiliğini yitirdikten sonra hizmet sunumunda sorun yaşanacağına dair öngöründe bulunmuştur.

Sezik'in "6360 Sayılı Kanun'a göre Büyükşehirlerde Bütünleşme Sürecinin Etkileri: Malatya Örneği" (Sezik, 2015), başlıklı doktora tez çalışmasında batı ülkelerindeki ve Türkiye'deki yerel yönetimler geçmişten 6360 Sayılı Kanun'a doğru ele alınmıştır. Büyükşehir Belediye Yönetimi ele alınıp, 6360 Sayılı Kanun incelenmiştir. Kanunun etkilerinden, değişikliklerinden ve eleştirilerinden bahsedilmiştir. Malatya özeline inerek çalışmasını anket ölçüm tekniğiyle güçlendirmiştir. Henüz kanunun yeni olduğu zamanlarda yapıldığı anket çalışmasında Belde Belediyelerinin ve köylerin mahalleye dönüşmesinin isabetli bir karar olup olmadığı ölçülmek istenmiş ve katılımcıların %67.6'sı kesinlikle katılmıyorum seçeneğini tercih ederek beldelerin ve köylerin mahalleye dönüşmesinin isabetli bir karar olmadığını düşündüğü sonucuna ulaşmıştır.

Karaoğlan'ın "6360 Sayılı Yasa ve Uygulamasına Yönelik Değerlendirmeler: Hatay (Kırıkhan) Örneği" (Karaoğlan, 2018), başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında genel olarak kanunun köyler üzerindeki etkilerine değinilmiştir. Kırıkhan ilçesinin sadece 1 beldesinin tüzel kişiliğini kaybettiğini dile getirirken, muhtarla yaptığı görüşmeden bahsetmiştir. Yapılan görüşmede muhtar; kanunu genel anlamda olumlu olarak değerlendirmesine rağmen yaşadığı beldenin kapatılmasına olumsuz baktığını çünkü eskiden yerine getirebildikleri hizmetleri dahi şu an yetkililerden alamadıklarını beyan etmiştir.

Olgun Susta'nın "6360 Sayılı Yasa ile Oluşan Yeni Büyükşehir Yasası'nın Kırsal Alanda Hizmet Etkiliği Açısından İncelenmesi: İzmir İli Kiraz İlçesi Araştırması" (Olgun Susta, 2018), çalışmasında Türkiye'deki Büyükşehir Sistemi ve gelişimi ele alınmıştır. 6360 Sayılı Kanun'un gerekçelerinden ve değişikliklerinden bahsedilmiş, kırsal yerleşimlerin durumu incelenmiştir. Çalışmanın daha çok kırsal alan üzerine

olması beldeler üzerine yapmış olduğumuz araştırmayla farklılık gösterse de edinilen bazı sonuçlar bakımından benzerlik göstermektedir. İdari ve mali yönden yetersiz kalan beldelerin olması bu kanunun çıkarılmasında rol oynayan haklı nedenlerden olduğunu düşünenler olsa da ekonomik yönden Büyükşehir Belediyeleri'nin yükünü ve İlçe Belediyeleri'nin üzerindeki baskı ve denetimini arttıracığı gibi farklı bakış açılarının da olduğu dile getirilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında kırsal kesimin genel olarak 6360 Sayılı Kanun'a karşı memnuniyetsiz olduğu görülmüştür.

Yetkin'in "6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Olan Muğla İlinde Yerel Kamu Hizmetlerinin Dönüşümünün Marmaris İlçesi Özelinde İncelenmesi" (Yetkin, 2017), tez çalışmasında dünya üzerindeki belediyelerin gelişimleri ele alınmıştır. Daha sonra Türkiye'deki belediyelerin tarihsel gelişimlerinden bahsedilmiştir. Muğla hakkında genel bilgi verilip, 6360 Sayılı Kanun'un yereldeki etkileri siyasi, mali ve teknik boyutlarıyla araştırılmıştır. Siyasi etkilerinden bahsederken; daha önce kendine özgü meclisi olan Armutalan Belediyesi örnek verilmiş, beldenin Marmaris'in mahallesine dönüşmesiyle temsil hakkını yitirdiğine değinilmiştir. Bununla birlikte Yetkin; merkeze fazla mesafede olmayan yerlerin mahalleye dönüşmesini olumlu olarak değerlendirirken, aralarında fazla mesafe olan beldelerin tüzel kişiliklerini yitirmesine aynı olumlulukla bakmamaktadır.

Genç ve Korkın'ın "6360 Sayılı Kanun'la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyelerinde Halkın Uygulamaya İlişkin Algısı: Atça (Sultanhisar-Aydın) Örneği" (Genç ve Korkın, 2017, 84-95), makalesinde 6360 Sayılı Kanun'un etkileri araştırılmıştır. Kanunun hem olumlu hem olumsuz tarafları değerlendirilmiştir. Her ilin İstanbul ve Kocaeli gibi coğrafi olarak bütünleşik ve kentleşmiş bir yapıda olmadığını belirterek, böyle yerler için yarattığı olumsuzluklar üzerinde durulmuştur. Vatandaşın algısını ölçmek için anket çalışması yapılmıştır. Anket sonucuna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun belediye zamanından memnun oldukları ve kanundan sonraki durumu olumsuz değerlendirdiği gözlemlenmiştir.

Yapılan literatür taramasında bu kanunun daha çok köyler üzerindeki etkilerinin incelendiği görülmektedir. Eskiden sınırlı hizmet alan köylerde bu kanundan sonra büyükşehirin imkanlarıyla hizmetin yapılması bir derece memnuniyet düzeylerini arttırsa da beldelerde bunun böyle olmadığını söyleyebiliriz. Kanunun beldeler üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu çalışma da beldelerin ele alınması açısından diğerlerinden ayrılmaktadır. Bir başka açıdan değerlendirecek olursak; daha önce Büyükşehir olan illerde bu kanunun sonuçları farklı olabilir ancak henüz yeni Büyükşehir olan Manisa ilinde ne gibi etkiler yarattığını göstermesi açısından bu çalışma önemlidir. Ayrıca bu çalışmada; ilk kurulan beldelerden olup, çok eski bir yerel yönetim geçmişi olan Zeytinliova gibi yerleşim yerlerinin incelenmesi bu çalışmanın diğer çalışmalardan ayrılan başka bir noktasıdır. Yerel yönetimlerin Tanzimat öncesinden başlanıp 2019'a kadar ele alınması, kanunun etkilerinin incelenmesi, yerel halk üzerindeki memnuniyet düzeylerinin araştırılması gibi değerlendirmeler diğer çalışmalarla benzerlik gösterdiği noktalardandır. Çalışmanın yeni Büyükşehir olan Manisa ilinde bu kanunun amacına ulaşip ulaşmadığını ve uygulamada hizmetlerin orada yaşayan vatandaşlar tarafından etkin bulunup bulunmadığını göstermesi açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.8. Araştırmanın Metodolojisi

5.8.1.Yöntem

İlk olarak konuyla ilgili çeşitli kaynaklardan yararlanarak literatür taraması yapılmıştır. Bu bilgiler ışığında Manisa örneğinden yola çıkılarak Manisa'nın Akhisar ilçesinde mahalleye dönüşen 9 yerleşim yeri için anket çalışması kullanılmış; veriler toplanarak evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin değerlendirilmesi, sınırlılıklar ve bulgular şeklinde başlıklar halinde sıralanmıştır. Sorular ve örneklem ile çalışmanın kapsamı belirlenmiş ve elde edilen bulgularla yorumlanmaya çalışılmıştır.

5.8.2. Çalışmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni 6360 Sayılı Kanun'la Büyükşehir İlçe Belediyesi olan Akhisar'ın mahalleye dönüşen 9 yerleşim yerinin eski belediye başkanları, muhtarları ve halkından oluşmaktadır. Örneklem ise farklı meslek ve yaş gruplarından oluşan 180 kişiden oluşmaktadır. Manisa'nın örnek olarak seçilmesinin nedeni ise genel olarak ilçelerinin ve beldelerinin ilin merkezine uzak olması ve coğrafi olarak bütünlüklük bir yapıya sahip olmamasıdır. Bu yüzden Manisa ili, ilçelerine ve beldelerine hizmet sunmada bazı sıkıntılar yaşamaktadır. Yine bu parçalı yapısından dolayı her beldeye eşit ve adil bir şekilde yetişmemektedir. Ayrıca yeni Büyükşehir Belediyesi olan Manisa ilinde kanunun ne gibi etkiler yarattığını göstermesi açısından bu il seçilmiştir.

Akhisar özelinde saha çalışması yapılmasının nedeni ise hem Manisa'nın en büyük ilçesi olması hem de kapatılan belde sayılarının sayıca fazla olmasıdır. Çalışmanın amacına uygun bir yer olarak görülmesi Akhisar beldelerinin tercih edilmesinde etkili olmuştur.

5.8.3. Veri Toplama Aracı

Anket yöntemiyle veriler toplanmış ve ankette yer alan 45 soru, 180 kişiden oluşan 9 mahalle halkına sorularak cevaplandırılmıştır. Ankette demografik bilgilere (cinsiyet, yaş, çalıştığı kurum, medeni hal, eğitim durumu vs.), yaşadığı yerin mahalle olmasına ilişkin memnuniyet düzeyine, belediye var iken ve mahalleye döndükten sonra sunulan hizmetlerdeki başarı oranına ilişkin sorular sorulmuş ve bunlara cevap aranmıştır. Ayrıca bu 9 mahallenin görevde olan muhtarlarından mahalle olduktan sonraki durumu değerlendirmeleri istenmiş, İlçe Belediyesi'ne ve Büyükşehir Belediyesi'ne olan memnuniyet düzeyi ölçülmeye çalışılmıştır.

5.8.4. Veri Analizi

Çalışmada kullanılan veriler ve bu verilerin analizi için bilgisayar ortamında SPSS 20 veri paketi programı kullanılmıştır. Anketteki sorulara verilen cevaplara ait frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Hesaplanan bu dağılımlar tablolarda gösterilmiştir. Sorulan sorularda likert ölçeği kullanılmış ve güvenilirlikleri ölçülmüştür. Hipotez testleri bölümünde Ki-Kare Testleri uygulanmıştır.

5.8.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma ankete katılan ve soruları yanıtlayan 6360 Sayılı Kanun'la mahalleye dönen Akhisar'a bağlı yerleşim yerlerinde yaşayan 180 kişiyle sınırlandırılmıştır. Araştırmada mülakat tekniğinin kullanılmaması, katılımcılar içinde cinsiyet dengesinin sağlanamaması çalışmanın diğer sınırlılıklarındandır.

5.9. Bulguların Değerlendirilmesi

Bu bölümde 180 kişinin anket sorularına verdikleri cevapların değerlendirilmesi yapılacaktır. Yerelde yaşayan halkın yeni durumdan memnun olup olmadıklarına ilişkin analizi yapılacaktır. Neden memnun oldukları ya da olmadıklarına dair sebepler ve bu sebepler arasındaki ilişkiler analiz edilecektir.

5.9.1. Güvenilirlik Testi

Araştırmada sorulan sorulara verilen cevapların güvenilirliği test edilmiştir.

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,785	,794	38

Cronbach Alpha değeri $0,785 > 0,60$ olduğundan katılımcıların sorulara verdiği yanıtların kendi içinde tutarlı olduğu kanaatine varılmış, soruların güvenilirliği uygun bulunmuştur.

5.9.2. Anket Sonuçları

Cinsiyet Dağılımı:

cinsiyetiniz?				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Erkek	167	92,8	92,8	92,8
Valid Kadın	13	7,2	7,2	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Ankete katılanlardan 167'si erkek, 13'ü kadından oluşmaktadır. Bunlardan %92.8'i erkekleri, %7'si kadınları temsil etmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Bunun nedeni; kadınların ankete katılma konusunda çok istekli olmamalarıdır. Kırsalda yaşayan erkekler daha çok kıraathanelerde bulunmaktadır. Bunun üzerine kıraathanelere gidilerek katılımcılara ulaşılmıştır.

Ankete katılan kişilere cinsiyeti, yaşı, çalıştığı kurum, medeni hali, eğitim durumu gibi demografik sorular sorularak yanıt aranmıştır. Ayrıca kendilerine buldukları mahalle sorulmuş bunun dışında katılımcılardan hiçbir özel bilgi istenmemiştir.

Yaş Dağılımı:

yaşınız?				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
18-22 yaş aralığı	10	5,6	5,6	5,6
23-28 yaş aralığı	10	5,6	5,6	11,1
29-34 yaş aralığı	16	8,9	8,9	20,0
35-40 yaş aralığı	19	10,6	10,6	30,6
41-45 yaş aralığı	21	11,7	11,7	42,2
46-50 yaş aralığı	21	11,7	11,7	53,9
50 yaş ve üzeri yaş	83	46,1	46,1	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Ankete katılan kişilerin yaş dağılımı incelendiğinde; %5.6'sı 18-22 yaş aralığında, diğer %5.6'sı 23-28 yaş aralığında, %8.9'u 29-34 yaş aralığında, %10.6'sı 35-40 yaş aralığında, %11.7'si 41-45 ve 46-50 yaş aralığındadır. Katılımcıların %46.1'ini ise 50 yaş ve üzeri oluşturmaktadır. Bunun nedeni anket yapılan saatlerde orta yaş grubunun çalışıyor olması ve genç nüfusu oluşturan grubun eğitim ve iş sebebiyle kırsalda bulunmamalarıdır.

Çalıştıkları Kurum Dağılımı:

çalıştığınız kurum?				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
kamu sektörü	7	3,9	3,9	3,9
özel sektör	19	10,6	10,6	14,4
serbest meslek	23	12,8	12,8	27,2
Çiftçi	109	60,6	60,6	87,8
Öğrenci	10	5,6	5,6	93,3
çalışmıyor	12	6,7	6,7	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Ankete katılan 180 kişinin 7'si kamu sektöründe, 19'u özel sektörde çalışmaktadır. 23 kişi serbest meslek sahibi olup, 109'u çiftçilik (büyük çoğunluğu) yapmaktadır. Ankete katılan 10 öğrenci olup, 12 kişi ise çalışmamaktadır. Tabloda da görüldüğü gibi, ankete katılanların %60.6'sını çiftçiler oluşturmaktadır. Bunun nedeni ise; araştırma

yapılan mahallelerin geçim kaynaklarının tarım ve hayvancılık olmasıdır. Ayrıca ankete katılan kişiler arasında mahalle muhtarları da bulunmaktadır. Yapılan anketin yanı sıra mahalle muhtarlarıyla ayrıca görüşülüp, durum değerlendirmeleri dinlenmiştir.

Mahalle Dağılımı:

bulduğunuz mahalle?				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Akselendi	20	11,1	11,1	11,1
Balıca	20	11,1	11,1	22,2
Beyoba	20	11,1	11,1	33,3
Dağdere	20	11,1	11,1	44,4
Kayahoğlu	20	11,1	11,1	55,6
Mecidiye	20	11,1	11,1	66,7
Medar	20	11,1	11,1	77,8
Süleymanlı	20	11,1	11,1	88,9
Zeytinliova	20	11,1	11,1	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Mahalle sayısının çok olmasından dolayı katılımcı sayısı her mahalleden 20 kişiyle sınırlandırılmıştır. Ankete katılanların çoğunluğunun 50 yaş ve üzerinde olması soruları okumada ve yanıtlamada zorluklara neden olmuştur. Okumadan yanıtlayan kesimin güvenilirliği düşüreceğinden dolayı gerçekten yanıtlamak isteyenlerle soru cevap şeklinde ilerleme kaydedilmiştir. Bu şekilde daha sağlıklı ve güvenilir sonuçlara ulaşılmıştır.

Medeni Durum Dağılımı:

medeni haliniz?				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Bekar	26	14,4	14,4	14,4
Evli	147	81,7	81,7	96,1
boşanmış	3	1,7	1,7	97,8
Dul	4	2,2	2,2	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılanların %14.4'ünü bekarlar, %81.7'sini evliler oluşturmaktadır. Tabloya bakıldığında; büyük çoğunluğunun evli olduğu, boşanmış ve dul grubun sayıca az olduğu görülmektedir.

Eğitim Durumları Dağılımı:

		eğitim durumunuz?			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ilköğretim	117	65,0	65,0	65,0
	Lise	44	24,4	24,4	89,4
	Ön lisans	9	5,0	5,0	94,4
	Lisans	10	5,6	5,6	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Katılımcıların %65'i ilköğretim mezunudur. Genelde 50 yaş ve üzerinin ilköğretim mezunu olduğu görülmekle birlikte yaşlar küçüldükçe eğitim seviyesi artmaktadır. Bu bağlamda eskiye göre eğitim seviyesinin arttığını söyleyebiliriz. Ancak okuyan kesimin kırsalda kalmayıp daha büyük şehirlere göç ettiği sonucuna varabiliriz. Ön lisans ve lisans mezunu az kişi bulunmakla birlikte lise mezunu katılımcıların %24.4'ünü oluşturmaktadır.

5.9.2.1. Mahalle Olmadan Önce ve Mahalle Olduktan Sonra Sunulan Bazı

Temel Hizmetlerin Karşılaştırılması

Katılımcılara Belde Belediyesi mevcut iken ve mahalle olduktan sonra sunulan hizmetlerin durumları sorulmuştur. Likert ölçeği kullanılarak kesinlikle başarılıydı, başarılıydı, kısmen başarılıydı, başarısızdı ve kesinlikle başarısızdı şeklinde soruları yanıtlamaları beklenmiştir.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüştükten Sonra Sunulan Su ve Kanalizasyon Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce su ve kanalizasyon hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	45	25,0	25,0	25,0
başarılı	53	29,4	29,4	54,4
kısmen başarılı	55	30,6	30,6	85,0
başarısız	21	11,7	11,7	96,7
kesinlikle başarısız	6	3,3	3,3	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra su ve kanalizasyon hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	3	1,7	1,7	1,7
başarılı	4	2,2	2,2	3,9
kısmen başarılı	7	3,9	3,9	7,8
başarısız	55	30,6	30,6	38,3
kesinlikle başarısız	111	61,7	61,7	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Mahalleye dönüşmeden önce katılımcıların su ve kanalizasyon hizmetlerindeki başarı düzeylerine verdikleri cevaplar incelendiğinde; ankete katılanların %25'i kesinlikle başarılı bulurken, %29.4'ü başarılı ve %30.6'sı kısmen başarılı bulmuştur. %11.7'si ise başarısız bulmuştur. Mahalle olduktan sonra su ve kanalizasyon hizmetlerindeki başarı düzeyine verdikleri cevaplarda; yanıtlayanların %61.7'si kesinlikle başarısız bulurken, %3.9'u kısmen başarılı bulmuştur. Yapılan ankete göre; katılımcıların belediyenin vermiş olduğu su ve kanalizasyon hizmetinden genel olarak memnun oldukları görülmektedir. Elde olan imkânlar her ne kadar kısıtlı olsa da en azından anında müdahale edilmesi yönünden başarılı bulunmuştur. Ancak mahalle olduktan sonra sunulan su ve kanalizasyon hizmetlerinde önemli ölçüde sorunlar yaşandığı dile getirilmiştir. Kayalıoğlu Mahallesi'nde yapılan görüşmede; "sorun yaşandığında vidanjör gelmiyor ya da 15-20 gün gibi belli bir süreden sonra geliyor" denmiştir. Ayrıca içme sularının da sorunlu olduğu konusunda şikâyetler mevcuttur. Akselendi

Mahallesinde muhtarla yapılan görüşmede; kanalizasyon altyapısının çok eski ve yıpranmış olduğundan bahsedilmiştir. Hatta yağmur yağdığında kanalizasyonun rögarlardan taşıdığı söylenmiştir. Dağdere Mahallesi'ndeki halkla ve muhtarla yapılan görüşmede; hala kanalizasyonu ve suyu olmayan evlerin olduğundan bahsedilmiştir. Belediye zamanında da altyapı sorunu yaşadıklarını söyleyen Beyoba Mahallesi Muhtarı yağmur yağdığında evlere su bastığından bahsederek, Büyükşehir Belediyesi'nden hizmet talep ettiğini söylemiştir. Bunun üzerine altyapının iyileştirileceğine dair hala beklenti içinde olduklarını dile getirmişlerdir. Zeytinliova'da yapılan görüşmede; kanalizasyonda yaşanan problemlerin hemen çözüme kavuşturulmadığından bahsedilmiş, pis suların yollara akıp çevreye ve insan sağlığına yaptığı tehdit hakkında konuşulmuştur. Ayrıca müdahale için belli bir süre (iki hafta gibi uzun sayılacak bir süre) geçtikten sonra gelen yetkililerin açtıkları bölgeyi kapatmadan gittiklerinden bahsedilerek, taşları tekrar döşeme görevinin İlçe Belediyesi'nin yetkisinde olduğu söylenerek belli bir süre de İlçe Belediyesi'nin o bölgenin düzenlenmesi için gelmesi beklenmektedir. Ballica Mahallesi Muhtarı, belediye zamanında yapılan arıtmanın bakımının yapılmadığından şikâyet etmiştir. Mahallelerde bu gibi benzer sıkıntıların yaşanması mahalle halkının memnuniyet düzeyini olumsuz şekilde etkilemektedir.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüşükten Sonra ki Sunulan Temizlik ve Katı Atık Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce temizlik ve katı atık yönetimi başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	62	34,4	34,4	34,4
Başarılı	68	37,8	37,8	72,2
kısmen başarılı	39	21,7	21,7	93,9
Başarısız	7	3,9	3,9	97,8
kesinlikle başarısız	4	2,2	2,2	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra temizlik ve katı atık yönetimi başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	6	3,3	3,3	3,3
Başarılı	27	15,0	15,0	18,3
kısmen başarılı	52	28,9	28,9	47,2
Başarısız	48	26,7	26,7	73,9
kesinlikle başarısız	47	26,1	26,1	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Katılımcılardan temizlik ve katı atık yönetimi konusunda sunulan hizmetlerdeki başarı düzeyini değerlendirmeleri istenmiştir. Belediyenin sunmuş olduğu hizmetler değerlendirilirken katılımcıların %37.8'i Belediyeleri başarılı bulurken, %21.7'si kısmen başarılı bulmaktadır. %3.9'u başarısız ve %2.2'si kesinlikle başarısız bulmuştur. Mahalle olduktan sonra sunulan hizmetler değerlendirildiğinde; katılımcıların %26.7'si başarısız bulurken, %28.9'u kısmen başarılı bulmuştur. Tabloda da görüldüğü gibi temizlik ve katı atık yönetiminde su ve kanalizasyon hizmetlerinde olduğu gibi net bir memnuniyetsizlik görünmese de yeni durumun çok da başarılı bulunduğu söylenemez. Bunun nedeni; eskiden her belde kendi çöp aracına sahipken, yeni durumda bu konuda İlçe Belediyesi'nden hizmet beklenmesidir. Yapılan görüşmeler sonucunda; haftada sadece bir ya da iki kez çöpler için gelmesi çöplerin zamanında toplanmamasına neden olmaktadır. Konteynırların dolup taşması ve zaman zaman hayvanların çöpleri dağıtması hem kötü bir görüntü oluşturmakta hem de çevreye zarar vermektedir.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüştükten Sonra ki Sunulan İmar Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce imar hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	50	27,8	27,8	27,8
Başarılı	60	33,3	33,3	61,1
kısmen başarılı	61	33,9	33,9	95,0
Başarısız	4	2,2	2,2	97,2
kesinlikle başarısız	5	2,8	2,8	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra imar hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	2	1,1	1,1	1,1
Başarılı	11	6,1	6,1	7,2
kısmen başarılı	69	38,3	38,3	45,6
Başarısız	52	28,9	28,9	74,4
kesinlikle başarısız	46	25,6	25,6	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Mahalle vatandaşlarına beldeyken ve mahalleyken olan imar hizmetlerindeki memnuniyet düzeyleri sorulmuş; beldeyken ki durumdan ankete katılanların %33.3'ü başarılı bulurken, %33.9'u kısmen başarılı bulmuştur. Bununla birlikte mahalle olunduktan sonra Büyükşehir'in sunduğu imar hizmetlerinden katılımcıların %38.3'ü kısmen başarılı bulmuş ve %28.9'u başarısız seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan görüşmelerde; imar hizmetleri ile ilgili çok büyük şikâyetler olmamıştır. Başarısız bulanların neden imar hizmetlerinden memnun olmadıkları sorulduğunda; belediye zamanında kendi belediyelerinin fen işleri memuru, mühendisi gibi çalışanlarının olduğunu ancak bu kanunla yapılan değişiklikle o çalışanlarını da yitirdiklerini dile getirmişlerdir.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüştükten Sonra ki Sunulan Mezarlıklar ve Defin Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce mezarlıklar ve defin hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	40	22,2	22,2	22,2
Başarılı	64	35,6	35,6	57,8
kısmen başarılı	60	33,3	33,3	91,1
Başarısız	12	6,7	6,7	97,8
kesinlikle başarısız	4	2,2	2,2	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra mezarlıklar ve defin hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	38	21,1	21,1	21,1
Başarılı	51	28,3	28,3	49,4
kısmen başarılı	59	32,8	32,8	82,2
Başarısız	15	8,3	8,3	90,6
kesinlikle başarısız	17	9,4	9,4	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Ankete katılanlardan mezarlıklar ve defin hizmetlerindeki durumu değerlendirmeleri istenmiştir. Kanundan önce olan hizmetleri katılımcıların %35.6'sı başarılı bulurken, %33.3'ü kısmen başarılı bulmuştur. Büyükşehir Belediyesi'nin mezarlık ve defin hizmetlerini ise %32.8'i kısmen başarılı, %28.3'ü başarılı ve %21.1'i kesinlikle başarılı bulmuştur. Yapılan görüşmelerden de anlaşıldığı üzere Büyükşehir'in bu alanda yapmış olduğu hizmetler genel anlamda başarılı bulunmaktadır. Ancak belediye zamanında belediyelerinin kendi cenaze araçları olanlar bu hizmetleri kısmen başarılı bulmaktadır. Belediye zamanında kendi cenaze araçları olmayan mahallelerin muhtarları ise her ne kadar araç olmasa da bu konuda hiçbir sıkıntının yaşanmadığını söylemektedirler. Cenaze araçları olmayan mahalleler kendi imkânları doğrultusunda şahıs araçlarıyla cenazelerini kaldırdıklarını dile getirmişlerdir. Son durumda da Büyükşehir Belediyesi'nin araç gönderip hizmet sunmasından genel olarak memnun oldukları görülmektedir.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüşükten Sonra ki Sunulan Ulaşım Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce ulaşım hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	87	48,3	48,3	48,3
Başarılı	62	34,4	34,4	82,8
kısmen başarılı	21	11,7	11,7	94,4
Başarısız	4	2,2	2,2	96,7
kesinlikle başarısız	6	3,3	3,3	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra ulaşım hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	30	16,7	16,7	16,7
Başarılı	46	25,6	25,6	42,2
kısmen başarılı	44	24,4	24,4	66,7
Başarısız	26	14,4	14,4	81,1
kesinlikle başarısız	34	18,9	18,9	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Ulaşım hizmetlerindeki başarı düzeyi ölçüldüğünde; katılımcıların %48.3'ü kesinlikle başarılı seçeneğini işaretleyerek belediye zamanında olan ulaşım hizmetlerinden memnun olduklarını görmekteyiz. Katılımcıların %25.6'sı Büyükşehir'in ulaşım hizmetlerini başarılı bulmuş ve %16.7'si kesinlikle başarılı olarak değerlendirmiştir. Mevcut durumdaki ulaşım hizmetlerini başarısız bulan kesim azınlıkta olmakla birlikte %24.4'ü ulaşım hizmetlerini kısmen başarılı bulmaktadır. Büyükşehir'in bu hizmetini olumsuz olarak değerlendiren kişilerle yapılan görüşmede bazı mahallelerin ulaşım konusunda özel sıkıntılarının olduğu görülmüştür. Örneğin; Beyoba Mahallesi Muhtarı ile yapılan görüşmede; araçların Sazoba Köyü ile birleştirildiğini, bunun sonucunda da araçların yetersiz kaldığını söylemiştir. Yine benzer sorun Kayalıoğlu Mahallesi'nde yaşanmaktadır. Daha önce sadece kendilerine ait belediye araçları mevcut iken, yapılan değişiklikle Kapaklı Köyü ile araçlarının birleştirilmesi ulaşım da sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Araçların dolu olması ya ayakta yolculuk etmelerine ya da hiç binememelerine neden olmaktadır. Mecidiye Mahallesi'nde

eskiden yarım saatte bir olan seferlerin mevcut durumda saat başı olması vatandaşın ihtiyacını tam anlamıyla karşılayamamaktadır. Balıca Mahallesi Muhtarı ile yapılan görüşmede; araçların sadece duraklarda yolcu almasının bazı yaşlı vatandaşların duraklara kadar yürüyememesinden dolayı şikâyet ettiklerini, ayrıca yeni durakların geldiğini ve eskilerinin hala kaldırılmadığını dile getirmiştir. Mevcut talep oranında daha sık duraklar konulması bu gibi sorunların önüne geçebilir.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüşükten Sonra ki Sunulan Meydan, Bulvar, Cadde ve Anayolların Yapım, Bakım ve Onarımı Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce meydan,bulvar,cadde ve anayolların yapım,bakım ve onarımı başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	45	25,0	25,0	25,0
Başarılı	53	29,4	29,4	54,4
kısmen başarılı	63	35,0	35,0	89,4
Başarısız	15	8,3	8,3	97,8
kesinlikle başarısız	4	2,2	2,2	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra meydan,bulvar,cadde ve anayolların yapım,bakım ve onarımı başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	2	1,1	1,1	1,1
Başarılı	6	3,3	3,3	4,4
kısmen başarılı	20	11,1	11,1	15,6
Başarısız	45	25,0	25,0	40,6
kesinlikle başarısız	107	59,4	59,4	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Meydan, bulvar, cadde ve anayolların yapım, bakım ve onarımı konusundaki hizmetlerin durumunun değerlendirilmesinde; ankete katılanların %35'i belediye zamanındaki bu konuda yapılan hizmetleri kısmen başarılı bulmuştur. Katılımcıların %59.4'ü ise mahalle iken yapılan bu konudaki hizmetleri kesinlikle başarısız bulmuştur. Tabloda da görüldüğü gibi meydan, cadde ve anayolların yapım ve

bakımında net bir şekilde memnuniyetsizlik vardır. Bunun nedeni ile ilgili vatandaşla yapılan görüşmede; örneğin Dağdere Mahallesi'nde önü taş döşenmemiş evlerin olduğu ve vatandaşın çamurdan geçip evine vardığı dile getirilmiştir. Beyoba ve Akselendi gibi mahalleler özellikle yolların çukur olmasından şikâyetçidir. Asfalt yapılması talebinde bulunmuşlar ancak henüz taleplerine cevap alamamışlardır. Ballica Mahallesi taşların sökülüp uzun bir süre yerine konmadığından şikâyet etmektedir. Personelin olmamasının hizmetlerin yerine getirilememesine neden olduğu dile getirilmektedir. Zeytinliova Mahallesi'nde en azından kaldırım taşları zaman zaman boyanıp, yolların temiz bir görüntüye kavuşturulduğundan bahsedilmiştir. Ancak mahalle olduktan sonra en küçük hizmetin bile yapılmadığı konuşulmuştur.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüşükten Sonra ki Sunulan İtfaiye Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce itfaiye hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	83	46,1	46,1	46,1
Başarılı	55	30,6	30,6	76,7
kısmen başarılı	32	17,8	17,8	94,4
Başarısız	4	2,2	2,2	96,7
kesinlikle başarısız	6	3,3	3,3	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra itfaiye hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	34	18,9	18,9	18,9
Başarılı	16	8,9	8,9	27,8
kısmen başarılı	25	13,9	13,9	41,7
Başarısız	44	24,4	24,4	66,1
kesinlikle başarısız	61	33,9	33,9	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Ankete katılan kişilere itfaiye hizmetlerinin eski ve yeni durumda nasıl olduğu sorulduğunda; katılımcıların %46.1'i eski durumu kesinlikle başarılı bulmuştur. Yine ankete cevap verenlerin %30.6'sı itfaiye hizmetlerini başarılı bulurken, %17.8'i

kısmen başarılı bulmaktadır. Belediye zamanında her mahallenin kendine ait itfaiye aracı olması eski durumdan memnun olmalarında etkilidir. Mahalle olduktan sonra itfaiye hizmetlerindeki başarı düzeyini değerlendirdiklerinde ise %33.9'u kesinlikle başarısız ve %24.4'ü başarısız bulmuştur. Katılımcıların sadece %18.9'u kesinlikle başarılı seçeneğini işaretlemişlerdir. Mevcut durumda itfaiye hizmetlerindeki memnuniyetsizliğin nedeni sorulduğunda; Büyükşehir'e bağlandıktan sonra artık mahallere ait kendi itfaiye araçlarının bulunmadığı şeklinde cevap verilmiştir. Eskiden ellerinin altında olan hizmetin artık dışarıdan gelmesinin beklenmesi mahalle halkında ciddi oranda memnuniyetsizliğe neden olmaktadır.

Tablo 13: Akhisar'ın mahalle olan beldelerinin itfaiye aracı durumu

MAHALLE ADI	İTFAYE ARACI
AKSELENDİ	YOK
BALLICA	YOK
BEYOBABA	VAR
DAĞDERE	VAR
KAYALIOĞLU	YOK
MECİDİYE	YOK
MEDAR	YOK
SÜLEYMANLI	YOK
ZEYTİNLİOVA	VAR

Görüşüğümüz 9 mahallenin muhtarlarından elde ettiğimiz bilgilere göre; sadece 3 mahalleye itfaiye aracı tesis edilmiştir. Beyoba, Dağdere ve Zeytinliova'da sunulan itfaiye hizmetlerinden genel anlamda vatandaşın memnun olduğu görülmektedir. Diğer mahalleler de bu konuda Büyükşehir'den hizmet gelmesini beklemektedir.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüştükten Sonra ki Sunulan Afet Yönetimi Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce afet yönetimi başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	21	11,7	11,7	11,7
Başarılı	19	10,6	10,6	22,2
kısmen başarılı	52	28,9	28,9	51,1
Başarısız	49	27,2	27,2	78,3
kesinlikle başarısız	39	21,7	21,7	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra afet yönetimi başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	5	2,8	2,8	2,8
Başarılı	1	,6	,6	3,3
kısmen başarılı	23	12,8	12,8	16,1
Başarısız	45	25,0	25,0	41,1
kesinlikle başarısız	106	58,9	58,9	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Afet yönetimi ile ilgili yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde; %28.9'u eski durumu kısmen başarılı bulurken, %27.2'si başarısız bulmuştur. Mevcut durumu ise katılımcıların %58.9'u kesinlikle başarısız olarak değerlendirmiştir. Belediye zamanında afet yönetimi ile ilgili belediyelerin genel anlamda çok başarılı oldukları söylenemese de mahalle olduktan sonraki durumda da değişen bir şey olmamıştır. Daha çok imkâna sahip olan Büyükşehir Belediyesi'nin bu konuda yeterli hizmet sunmaması beklentileri karşılayamamaktadır.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüşükten Sonra ki Sunulan Ambulans ve Sağlık Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce ambulans ve sağlık hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	49	27,2	27,2	27,2
Başarılı	65	36,1	36,1	63,3
kısmen başarılı	52	28,9	28,9	92,2
Başarısız	10	5,6	5,6	97,8
kesinlikle başarısız	4	2,2	2,2	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra ambulans ve sağlık hizmetleri başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	19	10,6	10,6	10,6
Başarılı	23	12,8	12,8	23,3
kısmen başarılı	52	28,9	28,9	52,2
Başarısız	46	25,6	25,6	77,8
kesinlikle başarısız	40	22,2	22,2	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Ankete katılanlara ambulans hizmetlerindeki memnuniyet düzeyleri sorulmuştur. Anketi cevaplayanların %36.1'i eski durumu başarılı bulmuş ve %28.9'u kısmen başarılı olarak değerlendirmiştir. Katılımcıların %28.9'u yeni durumdaki ambulans hizmetlerini kısmen başarılı bulmuş, %25.6'sı başarısız seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan görüşmelerde başarısız bulanların niçin başarısız gördükleri sorulmuştur. Alınan cevaplarda tıpkı itfaiye hizmetlerinde olduğu gibi eskiden sahip oldukları ambulans aracına şu an sahip olamamalarıdır. Belediye zamanında sahip oldukları ambulans aracı mahalle olduktan sonra ellerinden alınmıştır. Mahalle halkı eskiden var olan araçların donanımlı olmadığını kabul etmekle birlikte en azından ulaşımın daha hızlı olması açısından memnun olduklarını dile getirmektedir. Bir diğer grup ise yeni araçların daha donanımlı olmalarından dolayı ambulans hizmetlerini başarılı bulmaktadırlar. Özellikle ilçeye yakın olan mahalleler aracın ilçeden gelmesini sorun olarak görmemektedir. Ancak Dağdere gibi ilçe ile arası daha uzak olan mahalleler acil durumda aracın gelmesinin beklenmesini zaman kaybı olarak görmektedirler.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüştükten Sonra ki Sunulan Coğrafi ve Kent Bilgi Sistemleri Kurma Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	15	8,3	8,3	8,3
Başarılı	10	5,6	5,6	13,9
kısmen başarılı	37	20,6	20,6	34,4
Başarısız	81	45,0	45,0	79,4
kesinlikle başarısız	37	20,6	20,6	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	1	,6	,6	,6
Başarılı	2	1,1	1,1	1,7
kısmen başarılı	12	6,7	6,7	8,3
Başarısız	46	25,6	25,6	33,9
kesinlikle başarısız	119	66,1	66,1	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurma hizmeti değerlendirildiğinde; anketi cevaplayanların %45'i belediye zamanındaki hizmeti başarısız bulmuştur. Yeni durumu ise katılımcıların %66.1'i kesinlikle başarısız olarak değerlendirmiştir. Diğer afet yönetiminde de olduğu gibi belediyelerin bu hizmetlerde başarılı bulunduğu söylenemez. Ancak 2014'ten bu yana bu konuda Büyükşehir Belediyesi'nin de bir şey kattığı eldeki verilere göre görülmemektedir.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüştükten Sonra ki Sunulan Elektronik Haberleşme Altyapısı Sağlama Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce elektronik haberleşme altyapısı sağlamak başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	21	11,7	11,7	11,7
Başarılı	18	10,0	10,0	21,7
kısmen başarılı	66	36,7	36,7	58,3
Başarısız	55	30,6	30,6	88,9
kesinlikle başarısız	20	11,1	11,1	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra elektronik haberleşme altyapısı sağlamak başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	3	1,7	1,7	1,7
Başarılı	6	3,3	3,3	5,0
kısmen başarılı	20	11,1	11,1	16,1
Başarısız	49	27,2	27,2	43,3
kesinlikle başarısız	102	56,7	56,7	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Yapılan görüşmeler sonucu elektronik haberleşme altyapısı sağlama hizmetlerini katılımcıların %36.7'si eski durumu kısmen başarılı bulmuş, %56.7'si yeni durumu kesinlikle başarısız olarak değerlendirmiştir. Tabloya bakıldığında belediyelerin bu konuda da eksik olduğu sonucuna varmaktayız. Genel olarak belediye zamanındaki hizmetlerden memnun olan halk, %30.6 oranında bu konudaki hizmetleri başarısız ve yetersiz bulmaktadır. Kanunun yürürlüğe girdiğinden bu yana yeni yapılmış bir şeyin görünmemesi katılımcıların yarısından fazlasının bu hizmetleri başarısız bulmasına neden olmuştur.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüşükten Sonra ki Sunulan Toptancı Halleri ve Mezbaha Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce toptancı halleri ve mezbaha başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	43	23,9	23,9	23,9
Başarılı	51	28,3	28,3	52,2
kısmen başarılı	57	31,7	31,7	83,9
Başarısız	21	11,7	11,7	95,6
kesinlikle başarısız	8	4,4	4,4	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra toptancı halleri ve mezbaha başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	1	,6	,6	,6
Başarılı	3	1,7	1,7	2,2
kısmen başarılı	12	6,7	6,7	8,9
Başarısız	48	26,7	26,7	35,6
kesinlikle başarısız	116	64,4	64,4	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Ankete katılanlara Toptancı Halleri ve Mezbaha Hizmetlerindeki memnuniyet düzeyleri sorulmuştur. Katılımcıların %31,7'si belediye zamanındaki bu konudaki hizmetleri kısmen başarılı bulmuştur. %64,4'ü yeni durumdaki toptancı halleri ve mezbaha hizmetlerini kesinlikle başarısız bulmuştur. Mahalle halkıyla ve muhtarlarla yapılan görüşmelerde; belediye zamanında toptancı halleri konusunda belediyelerin başarısız olduğunu ancak kendi beldelerine ait mezbahalara sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Mahalle olduktan sonra bu mezbahalar da ellerinden alınmıştır.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüştükten Sonra ki Sunulan Ağaçlandırma, Park ve Yeşil Alanlar Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce ağaçlandırma,park ve yeşil alanlar başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	62	34,4	34,4	34,4
Başarılı	42	23,3	23,3	57,8
kısmen başarılı	44	24,4	24,4	82,2
Başarısız	26	14,4	14,4	96,7
kesinlikle başarısız	6	3,3	3,3	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra ağaçlandırma,park ve yeşil alanlar başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	2	1,1	1,1	1,1
Başarılı	3	1,7	1,7	2,8
kısmen başarılı	9	5,0	5,0	7,8
Başarısız	50	27,8	27,8	35,6
kesinlikle başarısız	116	64,4	64,4	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Katılımcılardan ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar konusunda yapılan hizmetleri değerlendirmeleri istenmiştir. Ankete katılanların %34.4'ü belde zamanını kesinlikle başarılı olarak değerlendirirken, %24.4'ü kısmen başarılı bulmuştur. Katılımcıların %64.4'ü ise mevcut durumu kesinlikle başarısız bulmaktadır. Yapılan görüşmelerde bu alanda yeni bir hizmetin olmadığı, muhtarların ellerindeki imkânlarla eskiyi korumaya çalıştığı dile getirilmiştir. Ayrıca çevre köylere bu alanlarda çalışmalar yapıldığı ancak mahallelere henüz hizmetin gelmediği belirtilmiştir. Hatta köylere giden hizmetin eskiden belde olan yerlere göre daha çok olduğu muhtarların söylemleri arasındadır. Zeytinliova Mahallesi'nde belediye zamanında doğal orman düzenlenerek mesire alanı yapılmıştır. Zeytinliova Gölet, yeşilin ve doğanın güzelliğini ziyaretçilerine sunan, yerli turistlerin de akın akın geldiği bir yer iken; şimdilerde ise bakımsız ve kimselerin uğramadığı çöplük alanına dönüşmüştür. Vatandaş yetkililerin en azından var olan güzelliklerine sahip çıkmasını beklemektedir.

Mahalleye Dönüşmeden Önce ve Dönüştükten Sonra ki Sunulan Kırsal Alan Hizmetlerinin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması:

mahalleye dönüşmeden önce kırsal alan hizmetleri(tarım,su havzaları,hayvancılık vs.)başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	60	33,3	33,3	33,3
Başarılı	52	28,9	28,9	62,2
kısmen başarılı	45	25,0	25,0	87,2
Başarısız	14	7,8	7,8	95,0
kesinlikle başarısız	9	5,0	5,0	100,0
Total	180	100,0	100,0	

mahalle olduktan sonra kırsal alan hizmetleri(tarım,su havzaları,hayvancılık vs.)başarı düzeyi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle başarılı	1	,6	,6	,6
Başarılı	1	,6	,6	1,1
kısmen başarılı	15	8,3	8,3	9,4
Başarısız	42	23,3	23,3	32,8
kesinlikle başarısız	121	67,2	67,2	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Ankete katılanlardan tarım, su havzaları, hayvancılık gibi kırsal alan hizmetlerindeki başarı düzeylerini değerlendirmeleri istenmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda ankete katılanların %33.3'ü belde zamanındaki kırsal alanlarda yapılan hizmetleri kesinlikle başarılı bulmuştur. %67.2'si ise yeni durumdaki kırsal alan hizmetlerini kesinlikle başarısız bularak bu alandaki memnuniyetsizliklerini net bir şekilde ortaya koymuşlardır. Yapılan görüşmelerde; arazi yollarının kötü bir durumda olduğundan bahsedilmiştir. Belediye zamanında her beldenin kendi iş makinalarının olduğu ve arazi yollarının bakımlarının yapıldığı söylenmiştir. Diğer yaşanan sorun ise hayvancılık alanındadır. Eskiden mera ve hayvanların su içme yerleri gibi alanlar mevcut iken, mahalle olduktan sonra bu alanlar yok olmuştur. Geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olduğu yerleşim yerlerinde bu gibi sorunların yaşanıyor olması büyük bir eksikliklerdir.

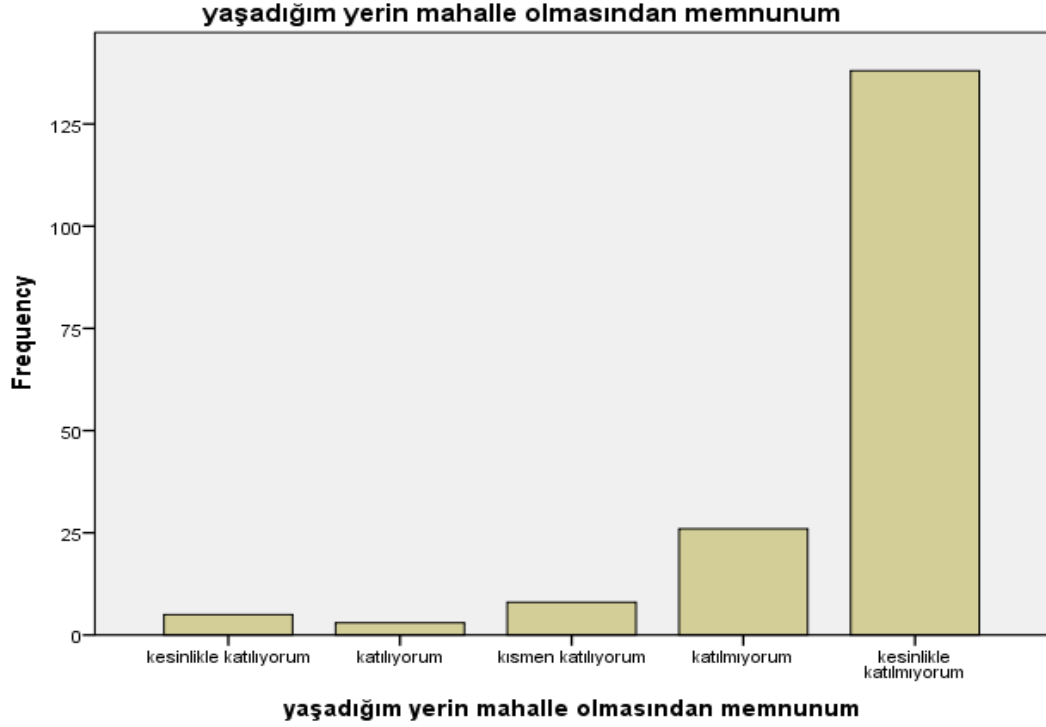
5.9.2.2. Yeni Duruma İlişkin Soruların Değerlendirilmesi

Ankete katılanlara yeni duruma ilişkin bazı sorular sorulmuş, kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kısmen katılıyorum, katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Katılımcılardan öncelikle eski durumla yeni durumu karşılaştırmaları istenmiş ve hangi durumda koşulların daha iyi olduğunu değerlendirmeleri beklenmiştir.

Yeni duruma ilişkin sorular kısmında katılımcılara ilk olarak “Yaşadığım Yerin Mahalle Olmasından Memnunum” ifadesine katılım düzeyleri sorulmuştur. Katılımcıların %76.7’si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Büyük oranda mevcut durumdan memnun olmayanların olduğu görülmektedir. Yapılan görüşmelerden de yola çıkarak kanundan sonra yaşanan durumdan genel anlamda memnuniyetin olduğu söylenemez. Her ne kadar bazı hizmetlerden memnun kalınmış olsa da genele bakıldığında büyük eksikliklerin olduğu görülmektedir.

yaşadığım yerin mahalle olmasından memnunum

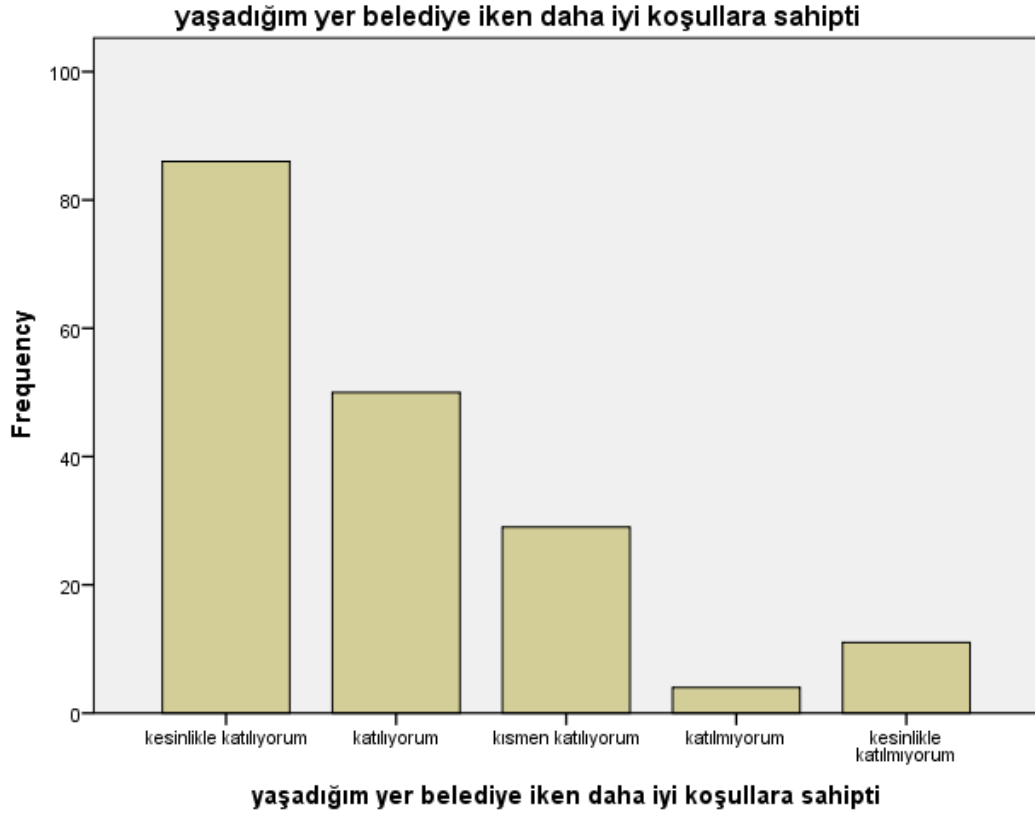
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	5	2,8	2,8	2,8
Katılıyorum	3	1,7	1,7	4,4
Valid kısmen katılıyorum	8	4,4	4,4	8,9
Katılmıyorum	26	14,4	14,4	23,3
kesinlikle katılmıyorum	138	76,7	76,7	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Katılımcılara “Yaşadığım Yer Belediye’yken Daha İyi Koşullara Sahipti” ifadesine katılım düzeylerini belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların %47.8’i kesinlikle katılıyorum ve %27.8’i katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Bununla birlikte %16.1’i kısmen katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yapılan görüşmelerde belediye zamanında da bazı sorunların yaşandığı, bazı eksiklerin olduğu söylenmiştir. Belediye zamanında yaşanan kaynak sıkıntısının ve ekonomik yetersizliğin yeni kanunla birlikte sona ereceği beklentiler arasında olmuştur. Ancak kanunun yürürlüğe girmesinin üzerinden yeteri kadar zaman geçmesi mahalle halkının Büyükşehir Belediyesi’nin beklentileri karşılayamadığı gerçeğiyle karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Geçen sürede mahalleler için olumlu yönde değişen çok da bir şeyin olmaması hatta ellerinde olanları da kaybetmeleri vatandaşa belde oldukları zamanı aratmıştır.

yaşadığım yer belediye iken daha iyi koşullara sahipti

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	86	47,8	47,8	47,8
Katılıyorum	50	27,8	27,8	75,6
kısmen katılıyorum	29	16,1	16,1	91,7
Katılmıyorum	4	2,2	2,2	93,9
kesinlikle katılmıyorum	11	6,1	6,1	100,0
Total	180	100,0	100,0	

Katılımcılardan “Büyükşehir Belediyesi ile Koordinasyon Sorunu Yaşanmaktadır” ifadesinde katılım düzeylerini belirtmeleri beklenmiştir. %77.8 oranında kesinlikle katılıyorum seçeneği işaretlenerek kesinlikle Büyükşehir ile koordinasyon sorunu yaşandığı düşünülmektedir. Yapılan görüşmelerde Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyesi’nin iş birliği içinde çalışmadığı söylenmiştir. İş birliği içinde olmayan Belediyeler uyum sağlamakta zorluk çekmektedirler. Vatandaş ve muhtarlar zaman zaman hizmet talebinde bulunmak için Büyükşehir Belediyesi’ni aradığında İlçe Belediyesi’ne yönlendirmekte, İlçe Belediyesi ise talepte bulunulan hizmetin Büyükşehir Belediyesi’nin görev ve yetkisinde olduğunu dile getirmektedir. Bu gibi yetki çatışmalarının hala devam etmesi koordinasyon sorununun yaşanmasını kaçınılmaz kılmaktadır.

büyükşehir belediyesi ile koordinasyon sorunu yaşanmaktadır

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	140	77,8	77,8	77,8
Katılıyorum	18	10,0	10,0	87,8
kısmen katılıyorum	6	3,3	3,3	91,1
Katılmıyorum	3	1,7	1,7	92,8
kesinlikle katılmıyorum	13	7,2	7,2	100,0
Total	180	100,0	100,0	

“Mahalle Olduktan Sonra Personel Sıkıntısı Yaşanmaktadır” ifadesine katılımcıların %65’i kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Belediye zamanında her beldenin kendi personeli mevcutken, mahalle olduktan sonra bu personeller İlçe Belediyesi’nde görevlendirilmiştir. İhtiyaç halinde personele işi kısa zamanda yaptırabilen vatandaş, şu an personelin olmamasından dolayı vatandaşın ve mahallenin işleri sekteye uğramaktadır.

mahalle olunduktan sonra personel sıkıntısı yaşanmaktadır

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	117	65,0	65,0	65,0
Katılıyorum	24	13,3	13,3	78,3
kısmen katılıyorum	14	7,8	7,8	86,1
Katılmıyorum	10	5,6	5,6	91,7
kesinlikle katılmıyorum	15	8,3	8,3	100,0
Total	180	100,0	100,0	

“Mali Yetersizlik Devam Etmektedir” ifadesine %78.3 oranında kesinlikle katılıyorum cevabı işaretlenerek katılım düzeyi ölçülmüştür. Belediye zamanında da büyük bir sorun olan mali yetersizliğin yeni durumda da devam ettiği görülmektedir. Büyükşehir Belediyeleri’ne ayrılan pay her ne kadar artmış olsa da hizmet alanlarının da genişlemesi bu sorunu ortadan kaldıramamıştır. Belediye zamanında beldelerin en azından kendilerine ait kısıtlı da olsa bütçeleri mevcuttu. Ancak yeni durumda mahallelerin kendilerinin yönetebildiği bir ekonomik gelirleri yoktur. Olmayan bütçe

ve kaynakla da hizmet yapılması beklenemez. Bu yüzden muhtarların yetkilerinin sadece sembolik olduğu görülmektedir.

mali yetersizlik devam etmektedir

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	141	78,3	78,3	78,3
Katılıyorum	17	9,4	9,4	87,8
kısmen katılıyorum	6	3,3	3,3	91,1
Katılmıyorum	4	2,2	2,2	93,3
kesinlikle katılmıyorum	12	6,7	6,7	100,0
Total	180	100,0	100,0	

“Büyükşehir Belediyesi’nin Gerçek İhtiyacı Doğru Tespit Edeceğini Düşünmüyorum” ifadesine katılım düzeyleri sorulduğunda; katılımcıların %60’ı kesinlikle katılıyorum demiştir. Vatandaş yerelin ihtiyacını en iyi yerel bilir anlayışındadır. Neye ne kadar ihtiyaç duyulacağını en iyi kendilerinin bilebileceği kanaatindedirler. Kilometrelerce uzakta olanlar orada yaşayanlardan daha çok bilgi sahibi değildir ve olamazlar.

büyükşehir belediyesinin gerçek ihtiyacı doğru tespit edeceğini düşünmüyorum

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	108	60,0	60,0	60,0
Katılıyorum	32	17,8	17,8	77,8
kısmen katılıyorum	19	10,6	10,6	88,3
Katılmıyorum	10	5,6	5,6	93,9
kesinlikle katılmıyorum	11	6,1	6,1	100,0
Total	180	100,0	100,0	

“Hizmet Alanının Genişliği Hizmet Sunumunu Yavaşlatmaktadır” ifadesine katılım düzeyi sorulduğunda; %70.6 oranında kesinlikle katılıyorum seçeneği işaretlenmiştir. Görev alanı arttıkça Büyükşehir Belediyesi’nin her yere yetişebilmesi zorlaşmakta, bu da hizmet sunumunun yavaşlamasına neden olmaktadır. Küçük yerleşim yerlerinde insanlar birbirlerini tanıdığı için birbirlerine daha ulaşılabilirler, bu bile işlerini daha hızlı yaptırabilmelerine imkân tanır.

Anket sorularından farklı olarak katılımcılara İlçe Belediyesi’nden ve Büyükşehir Belediyesi’nden memnun musunuz? Sorusu karşısında katılımcıların Büyükşehir Belediyesi’ne göre İlçe Belediyesi’nden daha çok memnun oldukları gözlemlenmiştir. Yerelden merkeze doğru kaydıkça hizmet alanlarının genişlemesi ve artan mesafeler memnuniyet düzeylerini düşürmektedir.

hizmet alanının genişliği hizmet sunumunu yavaşlatmaktadır

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	127	70,6	70,6	70,6
Katılıyorum	25	13,9	13,9	84,4
kısmen katılıyorum	7	3,9	3,9	88,3
Katılmıyorum	6	3,3	3,3	91,7
kesinlikle katılmıyorum	15	8,3	8,3	100,0
Total	180	100,0	100,0	

“Büyükşehir Belediyesi Daha Çok Bilgi ve Tecrübeye Sahiptir” ifadesine katılıp katılmadıkları sorulduğunda; %31.1’i kısmen katılıyorum derken, %24.4’ü kesinlikle katılmıyorum demiştir. Yapılan görüşmelerde vatandaşların ve muhtarların Büyükşehir Belediyesi’ni genel anlamda bilgi ve tecrübe sahibi olarak kabul ettikleri görülmektedir. Ancak Büyükşehir’in uygulamada bilgi ve tecrübesini gösterememesi katılımcıların olumsuz olarak değerlendirmelerine neden olmuştur.

büyükşehir belediyesi daha çok bilgi ve tecrübeye sahiptir

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	23	12,8	12,8	12,8
Katılıyorum	25	13,9	13,9	26,7
kısmen katılıyorum	56	31,1	31,1	57,8
Katılmıyorum	32	17,8	17,8	75,6
kesinlikle katılmıyorum	44	24,4	24,4	100,0
Total	180	100,0	100,0	

“Birim Başına Hizmet Maliyeti Azalmıştır” ifadesine %50 oranında kesinlikle katılmıyorum, %30 oranında katılmıyorum denmiştir. Aksine hizmetlerin dışarıdan gelmesi maliyetleri arttırdığı söylenmektedir. Eskiden kendi kaynaklarını kullanan

beldeler, yeni durumda kaynakların dışarıdan gelmesini beklemektedir. Kırsalda yaşayan halk için dışarıdan gelen kaynaklar hem zaman açısından israf olarak görülmekte hem de ekonomik israf olarak algılanmaktadır.

birim başına hizmet maliyeti azalmıştır

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	13	7,2	7,2	7,2
Katılıyorum	7	3,9	3,9	11,1
kısmen katılıyorum	16	8,9	8,9	20,0
Katılmıyorum	54	30,0	30,0	50,0
kesinlikle katılmıyorum	90	50,0	50,0	100,0
Total	180	100,0	100,0	

“Daha İleri Teknolojiler Kullanılmaktadır” ifadesine olan katılım düzeyi %31.1 katılmıyorum, %30 kesinlikle katılmıyorum ve %26.1 kısmen katılıyorum şeklindedir. Tabloda da görüldüğü gibi katılımcılar daha ileri teknolojilerin kullanıldığını düşünmemektedir. Yapılan görüşmelerde Büyükşehir Belediyesi’nin elinde ileri teknolojilerin bulunduğu kabul edilmekte ancak henüz mahallelerde bu teknolojilerin kullanılmadığı dile getirilmektedir.

daha ileri teknolojiler kullanılmaktadır

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	8	4,4	4,4	4,4
Katılıyorum	15	8,3	8,3	12,8
kısmen katılıyorum	47	26,1	26,1	38,9
Katılmıyorum	56	31,1	31,1	70,0
kesinlikle katılmıyorum	54	30,0	30,0	100,0
Total	180	100,0	100,0	

“Kaynakların Daha Eşit ve Adil Şekilde Dağıtıldığını Düşünüyorum” ifadesine katılım düzeyleri %58.3 kesinlikle katılmıyorum şeklindedir. Katılımcıların yarısından fazlası kaynakların eskiye göre daha eşit ve adil şekilde dağıtıldığını düşünmemektedir. Çalışmada her ne kadar mahallelerin siyasi dağılımları incelenmese de belli bir grup hizmet götürmede partilerin etkili olduğu görüşündedir. Yani Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyesi’nin aynı partiden olan yerlerin daha fazla hizmet aldığı görüşü mevcuttur. Bu çalışmada hizmet sunmada siyasi partiler etkilidir ya da etkili değildir şeklinde net bir şey söylememiz mümkün değildir.

kaynakların daha eşit ve adil şekilde dağıtıldığını düşünüyorum

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kesinlikle katılıyorum	10	5,6	5,6	5,6
Katılıyorum	8	4,4	4,4	10,0
kısmen katılıyorum	21	11,7	11,7	21,7
Katılmıyorum	36	20,0	20,0	41,7
kesinlikle katılmıyorum	105	58,3	58,3	100,0
Total	180	100,0	100,0	

5.9.2.3. Hipotezlerin Değerlendirilmesi (Ki-Kare Analizi)

H1: Yaşadığı yerin mahalle olmasından memnun olanlarla katılımcıların yaş aralığı arasında ilişki olup olmadığını görmek amacıyla Ki-Kare Testi uygulanmıştır.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,628 ^a	24	,483
Likelihood Ratio	23,953	24	,464
Linear-by-Linear Association	,002	1	,966
N of Valid Cases	180		

a. 27 cells (77,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,17.

Anlamlılığı ölçülmeye çalışılan testte; Asymp. Sig. Değeri; 0,05 anlamlılık düzeyinde $0,483 > 0,05$ olduğundan hipotezimizi reddederek aralarında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ve yaş aralığının yaşadıkları yerin mahalle olmasından memnun olmalarını etkilemediğini söyleyebiliriz.

H2: Büyükşehir Belediyesi'nin daha çok bilgi ve tecrübeye sahip olduğu düşüncesinin yaşadığı yerin mahalle olmasından memnun olmalarında etkili olup olmadığını analiz etmek için Ki-Kare Testi uygulanmıştır.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	38,341 ^a	16	,001
Likelihood Ratio	35,677	16	,003
Linear-by-Linear Association	9,792	1	,002
N of Valid Cases	180		

a. 18 cells (72,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,38.

Tabloya baktığımızda; katılımcıların Büyükşehir Belediyesi'nin daha çok bilgi ve tecrübeye sahip olduğu düşüncesinin yaşadığı yerin mahalle olmasından memnun olmalarını etkileyip etkilemediği üzerine bir analiz yapılmıştır. Burada ki-kare testi uygulanarak, anlamlılığı ölçülmeye çalışılmıştır. Asymp. Sig. Değeri; 0,05 anlamlılık düzeyinde $0,001 < 0,05$ olduğundan hipotezimizi kabul ederek aralarında anlamlı bir ilişkinin olduğunu söyleyebiliriz. Yani; katılımcıların Büyükşehir Belediyesi'nin daha çok bilgi ve tecrübeye sahip olduğunu düşünmeleri, yaşadıkları yerin mahalle olmasından memnun olmalarında etkilidir.

H3: Yaşadığı yer Belediye iken daha iyi koşullara sahip olduğunu düşünenler ile Büyükşehir Belediyesi'nin gerçek ihtiyacı doğru tespit edeceğini düşünmeyenler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı Ki-Kare Testi ile ölçülmeye çalışılmıştır.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	77,142 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	57,768	16	,000
Linear-by-Linear Association	16,037	1	,000
N of Valid Cases	180		

a. 15 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,22.

Tabloya göre; 0,05 anlamlılık düzeyinde incelendiğinde; $0,000 < 0,05$ olduğundan hipotezimiz kabul edilmiştir. Yani; yaşadığı yer Belediye iken daha iyi koşullarda olduğunu düşünenler ile Büyükşehir Belediyesi'nin gerçek ihtiyacı doğru tespit edeceğini düşünmeyenler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bir başka deyişle; yaşadığı yerin Belediye iken daha iyi koşullara sahip olduğunu düşünmeleri Büyükşehir Belediyesi'nin gerçek ihtiyacı doğru tespit edeceğini düşünmemelerinde etkili olmaktadır.

5.10. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

6360 Sayılı Kanun ile mahalleye dönüşen Akhisar'ın dokuz yerleşim yerinde yapılan çalışmada belediye mevcut iken ve mahalle olduktan sonra ki yapılan hizmetlerdeki başarı düzeyine ilişkin algı ölçülmeye çalışılmıştır. Eski durum ile yeni durum karşılaştırılarak mahalle muhtarları ve vatandaş üzerindeki etkisi analiz edilmiştir.

Uygulamada bu kanunun ne kadar başarılı olduğunu görmek adına vatandaştaki memnuniyetin ölçülmesi önemlidir.

Mahallelerde vatandaşın mahalle olduktan sonraki durumu nasıl değerlendirdikleri üzerine görüşülmüştür. Tüm mahallelerde genel anlamda altyapıda sorunlar yaşandığı gözlemlenmiştir. En çok da bu konudaki hizmetlerde memnuniyetsizlik görülmektedir. Merkeze uzak olan mahallelerde yapılan görüşmelerde özellikle zaman ve maliyet açısından sorunlar yaşandığı dile getirilmiştir. Büyükşehir'in beklentileri karşılayamaması ve hizmet alınamaması kanunun olumsuz değerlendirilmesine neden olmuştur. Hatta çalışmada ideolojik değerlendirmenin yapılmamasına rağmen, yapılan görüşmelerde kendilerini iktidar partisine yakın hissedenlerin de bu kanunu olumsuz değerlendirdikleri görülmüştür.

Katılımcılardan belediye başkanlarının ve muhtarların yapmış oldukları hizmetleri değerlendirmeleri istenmiş ve katılımcılara hangisini başarılı buldukları sorulduğunda; muhtarların çoğu konuda yetkilerinin olmadığı, mahallelerde kaynak ve bütçe sıkıntılarının devam ettiği söylenmiştir. Belediye zamanında başkanın daha çok yetkisinin olduğu, bütçe ve kaynak sıkıntısı olsa da eldeki imkânlarla sorunların büyük oranda çözüme kavuşturulduğu dile getirilmiştir. Ayrıca eskiden belediye başkanları hem tekrar seçilsinler diye hem de seçilmiş olmanın verdiği sorumluluk duygusuyla daha çok çalışıyorlarken, yeni durumda muhtarların yetkilerinin olmaması çalışma konusunda onları motive edememektedir. Muhtarlar ve vatandaşla yapılan görüşmelerden genel bir sonuca varacak olursak; muhtarların vatandaşla yetkililer arasında sadece köprü görevi gördüğünü söyleyebiliriz. Mahallelerde yaşadıkları en büyük sorunlardan biri de ihtiyaç durumunda vatandaş gelip sorunu muhtara söylemekte, muhtar yetkili belediye personelinden çözüm talep etmektedir. Ancak hizmetin gelmemesi ya da geç gelmesi durumunda sanki muhtar görevini yerine getirmiyormuş gibi algılanmaktadır. Özellikle de bu konuda mahalle muhtarlarının mağdur oldukları dile getirilmiştir. Tabi sadece muhtarlar sorun yaşamamaktadır, eskiden Belde Belediyesi'nin kararlarını etkileyip denetleyebilen vatandaş da yeni sistemle bu özelliğini büyük oranda kaybetmiştir. Aynı zamanda eski sistemde tanıdıkları, bildikleri adaylar için sandığa giderlerken, şimdi ise hiç tanımadıkları belki de hiç görmedikleri adayları seçip mahallelerini onlara emanet etmektedirler.

Bu kanunun etkileri incelendiğinde; köylere nazaran beldelerde daha olumsuz sonuçlar doğurduğunu söyleyebiliriz. Eskiden köylerde verilen hizmet zaten sınırlı

nitelikteydi. Köylüler işlerini imece usulü ile halledebiliyordu. Bu kanundan sonra Büyükşehir'in imkânlarıyla yapılan hizmetlerin köye ve köylüye daha iyi gelebileceğini söyleyebiliriz. Ancak beldeler için aynı şeyi söylemek biraz daha zordur. Çünkü eskiden kıt kaynakları da olsa deyim yerindeyse kıt kanaat geçinebilen beldeler, kanundan sonra ellerinde olanı da yitirmişlerdir. 2014 yılından bu yana yapılan çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda Akhisar'ın eski beldelerinde ulaşım, mezarlıklar ve defin hizmetlerinde mahalle sakinlerinin memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunların dışında kalan hizmetlerde başarı yakalanamamıştır. Akselendi muhtarının 'Belediye zamanında başta olan partiye muhalif olmamıza rağmen, belde olduğumuz zamanlardaki hizmetleri arıyoruz' demesi bunun en güzel kanıtıdır.

2015 yılı aralık ayında 100 kişiyle sınırlandırılan benzer bir anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada bazı veriler şöyledir: Katılımcıların %66'sı "yaşadığım yerin mahalle olmasından memnunum" ifadesine 'kesinlikle katılmıyorum', %29'u 'katılmıyorum' şeklinde cevap vermiştir. %53'ü "yaşadığım yer belediye iken daha iyi koşullara sahipti" ifadesine kesinlikle katılırken, %33'ü 'katılıyorum' seçeneğini tercih etmiştir. Mahalle olduktan sonra temizlik ve katı atık yönetimini %40'ı başarısız bulmuştur. %14'ü ise 'kesinlikle başarısız' seçeneğini işaretlemiştir. Yine ambulans ve sağlık hizmetlerini katılımcıların %56'sı başarısız bulurken, %24'ü 'kesinlikle başarısız' şeklinde cevaplamıştır. Genel bir değerlendirme yapacak olursak; 2015 yılında yapılan anket çalışmasında katılımcıların hizmetleri genel olarak net bir şekilde başarısız bulunduğu görülmektedir. 2019 yılında yapılan çalışmada ise ulaşım hizmetleri, cenaze hizmetleri, ambulans hizmetleri gibi bazı hizmetlere karşı memnuniyet düzeylerinin arttığı görülmektedir. 2015 yılında yapılan çalışmanın sonuçlarında daha keskin olumsuzluklar görülmesi kanunun henüz çok yeni olmasıyla ilişkilendirilebilir. Aynı zamanda Büyükşehir Belediyeleri'nin yeni duruma alışmalarının biraz zaman aldığını söyleyebiliriz. Sistem oturdukça bazı hizmetlerdeki algılar da olumlu yönde değişmiştir. Ancak her ne kadar eskisi kadar net bir memnuniyetsizlik görünmese de ciddi oranda hizmet algılarındaki olumsuz değerlendirmeler devam etmektedir.

Yetkililerin yapılan bilimsel çalışmalardan ve araştırmalardan yararlanması onlara yol gösterici olacağından, yapılan görüşmelerden yola çıkarak araştırma yapılan dokuz mahalle için bazı önerilerde bulunmak mümkündür.

1. Hizmetlerin daha hızlı şekilde götürülmesi birçok sorunu ortadan kaldıracaktır. Özellikle katı atığın toplanması konusunda özen gösterilmeli, insan sağlığını ve çevreyi tehdit eden unsurlar ortadan kaldırılmalıdır.
2. Ulaşım konusunda her mahallenin kendi aracı olmalıdır. (bazı köylerle birleştirilmesi sorun yaratmıştır) Mahalle halkının talebi doğrultusunda yeterli sayıda araç kaldırılmalıdır.
3. Meydan, bulvar, cadde ve anayolların yapımı ve bakımına gerekli özen gösterilmelidir.
4. İtfaiyesi olmayan mahallelere (sadece üç mahallede mevcut) itfaiye aracı gönderilerek daha iyi hizmet sunulmalıdır.
5. Her mahallenin donanımlı ambulans aracı olmalı ve ilk yardım bilgisine sahip en az bir yetkili bulundurulmalıdır.
6. Toptancı halleri ve mezbaha konusunda daha iyi hizmet sunmak için mahallelere özel alanlar verilmelidir.
7. Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlara gerekli önem verilerek mahalleler güzelleştirilmeli, görsel açıdan çekicilik kazandırılmalıdır.
8. Kırsal alan hizmetlerine gerekli önem verilmeli, vatandaş desteklenmelidir.
9. İlçe Belediyesi ve Büyükşehir Belediyesi her zaman ulaşılabilir olmalıdır (en çok sıkıntılı oldukları durumlardan biri muhtarların ihtiyaç anında yetkililere ulaşamamasıdır).

Özetle, yetkililerin hizmet sunarken ve iyileştirmeler yaparken vatandaş ne istiyor? Halkın neye ihtiyacı var? gibi soruları kendilerine sorması gereklidir. Bu kanun çıkarken orada yaşayan halka danışılmaması sorunları başlatmış; mevcut durumda yine halka danışmadan merkezin, ihtiyacı kendi belirlemeye çalışması sorunların devam etmesine neden olmaktadır.

6. SONUÇ

Türkiye idare ve yerel yönetimler tarihi bir reformlar tarihidir. Çalışmada da belirtildiği üzere, geçtiğimiz 150 yıl boyunca karşı karşıya kalınan sorunların çözümü amacıyla pek çok düzenleme yapılmış, var olan idari yapılarda önemli değişikliklere gidilmiştir.

Türkiye’de 1950’li yıllara kadar daha merkeziyetçi bir yapı hâkimdi. Bu yıllardan sonra göçlerle birlikte kentleşmenin arttığı ve buna bağlı olarak iktisadi alanda daha liberal politikalar izlendiği görülmektedir. Bu bağlamda nüfus artışına paralel olarak hem toplamda belediyelerin sayılarını hem de küçük belediyelerin sayıları artmıştır.

1980 askeri darbesi yerel yönetimleri de etkilemiş, güvenlik adına bazı belde ve köyler kapatılmıştır. 1984’te Büyükşehir Belediyeleri’nin oluşturulmasıyla yeni bir döneme geçilmiştir. Yine bu yılda iktidara gelen Anavatan Partisi’nin neoliberal-yeni sağ anlayışıyla belediyelerin bazı hizmetlerini özelleştirdiği görülmektedir. 90’lı yıllarda yerel yönetimlerin sorunlarına çözüm bulmak amacıyla KAYA Raporu ve 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanması yerel yönetimlere verilen önemi göstermektedir. Ayrıca 1993 yılında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın meclis tarafından onaylanması yerelleşme adına atılan büyük bir adımdır. 2000’li yıllarda yapılan reformlarla önemli yerelleşme hareketleri görülmektedir. 2003 yılında yürürlüğe giren 5018 Sayılı Kanun’la kamu kurum ve kuruluşlarına stratejik plan yapma yetkisinin verilmesi, 2004’te çıkarılan 5216 Sayılı Kanun’la büyükşehirlerin sınırlarının genişletilmesi bu reformlardandır. Ayrıca 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 Sayılı Belediye Kanunu’yla belediyelerin yetki ve sorumluluklarının genişletilmesi yerelleşme adına atılan önemli adımlardan olmuştur. 2012 yılında 6360 Sayılı Kanun’la yerel yönetimler alanında birçok değişikliğe gidilmiştir. Bu kanunla nüfusu 750.000’in üzerindeki illerde yeni Büyükşehir Belediyeleri kurulmuş, Belde Belediyeleri kapatılmış, köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış ve bu illerdeki belediyelerin sorumluluk alanları genişletilmiştir. Geçmişte kırsal kesimdeki Belde Belediyeleri’nin düşük gelirleri, bu belediyelerin ayakta kalmasını zorlaştırmıştır. 6360 Sayılı Kanun’la verimli ve etkin olarak görülmeyen küçük belediyelerin merkezi yönetime yük olarak görülmesinden dolayı büyük oranda belde sayıları azaltılmıştır.

Manisa yerelinde mevcut beldelerin 1950’lerden sonra kurulduğu görülmektedir. Ancak Manisa ili kuruluşu 1854 yılına dayanan Zeytinliova gibi çok eski bir yerel yönetim geçmişi olan bir Belde Belediyelerine de sahipti. Kurulan ilk belediyelerden

biri olan bu beldenin de 6360 Sayılı Kanun'la birlikte tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Oldukça köklü yerel yönetim geçmişine sahip bu yerleşimlerin tüzel kişiliklerinin ellerinden alınması yerelde yaşayan vatandaşın tepkilerine yol açmıştır. Kanunun hem Belde Belediyeleri'nde yarattığı algıyı ölçmek hem de başlangıçta sorulan sorulara cevap aramak adına Akhisar'ın tüzel kişiliğini yitiren beldelerinde saha çalışması yapılmıştır. Yapılan saha çalışmasında Büyükşehir Belediyeleri'nin beklentileri karşılayamadığı ve vatandaşların hizmetleri etkin bulmadığı görülmüştür. Kanunla birlikte özellikle de mahalleye dönüşen beldelerde yaşayan halk büyük sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Tüzel kişiliklerini kaybeden Akhisar beldeleri incelendiğinde; yerleşim yerlerinin il merkezine olan uzaklıkları da göze çarpmaktadır. Bu yerleşim yerleri merkeze olan uzaklıklarından dolayı hizmet sunumunda aksamalara maruz kalmaktadır. Geçmişte kendi belediyeleri tarafından daha hızlı bir şekilde yerine getirilebilen hizmetler, bu kanundan sonra aynı hızla yerine getirilememekte, hizmetlerin yerine getirilmesinde ciddi zaman kayıpları yaşanmaktadır. 6360 Sayılı Kanun'la bazı beldelerin tüzel kişiliklerine son verilmesi Büyükşehir Belediyeleri'nin görev alanlarını ve sorumluluklarını oldukça arttırmıştır. Böylece Büyükşehir Belediyeleri'nin yükü artmış ve Büyükşehir Belediyeleri her yere yetişmek zorunda kalmıştır. Bu durum daha çok kişiye hizmet sunumunu gerektirmektedir. Daha çok bilgi ve tecrübeye sahip olmak hizmetlerin etkin bulunmasına yetmemiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde kanun değişikliklerinin yerelde başarısız olarak algılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Son bölümde yer alan anket çalışması sonuçlarına göre Akhisar'ın tüzel kişiliğini yitiren dokuz beldesinde 6360 Sayılı Kanun'un amacına ulaşamadığı da görülmektedir.

Belde Belediyeleri'nin sundukları hizmetlerde de birçok sorunla karşılaşan vatandaş, mahalle olduktan sonra Belde Belediyeleri'nin sundukları hizmetleri aramıştır. Daha önce en azından vatandaşın karşısında derdini anlatabilecek bir merci varken şimdi ise bir muhatap bulamamanın sıkıntısı yaşanmaktadır. Kararlara belli bir düzeye kadar müdahale edebilme ve yetkilileri denetleyebilme gücünü kaybeden vatandaşın, demokratik katılımı da böylece kısıtlanmıştır. Önceki bölümlerde de bahsedilen Hizmette Yerellik İlkesi hizmeti en yakın birim götürsün anlayışıdır. Ancak muhtarların yetkilerinin kısıtlı olması, yetkili tarafların belde dışından olması Hizmette Yerellik İlkesi'ne de ters düşmektedir.

Bu yerleşim yerleri beldeyken kısıtlı imkânlarla hizmet sunsalar da beldeler arasındaki yardımlaşmayla hizmetlerdeki başarı seviyesini maksimize etmeye çalışmaktaydılar. Örneğin, itfaiye aracına sahip olmayan bir belde, ihtiyaç durumunda komşu beldeden itfaiye aracı temin edebilmekteydi. Çok iyi bir donanıma sahip olmasa da beldelerin kendi ambulans araçları bulunmaktaydı. Şu an daha iyi bir donanıma sahip olan aracı Büyükşehir İlçe Belediyesi temin etmekte ancak ihtiyaç durumunda ilçeden gelmesinin beklenmesi bazı zorluklar yaratmaktadır. Su ve kanalizasyon hizmetlerinde yaşanan sıkıntılar da hizmetin mahalleye gelmesi için belli bir süre beklenmekte, yine aynı şekilde çöp toplama da yaşanan gecikmeler çevre kirliliğine sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda mali sıkıntıların devam ettiği görülmekte ve gün geçtikçe kırsalın sorunları da büyümektedir. Büyükşehir Belediyeleri'nin daha çok bilgi ve tecrübeye sahip olması, daha ileri teknolojilerin kullanılması göz ardı edilemese de tüm bunlar bu süreçte başarının sağlanmasında yeterli olamamıştır. Kırsal kesimin unutulmaması, zamanla daha iyi koşullarda hizmetlerin sunulması beklentiler arasındayken uygulamada bu kanunun yeterli olamadığı görülmektedir.

Beldelerin durumu değerlendirildiğinde eskiden mevcut olan problemlerin artarak devam ettiği görülmektedir. Belediyeler arasında koordinasyon sorunu baş göstermiş olup, hizmet sunmada ortaya çıkan yetki karmaşaları ile önemli problemler yaşanmaktadır. Personelleri, iş makineleri, ekonomik gücü ellerinden alınan beldelerin durumu eskisinden daha iyi değildir. Geçen beş yıl gibi bir süreden sonra da daha iyi olacak gibi görünmemektedir. Kaynakların daha eşit ve adil bir şekilde dağıtılacağına ilişkin soru işaretlerinin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur. Çünkü Büyükşehir Belediye Başkanı ile İlçe Belediye Başkanının aynı partiden olmadığı belediyeler koordinasyon probleminin yanı sıra kaynak dağıtımında da önemli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Böylece Büyükşehir Belediyeleri ile İlçe Belediyeleri arasında siyasi çatışmalar da kaçınılmaz olmaktadır.

Daha önce ki bölümde de değinildiği gibi bu kanun beldelerde ve köylerde farklı sonuçlar doğurabilir. Ancak az da olsa kendi kaynaklarına sahip olan beldelerin ellerindeki de olması beldeler açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur. 6360 Sayılı Kanun köy ve kent kavramını ortadan kaldırmayı amaçlarken köyleri kentleştirmiş, beldeleri köy haline getirmiştir. Beldelerin sosyoekonomik yönden gelişimini olumsuz etkilemiştir. Bu yüzden bu kanunun asıl kaybedeninin beldeler olduğu görülmektedir.

İstihdam alanlarının kısıtlı olmasından dolayı da genç nüfusun merkeze doğru kaydığı görülmektedir. Yani genç nüfus doğup büyüdüğü yerleri terk ederek kendilerine daha iyi imkânlar sunan daha büyük yerleşim yerlerini tercih etmektedir. Yapılan anket çalışmasına katılanların daha çok 50 yaş ve üzeri olması da bunun bir kanıtıdır. Ayrıca yapılan göçler tarım ve hayvancılık açısından da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Kentleşmiş ve yerleşim yerleri arasında fazla mesafe olmayan büyükşehirler ile dağınık yerleşimlere sahip ve kırsal alanları çok olup bu alanlar arasında gelişmişlik düzeylerinin de farklı olduğu büyükşehirlerde bu sistemin aynı sonuçlar doğurması beklenmemeliydi. İstanbul ve Kocaeli pilot uygulamasının başarılı sonuçlar vermesi yerleşim yerleri arasında fazla mesafenin olmamasından kaynaklanmaktadır. Ancak Manisa gibi dağınık yerleşimlere sahip ve geçmişte büyükşehir deneyimi olmayan yerlerde başarısız sonuçlar doğurmuştur. Farklı yapılarda olan yerlerin aynı sistemle yönetilmesi farklı sonuçlarla karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Karar alma sürecinde bu farklılıklar göz önünde bulundurulseydi kanun sonrası daha olumlu çıktılar elde edilebilirdi.

Küçük beldelerin varlıklarına son vermek yerine bu yerler merkezi yönetim tarafından desteklenseydi, çekiciliklerini yitirmeden ayakta kalabilmeleri sağlanabilirdi. Böylece Büyükşehir Belediyeleri'nin de yükü artmaz, hizmetlerin vatandaşlar tarafından etkin bulunması sağlanabilirdi. Yeni bir reform yapılmadan önce, bu değişikliklerden kimlerin etkileneceği analiz edilmeli ve bu değişikliklerden etkilenecek olan kişilerin görüşlerine başvurulmalıdır. Aynı zamanda bu sürece akademisyenlerin de katılımı sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, bu çalışmada ulaşmayı hedeflediğimiz nokta 6360 Sayılı Kanun sonrası hizmetlerin vatandaşlar tarafından etkin bulunup bulunmadığıydı. Önceki bölümlerde de bahsedildiği gibi hizmetlerde verimlilik ve etkinlik bu kanunun asıl çıkma gerekçelerindendi. Ancak bu çalışmada her eşitliğin adaleti sağlayamadığı gibi verimlilik amaçlayan her uygulamanın da algıda etkinliği beraberinde getirmediği görülmektedir.

EKLER

Ek 1: Akselendi Mahallesi'nden Bir Görünüm

Akselendi Mahallesi'nin asfalt yollarında ciddi yıpranmalar olduğu gözlenmiştir. Gözlemler sonucu yol bakım, yapım ve onarım çalışmalarının yetersiz olduğu sonucuna varılmaktadır.

Ek 2: Zeytinlioiva Mahallesi'nden Görüntüler

Mahalle içindeki görüntülerden de anlaşıldığı üzere yağın yağmurlar ve diğer dış etkiler sonucu yollarda ciddi hasarlar gözlenmiştir. Taşlarla gelişigüzel çukurların kapatılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Ek 3: Zeytinlioiva İtfaiye Müfrezesi

Fotoğrafta itfaiye hizmetinin geldiği  mahalleden biri olan Zeytinlioiva Mahallesi'nde İtfaiye Müfrezesi görüntülenmiştir. Mahalle halkının Büyükşehir Belediyesi'nin bu alanda sunduğu hizmetten büyük oranda memnun olduğu görülmektedir.

Ek 4: Kayalıoğlu Mahallesi'ne Gelen Hizmetlerden Bir G6r6n6m

Bu fotoğrafta Kayalıoğlu Mahallesi cadde ve sokaklarına d6şenmesi için g6nderilen parke taşları g6r6lmektedir. Yanında bulunan tabelada g6r6ld6đ6 6zere “Bu hizmet Akhisar Belediyesi tarafından yaptırılmaktadır” yazısı hizmetin İlçe Belediyesi tarafından geldiğini g6stermektedir. Tıpkı B6y6kşehir Belediyesi gibi İlçe Belediyesi de sunduğu hizmetlerin 6zerine kendi adını yazarak hizmetin sahibini belirtmektedir.

Ek 5: Belediye Zamanından Kalan öp Konteynırları

Üzerlerindeki yazılardan da anlaşıldığı üzere Belediye zamanındaki konteynırların hala kullanıldığı gözlemlenmiştir. Mahallelerde kullanılan çöp konteynırlarının çoğunun 2014 yılı öncesi gelen hizmetlerden olduğu sonucuna varılmaktadır.

Ek 6: Eski ve Yeni Duraklar

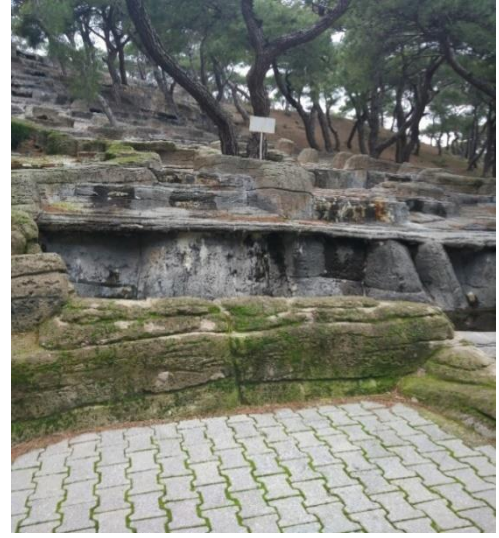
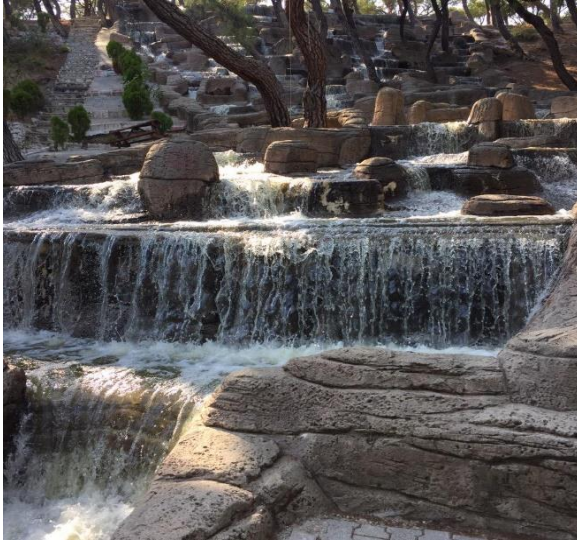
Mahallelerde yapılan gözlemler sonucu Büyükşehir Belediyesi'nin her mahalleye yeni duraklar kurduğu görölmüştür. Ancak eski durakların kaldırılmadığı, eski olanların da estetik açıdan hoş görünmediği gözlenmiştir.

Ek 7: Mahalle Tabelaları

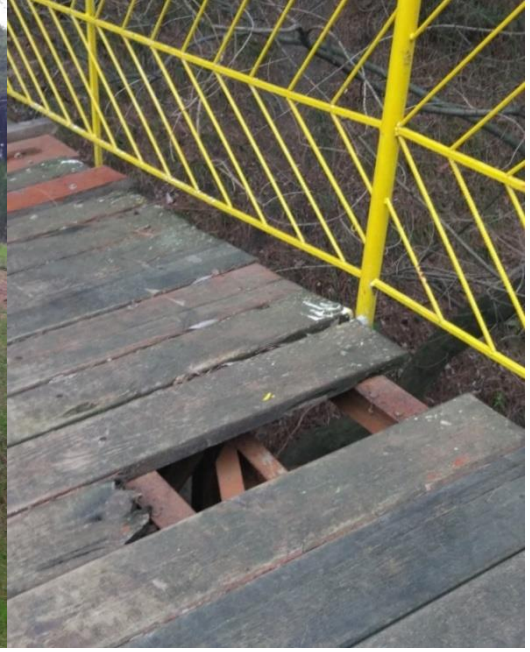

Mahallelere yeni konulan tabelalardan da görüldüğü üzere Büyükşehir Belediyesi'nin bu alanda hizmet sunduğu sonucuna varılmaktadır. Gerek duraklarda gerekse tabelalarda olduğu gibi yapılan hizmetin üzerinde Manisa Büyükşehir Belediyesi yazısı görülmektedir.

Ek 9: Zeytinliova Mesire Alanının Eski ve Yeni Durumu

Görseller mesire alanının eski ve yeni durumunu göstermektedir. Sağ taraftaki fotoğraflarda mesire alanının ne kadar bakımsız olduğu gözler önündedir. 4. Fotoğrafa bakıldığında pedallı deniz bisikletlerine binildiği yerlerin sular altında olduğu görülmektedir. Belde zamanında tüm bakım ve onarımını belediye yapıyorken, belediyenin kaldırılmasıyla şimdilerde mesire alanının eski halinden eser kalmamıştır. Suyun üzerinde yüzen çöpler de bunu kanıtlar niteliktedir.

Patlayan borulardan sular yollara akarken, 2. Görselde mesire alanının çevresinin çöpler içinde olduğu görülmektedir. Halkın kullanması için yapılan mangal yerlerinin yıkılmış olduğu 3. görselde karşımıza çıkarken, 4. Görselde köprünün bakımsızlığı göze çarpmaktadır. Köprüde bulunan ciddi hasarlar insan hayatını tehlikeye atmaktadır.

Ek 10: Anket Soruları

MANİSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NDE MAHALLEYE DÖNÜŞTÜRÜLEN BELDELERİN DURUMLARINI ANALİZ ETMEYE YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI

Bu çalışma Manisa Büyükşehir Belediyesi olduktan sonra mahalleye dönüşen belediyelerin durumlarını analiz etmek amacıyla tasarlanmıştır. Elde edilen veriler tamamen bilimsel çalışmalar için kullanılacaktır. Anketi cevaplayanlardan özel bilgileri istenmemektedir. Araştırmaya vereceğiniz doğru bilgiler sayesinde bu araştırmadan beklenen sağlıklı sonuçlara ulaşılabilecektir.

MAHALLE OLMADAN ÖNCEKİ DURUM

<i>Mahalleye dönüşmeden önce belediyenin sunduğu hizmetlerdeki başarı düzeyini işaretleyiniz.</i>	Kesinlikle Başarılıydı	Başarılıydı	Kısmen Başarılıydı	Başarısızdı	Kesinlikle Başarısızdı
1. Kesinlikle Başarılıydı					
2. Başarılıydı					
3. Kısmen Başarılıydı					
4. Başarısızdı					
5. Kesinlikle Başarısızdı					
1. Su ve kanalizasyon hizmetleri	1	2	3	4	5
2. Temizlik ve katı atık yönetimi	1	2	3	4	5
3. İmar hizmetleri	1	2	3	4	5
4. Mezarlıklar ve Defin Hizmetleri	1	2	3	4	5
5. Ulaşım hizmetleri	1	2	3	4	5
6. Meydan, bulvar, cadde ve anayolların yapım, bakım ve onarımı	1	2	3	4	5
7. İtfaiye hizmetleri	1	2	3	4	5
8. Afet yönetimi	1	2	3	4	5
9. Ambulans ve sağlık hizmetleri	1	2	3	4	5
10. Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak	1	2	3	4	5
11. Elektronik haberleşme altyapısını sağlamak	1	2	3	4	5
12. Toptancı halleri ve mezbaha	1	2	3	4	5
13. Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar	1	2	3	4	5
14. Kırsal alan hizmetleri(Tarım, su havzaları, hayvancılık vb.)	1	2	3	4	5

MAHALLE OLDUKTAN SONRAKİ DURUM

<i>Mahalle olduktan sonra size karşı sorumluluğu olan belediyenin sunduğu hizmetlerdeki başarı düzeyini işaretleyiniz.</i>	Kesinlikle Başarılı	Başarılı	Kısmen Başarılı	Başarısız	Kesinlikle Başarısız
1. Kesinlikle Başarılı					
2. Başarılı					
3. Kısmen Başarılı					
4. Başarısız					
5. Kesinlikle Başarısız					
1. Su ve kanalizasyon hizmetleri	1	2	3	4	5
2. Temizlik ve katı atık yönetimi	1	2	3	4	5

<i>Mahalle olduktan sonra size karşı sorumluluğu olan belediyenin sunduğu hizmetlerdeki başarı düzeyini işaretleyiniz.</i>	Kesinlikle Başarılı				Kesinlikle Başarısız
		Başarılı	Kısmen Başarılı	Başarısız	
1. Kesinlikle Başarılı					
2. Başarılı					
3. Kısmen Başarılı					
4. Başarısız					
5. Kesinlikle Başarısız					
3. İmar hizmetleri	1	2	3	4	5
4. Mezarlıklar ve Defin Hizmetleri	1	2	3	4	5
5. Ulaşım hizmetleri	1	2	3	4	5
6. Meydan, bulvar, cadde ve anayolların yapım, bakım ve onarımı	1	2	3	4	5
7. İtfaiye hizmetleri	1	2	3	4	5
8. Afet yönetimi	1	2	3	4	5
9. Ambulans ve sağlık hizmetleri	1	2	3	4	5
10. Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak	1	2	3	4	5
11. Elektronik haberleşme altyapısını sağlamak	1	2	3	4	5
12. Toptancı halleri ve mezbaha	1	2	3	4	5
13. Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar	1	2	3	4	5
14. Kırsal alan hizmetleri(Tarım, su havzaları, hayvancılık vb.)	1	2	3	4	5

YENİ DURUMA İLİŞKİN SORULAR

<i>Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi işaretleyiniz.</i>	Kesinlikle Katılıyorum				Kesinlikle Katılmıyorum
		Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	
1. Kesinlikle Katılıyorum					
2. Katılıyorum					
3. Kısmen Katılıyorum					
4. Katılmıyorum					
5. Kesinlikle Katılmıyorum					
1. Yaşadığım yerin mahalle olmasından memnunum.	1	2	3	4	5
2. Yaşadığım yer belediye iken daha iyi koşullara sahipti.	1	2	3	4	5
3. Büyükşehir belediyesi ile koordinasyon sorunu yaşanmaktadır.	1	2	3	4	5
4. Mahalle olunduktan sonra personel sıkıntısı yaşanmaktadır.	1	2	3	4	5
5. Mali yetersizlik devam etmektedir.	1	2	3	4	5
6. Büyükşehir Belediyesinin gerçek ihtiyacı doğru tespit edeceğini düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
7. Hizmet alanının genişliği hizmet sunumunu yavaşlatmaktadır.	1	2	3	4	5
8. Büyükşehir Belediyesi daha çok bilgi ve tecrübeye sahiptir.	1	2	3	4	5
9. Birim başına hizmet maliyeti azalmıştır.	1	2	3	4	5
10. Daha ileri teknolojiler kullanılmaktadır.	1	2	3	4	5
11. Kaynakların daha eşit ve adil şekilde dağıtıldığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5

DEMOGRAFİK SORULAR

1.Cinsiyetiniz: () Erkek () Kadın
2.Yaşınız: () 18–22 () 23–28 () 29–34 () 35–40 () 41–45 () 46–50 () 50+
3. Çalıştığınız Kurum : () Kamu sektörü () Özel Sektör () Serbest Meslek () Çiftçi () Öğrenci () Çalışmıyor
4.Bulduğunuz Mahalle: () Akselendi () Ballica () Beyoba () Dağdere () Kayalıoğlu () Mecidiye () Medar () Süleymanlı () Zeytinliova
5.Medeni Haliniz: () Bekâr () Evli () Boşanmış () Dul
6.Eğitim Durumunuz: () İlk Öğretim () Lise () Ön lisans () Lisans () Y. Lisans () Doktora

SİKAYET VE ÖNERİLER:

1. Mahalle olduktan sonraki durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? (Altyapı, ulaşım, temizlik, mali hizmetler)
2. Belediye başkanı mı? Muhtar mı? Muhtardan memnun musunuz?
3. İlçe Belediyesinden memnun musunuz? Büyükşehir Belediyesinden memnun musunuz?

KAYNAKÇA

- AK Parti Genel Merkezi Yerel Yönetimler Başkanlığı, (2012). Sorular ve Cevaplarla Yeni Büyükşehir Belediye Yasası. 17-25.
- Altın Gülova, A.(2016). Manisa İlinin Sosyoekonomik Profili Açısından Beklenti ve Vizyonuna İlişkin Bir Araştırma. Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeler Koordinatörlüğü, Manisa, 10-13.
- Amirov, Z. (2006). Azerbaycan'da Belediyeleşme Süreci: Problemler ve Çözüm Yolları (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2006) Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Ana Bilim Dalı, 0001941.
- Anbarlı Bozatay, Ş. ve Kızılkaya, K. (2016). Merkezden Yönetim-Yerinden Yönetim Tartışmalarının Odağında Bir Düzenleme: 6360 Sayılı Yasa Hakkındaki Değerlendirmeler. **Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 6(1), 609-637.
- Arıkan, Y.E.(2004). Bütünleşen Avrupa'da Yerel Yönetimler. **Görüş**, 58, 38-51.
- Arıkboğa, E. (2007). Yerel Yönetimlerde Ölçek Sorunu ve Belediye Reformu. **KAYFOR V. Kamu Yönetimi Forumu**, Umutepe, 18-20 Ekim, Kocaeli, 2-19.
- Arıkboğa, E. (2013). Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli. **Yerel Politikalar**, Yıl:1, Sayı:3, Ocak-Haziran, 48-96.
- Arıkboğa, E. (2018). Yerinden Yönetim ve Merkezileşmiş Büyükşehir Sisteminde Yetkilerin Dağıtılması. **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**, 6(1), 1-34.
- Aydın, Fatma. (2018). 6360 Sayılı Kanun Kapsamında Mahalleye Dönüşen Köyler: Yapısal ve İşlevsel Açından Bir İnceleme (Manisa Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Aydın, Y. (2011). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Gelişim Süreci. **Dış Denetim**, Nisan- Mayıs-Haziran, 11-20.
- Aygen, M. (2017). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Üzerine Bir İnceleme: Türkiye Örneği. **Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi**, 5(10), 256-276.
- Bayramoğlu Alada, A. (2008). Türkiye'de Yerel Yönetimleri Özerklik Meselesi Üzerinden Yeniden Düşünmek. **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 17(4), 5-44.
- Belli, A. (2017). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Bağlamında Yerinden Yönetimin ve Yerel Yönetimlerin Değerlendirilmesi. **Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, 9(16), 101-118.
- Berkün, S. (2017). Kamu Açısından Yönetim. **Emek ve Toplum Dergisi**, 6(16), 638-663.
- Bilgiç, V.K. (2007). Yerel Yönetimlerin Tarihi Gelişimine İlişkin Bir Değerlendirme. Bilal Eryılmaz, Musa Eken, Mustafa Lütfi Şen (Ed), **Kamu Yönetimi Yazıları**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Bingöl, Y., Yazıcı, E., Büyükakın, T. (2013). **İl Sınırında Büyükşehir Belediye Modeli: Kocaeli Deneyimi**. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, (1.Baskı). Kocaeli: Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Bozan, M. (2017). Üniter Yapıda Merkezîyet ve Adem-i Mmerkezîyetin Uyumu. **Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi**, 8(16), 21-38.
- Candan, H. Kaya, T. (2016). 6360 Sayılı Kanun'un Öncesi ve Sonrası ile İdari Vesayet Yetkisinin Değerlendirilmesi. **International Symposium on Development of Kop Region**, Karaman, 21-23 Ekim, 434-441.
- Canpolat, H. (2010). Türk Yerel Yönetim Sisteminde Ölçek Reformları ve 5747 Sayılı Kanunla İlgili Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi. **Türk İdare Dergisi**, Sayı:467, 79-113.
- Coşkun, B. (2005). Türkiye'de Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Tarihsel Geçmiş ve Genel Bir Değerlendirme. **Türk İdare Dergisi**, Sayı:448, 13-47.
- Çağdaş, T. (2011). Türkiye'de Yerel Yönetimlerde İdari Özerklik. **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi**, 3(1), 391-416.
- Çalçalı, Ö. (2014). 6360 Sayılı Kanun'un Türkiye'de Yerel Yönetimler Sistemine Getireceği Değişiklikler. **Çağdaş Yerel Yönetimler**, 23(4), 49-68.
- Çelikyay, H. (2014). Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası. **Analiz**, SETA, Sayı:101, 11-18.
- Çınar, T., Çiner, C.U., Zengin, O., (2009). **Büyükşehir Yönetimi Bütünleştirme Süreci**. (1. Baskı). Ankara: TODAİE Yayınları.
- Çukurçayır, M.A. (2013). Almanya'da Siyasal Sistem ve Yerel Yönetimler. OKCU, M. ve ÖZGÜR, H. (Editörler), **Dünyada Yerel Yönetimler**, Ankara: Seçkin Yayınevi, ss.15-36.
- Çukurçayır, M.A., vd, (2014). 6360 Sayılı Kanun'un Uygulamasında Köy(lü) mü, Mahalleli mi? Katıl(a)mayanlar Açısından Bir Değerlendirme. **Uluslararası XI. Kamu Yönetimi Forumu Bildiriler Kitabı: Afro-Avrasya Coğrafyasında Kamu Yönetimi Uygulamaları ve Sorunları**, Ankara: TODAİE Yayınları, 211-232.
- Demir, H., Karakütük, M. (2003). Yerel Yönetimler ve Hizmette Yerellik: Subsidiarite İlkesi. 65-77.
- Demir, K.A. (2014). Klasik Kamu Yönetimi Yapısından Yerelleşmeye Geçiş: Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme. **Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Muş, 2(2), 151-171.
- Demirkaya, Y. (1998). Osmanlı Devletinde Belediye (Hisbe) Teşkilatı. **İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, Sayı: 41-42, 303-316.
- Duru, B. (2013). Büyükşehir Düzenlemesi Ne Anlama Geliyor?. **Ankara Üniversitesi Birlik Dergisi**, Mayıs,Haziran, Temmuz, 33-37.
- Erkul, H., Kara, H., Şimşek, S. (2016). ABD ve Almanya Yerel Yönetimlerinin Karşılaştırılması. **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 14(27), 33-58.
- Eryılmaz, B. (2007). **Kamu Yönetimi**. İstanbul: Okutman Yayıncılık.

- Eryılmaz, B. (2012). **Kamu Yönetimi**. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2013). **Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar**. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Emecen, F. (2003). Manisa. **TDV İslam Ansiklopedisi**, 27, 577-583.
- Ersöz, H.Y. (2011). Sosyal Politikada Yerelleşme. İstanbul Ticaret Odası, İstanbul: Altınoluk Yayın.
- Ersöz, H.Y. (2005). 5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri. **5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyeler**, 133-151.
- Genç, F.N., Korkın, E. (2017). 6360 Sayılı Kanun’la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyelerinde Halkın Uygulamaya İlişkin Algısı: Atça (Sultanhisar-Aydın) Örneği. **Kahramanmaraş Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 19 (32), 84-95.
- Gençoğlu, M. (2011). 1864 ve 1871 Vilayet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma. **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2(1), 29-50.
- Gezgüç, G.M., Aldemir, C. ve Uzun, T. (2015). 6360 Sayılı Kanun ve Muğla Örneği. **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl:3, Sayı:18, Aralık, 461-477.
- Gözler, K. (2013). 6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler. **Legal Hukuk Dergisi**, 11(122), 7-35.
- Gözler, K. (2018). **Mahalli İdareler Hukuku**. (1. Baskı). Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Gül, H., Batman, S. (2013). Dünya ve Türkiye Örneklerinde Metropolitan Alan Yönetim Modelleri ve 6360 Sayılı Yasa. **Yerel Politikalar**, Ocak-Haziran, 7-47.
- Gül, H., Özgür, H. ve Efe, S. (2017). Niçin ve Nasıl Bir Büyükşehir Belediye Reformu?. **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1(4), 112-124.
- Gül, H., Kiriş, H.M., Negiz, N.ve Gökdayı, İ. (2014). **Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset**. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Gül, H. (2014). A Discussion on the New Model of Metropolitan Municipality in Turkey: Towards More Decentralization and Autonomy? içinde Göymen K. ve Sazak. O. (Editörler). Centralization Decentralization Debate Revisited. İstanbul Policy Center ve Friedrich Naumann Stiftung, ss.347-373.
- Güler, B.A. (1992). Belediyeleşme Süreci Hakkında. **Amme İdaresi Dergisi**, 25(3), 71-92.
- Güler, B.A. (1994). Türkiye’nin Belediyeleşme Politikası Nedir?. **Belediye Dergisi**, 1(1), 44-46.
- İlhan, İ. (2011). Türkiye’de Belediyelere İlişkin Yapısal Sorunlar. **Dış Denetim**, Mayıs-Haziran-Temmuz, 82-90.

- İzci, F., Turan, M. (2013). Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği. **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, 18(1), 117-152.
- Karaarslan, M. (2012-2013). Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme. Dicle Üniversitesi, **Hukuk Fakültesi Dergisi**, 17-18(26-27-28-29), 123-126.
- Karaarslan, M. (2015). Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme. **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 17-18(26-27-28-29), 123-159.
- Karakılçık, Y., Özcan, A. (2005). Yerellik(Subsidiarity) İlkesinin Türk Yerel Yönetim Dizgesinde Uygulanabilirliğinin İrdelenmesi. **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 14(4), Ekim, 5-30.
- Karaoğlan, Burak. (2018). 6360 Sayılı Yasa ve Uygulamasına Yönelik Değerlendirmeler: Hatay(Kırıkhan) Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Hatay.
- Kaya, K. (2007). Tanzimat’tan Önce Belediye Hizmetleri ve Voyvodalar. Ankara Üniversitesi, **Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, 20(41), 101-113.
- Kayıkcı, S. (2003). 1982 Reform Yasası Sonrası Fransa’da Yerel Yönetimler ve Yerel Özerklik Şartı. **Çağdaş Yerel Yönetimler**, 12(3), 4-17.
- Kazancı, M. (1983). Yerel Yönetimler Üzerine Birkaç Not. **Amme İdaresi Dergisi**, 16(4), 50-51.
- Keleş, R. (2011). **Yerinden Yönetim ve Siyaset**. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Keleş, R. (2012). Anakentlerin Dünü, Bugünü, Yarını. **3. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu, Kent Bölgeler, Metropolitan Alanlar ve Büyükşehirler: Değişen Dinamikler ve Sorunlar Bildiri Kitabı**, Ankara, 1-11.
- Kızılboga Özaslan, R., Akıllı, H., Özaslan, K. (2014). 6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Gümüşlük Belde Belediyesi’nin Kapatılmasına İlişkin Yöre Halkının Algısı. **Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi**, 36(2), 215-235.
- Koç, Mesut. (2018). 6360 Sayılı Kanunun Mahalleye Dönüşen Köylerde Muhtarlığa Etkisi: Muğla Deneyimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koçak, S.Y., Ekşi, A. (2010). Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler. **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:21, 295-307.
- Oktay, T. (2008). Belediyenin Tarihsel Gelişimi. Doç.Dr.Recep Bozlağan ve Yrd.Doç.Dr.Yüksel Demirkaya **Türkiye’de Yerel Yönetimler** içinden, Ankara: Nobel Yayınları.
- Olgun Susta, Gülce. (2018). 6360 Sayılı Yasa İle Oluşan Yeni Büyükşehir Yasası’nın Kırsal Alanda Hizmet Etkililiği Açısından İncelenmesi: İzmir İli Kiraz İlçesi

- Araştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara.
- Ortaylı, İ. (1974). **Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler (1840-1878)**. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Ortaylı, İ. (1979). **Türkiye İdare Tarihi**. Ankara: TODAİE Yayını, No:180.
- Ortaylı, İ. (2011). Osmanlı İmparatorluğu'nda İdari Modernleşme ve Mahalli İdare Alanındaki Gelişmeler. **İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi**, 3(1-3), 137-148.
- Ökmen, M., Arslan, R. (2014). Türkiye'de 6360 Sayılı Yasa İle Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği. **Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1(Özel Sayı), 88-101.
- Önen, S.M. ve Eken, İ. (2016). Yerel Yönetimler Üzerinde Uygulanan İdari Vesayet Yetkisinin İrdelenmesi. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 15(56), 216-234.
- Övgün, B. (2016). Kamu Yönetimi Reformunda Bir Açmaz: Yerelleşme mi, Merkezileşme mi?. **Mülkiye Dergisi**, 40(3), 159-179.
- Özçağlar, A. (1997). **Türkiye'de Belediye Örgütlü Yerleşmeler (Kasabalar-Şehirler)**. Ankara: Ekol Yayınevi.
- Özçağlar, A. (2005). Türkiye'de Mülki İdare Bölümlerinin İdari Coğrafya Analizi. **Coğrafi Bilimler Dergisi**, 3(1), 1-25.
- Özer, M.A.(2013). Yerel Yönetimler Reformunda Reform:6360 Sayılı Kanunun Düşündürdükleri. **Yerel Politikalar**, 119.
- Özgen, N. (2013). Nüfusları 2000'in Altına İndiği İçin Belediye Teşkilatları Kaldırılan Yerleşmeler Üzerine Coğrafi Bir Analiz. **Coğrafi Bilimler Dergisi**, 11(2), 75-100.
- Özgür, H. ve Savaş Yavuzçehre, P. (2016). Türkiye'nin Büyükşehir Belediyesi sistemi: 1982-2015. **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 7(1), 903-926.
- Özkan, A. (2014). Dersaadet'ten Vilayet'e Geçiş Sürecinde İstanbul Cemiyet-i Umumiye-i Belediye Seçimleri (1922-1923). **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı:55, 243-276.
- Parlak, B. ve Sobacı, Z. (2008). **Kuram ve Uygulamada Kamu Yönetimi**. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- Parlak, B. (2011). **Kamu Yönetimi Sözlüğü**. Bursa: MKM Yayıncılık.
- Sadioğlu, U., Özacit, İ., Ömürgönülşen, U. (2016). Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli: Türkiye'de Değişen/Değişmeyen Merkezileşme ve Adem-i Merkezileşme Politikaları. **Yasama Dergisi**, Sayı:30, 72-95.
- Savaşkan, O. (2017). 2000 Sonrası Türkiye'sinde Yerelleşme Reform Süreçleri. **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1(Özel Sayı:4), 1-21.

- Seyitdanlioğlu, M. (1996). Yerel Yönetim Metinleri IV: Şehremaneti'nin Kuruluşu ve Şehremaneti Nizamnamesi. **Çağdaş Yerel Yönetimler**, 5(3), 75-82.
- Sezgin, M. (2008). 1854-1997 Yılları Arasında Türkiye'deki Belediyeleşme Sürecindeki Genel Eğilimler. **Türkiye'de Belediyeleşme Süreci (1854-1997)**, Konya: Tablet Yayınevi.
- Sezik, Murat. (2015). 6360 Sayılı Kanun'a Göre Büyükşehirlerde Bütünleşme Sürecinin Etkileri: Malatya Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Sobacı, M.Z. ve Köseoğlu, Ö. (2016). **Başkanlık Sistemlerinde Yerel Yönetimler: ABD, Brezilya, Şili, Endonezya ve Güney Kore**. İstanbul: Seta Yayınları.
- Sunay, C. (2002). Belediyeciliğın Doğuşu Sürecinde Osmanlı Mirası. **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:3, 113-133.
- Şengül, R. (2012). Fransa'da Yerinden Yönetim Politikalarının Belediye Yönetimine Etkileri. **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 9(20), 31-44.
- Şengül, R. (2017). **Yerel Yönetimler**. (8. Basım). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Taşlıgil, N. (1992). Manisa İlinin Nüfus Gelişimi ve Özellikleri. **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 7(1), 231-235.
- Tekin, Ö.F., ve Söylemez, A. (2016). Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği. **Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri (KAYFOR 13 BİLDİRİ KİTABI)**, Konya, 1435-1449.
- Tekin, Ö.F. (2016). 6360 Sayılı Yasanın Büyükşehirlere Bağlı İlçeler Bağlamında Getirdiği Değişim: Bozkır İlçesi Örneği. **Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır**, 1245-1262.
- Temel R., Karagöz, B. (2018). 6360 Sayılı Yasanın Yerel Yönetimler Ekonomisi Açısından Değerlendirilmesi. **Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:8, Sayı:15, 117-132.
- TODAİE, (1991). Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA) Raporu. Ankara: TODAİE.
- Toksöz, F., Özgür, A.E., Uluçay, Ö., Koç, L., Atar, G., Akalın, N. (2009). **Yerel Yönetim Sistemleri: Türkiye ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti**. İstanbul: TESEV Yayınları.
- Tortop, N. (1991). **Mahalli İdareler**. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Tortop, N. (1999). **Mahalli İdareler**. Ankara: Yargı Yayınları.
- Tufan Emimi, F. (2009). Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri. **Yönetim ve Ekonomi**, 16(2), 31-48.
- Türkoğlu, İ. (2009). Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması. **T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı**, Ankara, 72-73.

- Türkoğlu, İ. (2012-2013). Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği. **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 17-18(26,27,28,29), 41-70.
- Uçar, A. (2004). Belediye Hizmetlerinin Etkinliği Açısından Hizmette Yerellik (Subsidiarite) İlkesi ile Yönetişim (Governance) Kavramı Üzerine Bir İnceleme. **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2(1), 97-107.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2009). Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 12(21), 259-287.
- Uyar, H. (2004). Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçe. **Aydınlanma 1923**, sayı: 51, 5-8.
- Ünal, F. (2011). Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü. **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:30, 241-246.
- Yeter, E. (1992). Yerel Yönetimler Üzerine Düşünceler. **Çağdaş Yerel Yönetimler**, 1 (4), 13-21.
- Yetkin, Ozan. (2017). 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Olan Muğla İlinde Yerel Kamu Hizmetlerinin Dönüşümünün Marmaris İlçesi Özelinde İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kütahya.
- Yıldız, M. (2013). 6360 Sayılı Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Afyon.
- Yontar, İ.G. ve Özer, Y.E. (2018). Yerel Demokrasinin Kalite Göstergesi Olarak İdari ve Mali Özerklik. **Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi**, 10(2), 99-110.
- Yörükoğlu, F. (2009). Türk Belediyeciliği’nin Gelişim Süreci. **Mevzuat Dergisi**, Sayı: 135.
- Yüksel, F. (2005). Yerel Özerklik Kavramı Üzerine Bir İnceleme. Özgür, H. ve Kösecik M. (Editörler). **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1**. (1.Basım). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yüksel, C. (2016). Yerel Yönetimlerde Kaynak Paylaşım Sistemleri ve 6360 Sayılı Kanunla Türkiye’deki Değişimler. **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 71(3), 731-756.
- Zengin, O. (2014). Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi. **Ankara Barosu Dergisi**, 2, 93-115.

İnternet Sayfaları

1982 Anayasası. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>

1580 Sayılı Belediye Kanunu. <http://www.yds.gov.tr/dosyalar/1326978039-1580.pdf>

6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6360.html>

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu.
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>

Ahmetli Belediyesi, <http://ahmetli.bel.tr/genel-bilgiler.aspx> 25.11.2015'te erişildi.

Akhisar Belediyesi, <https://www.akhisar.bel.tr/akhisardayasam/11/genel-cografi-ozellikler.html> 09.01.2019'da erişildi.

Akhisar Nüfus, https://www.nufusu.com/ilce/akhisar_manisa-nufusu 13.01.2019'da erişildi.

Anayasa Mahkeme Kararı,
<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/72e0a94c195c4789b08bba43e74c5449?excludeGerekce=False&wordsOnly=False> 02.05.2019'da erişildi.

Bayburt Nüfusu, <https://www.nufusu.com/il/bayburt-nufusu> 19.11.2018'te erişildi.

İç İşleri Bakanlığı, <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx> 07.09.2018'de erişildi.

KGM-Karayolları Genel Müdürlüğü,
<http://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionDocuments/KGMdocuments/Root/Uzakliklar/il-icemesafe.pdf> 22.11.2018'de erişildi.

Manisa İlçeleri Nüfusu (2017 Verileri), <http://www.nufusu.com/ilceleri/manisa-ilceleri-nufusu> 25.11.2015'te erişildi.

Manisa Nüfusu, <https://www.nufusu.com/il/manisa-nufusu> 20.09.2018'de erişildi.

Manisa Valiliği (2009). Sayılarla Manisa.
http://www.manisa.gov.tr/ortak_icerik/manisa/Protokol/Say%C4%B1larla%20Manisa%202009.PDF 24.11.2015'te erişildi.

Manisa Valiliği (2013). Sayılarla Manisa.
http://www.manisa.gov.tr/ortak_icerik/manisa/Say%C4%B1larla%20Manisa/Say%C4%B1larla%20Manisa%202013.pdf 27.11.2015'te erişildi.

Manisa Valiliği a, <http://www.manisa.gov.tr/sehr-i-sehzade-kadim-sehir-manisa> adresinden 01.10.2018'de erişildi.

Manisa Valiliği b, <http://www.manisa.gov.tr/akhisar> adresinden 01.10.2018'de erişildi.

MBŞB-Manisa Büyükşehir Belediyesi (2014).
http://www.manisa.bel.tr/uploads/files/daire_bsklar/mali_hiz_dairesi/2015/stratejik.pdf 16.12.2015'te erişildi.

MBŞB-Manisa Büyükşehir Belediyesi, http://www.manisa.bel.tr/s23_manisa-cografyasi.aspx 01.10.2018'de erişildi.

MİGFR-2013 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu,
http://www.migm.gov.tr/Dokumanlar/2013_MAHALLI_IDARELER_GENEL_FAA_LIYET_RAPORU.pdf 15.11.2015'te erişildi.

MİKTM-Manisa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,
<http://www.manisakulturturizm.gov.tr/TR-72962/tarihce.html> 01.10.2018'de erişildi.

MNVM-Manisa Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü,
<http://manisanufus.gov.tr/tara0002.pdf> 25.11.2015'te erişildi.

TBB-Türkiye Belediyeler Birliği, <https://docplayer.biz.tr/14505-6360-sayili-on-dort-ilde-buyuksehir-belediyesi-ve-yirmi-yedi-ilce-kurulmasi-ile-bazi-kanun-ve-kanun-hukmunde-kararnamelerde-degisiklik-yapilmasina.html> 22.11.2018'de erişildi.

TÜİK a-Türkiye İstatistik Kurumu (2014). İllere Göre Mahalle Nüfusları,
<http://rapory.tuik.gov.tr/29-11-2015-15:45:34-1113479895273782395964506859.html> 28.11.2015'te erişildi.

TÜİK b-Türkiye İstatistik Kurumu (2014). İstatistiklerle Türkiye
<file:///C:/Users/Hp/Downloads/-7154941668214967984..pdf> 07.09.2018'de erişildi.

Yerel Yönetimler Portalı a,
<http://www.yerelnet.org.tr/iller/il.php?iladi=MAN%DDSA> 24.11.2015'te erişildi.

Yerel Yönetimler Portalı b,
https://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce_belediye_koordinat.php?ilceid=198860
09.02.2019'da erişildi.

ZKA-Zafer Kalkınma Ajansı, (2017). Manisa İli Yerel Ekonomik Gelişme Programı
(Tarım-Maden-Çevre-Enerji) 2017-2019 45-51.
<http://www.zafer.org.tr/jdownloads/Planlar/YEGEP/YEGEP%203%20TarAem-Maden-evre-Enerji/manisa-yegep-tarim-maden-cevre-enerji.pdf> 26.09.2018'de erişildi.